

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞA ÇIKMAYA YÖNELİK
UYGULAMALARI VE SINIF YÖNETİMİ STRATEJİLERİ
HAKKINDAKİ İNANÇLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve GANGAL

**TRABZON
Temmuz, 2013**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA
İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞA ÇIKMAYA YÖNELİK
UYGULAMALARI VE SINIF YÖNETİMİ STRATEJİLERİ
HAKKINDAKİ İNANÇLARININ İNCELENMESİ**

Merve GANGAL

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZTÜRK**

**TRABZON
Temmuz, 2013**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 09 / 07 / 2013

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZTÜRK.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meral BEŞKEN ERGİŞİ.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Miraç AYDIN.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Haluk ÖZMEN
Enstitü Müdürü V.**

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Merve GANGAL

31/ 05 / 2013

ÖNSÖZ

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile bu davranışlara yönelik başa çıkabilme yollarını sınıflandırmak ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme konusundaki inanç, görüş ve yeterliliklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sürecinin planlanması, uygulanması ve raporlaştırılması aşamalarında bana fikirleri ile yol gösteren, araştırmam boyunca bana destek olan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Araştırma verilerinin analizinde benden yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Miraç AYDIN'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca sıkıntılı zamanlarımda hep yanımda olan ve her türlü nazıma katlanan annem Ayşehanım GANGAL, babam Osman GANGAL ve kardeşlerime bana duydukları güven ve destekleri için çok teşekkür ederim. Bu süreçte beni yüreklendiren ve çalışmaya devam etmemi sağlayan tüm arkadaşlarıma özellikle de çalışmamın veri toplama sürecinde ki yardımları ve zor anlarımı kolaylaştıran dostluğu için canım arkadaşım Zeynep Bilgenur KOÇ'a çok teşekkür ederim.

Merve GANGAL
Trabzon,2013

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	IX
ABSTRACT	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
1. GİRİŞ	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	2
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	3
1. 5. Tanımlar	3
2. LİTERATÜR TARAMASI	5
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2. 1. 1. Sınıf Yönetimi	5
2. 1. 1. 1. Sınıf Ortamını Hazırlamak	6
2. 1. 1. 2. Plan ve Programları Yapmak.....	8
2. 1. 1. 3. Sınıf İçi Düzeni Sağlamak	9
2. 1. 1. 4. Zamanı Etkili Ve Doğru Şekilde Kullanmak.....	10
2. 1. 1. 5. Öğrencilere Doğru İletişim Kurmak.....	10
2. 1. 2. Disiplin	11
2. 1. 2. 1. Ailede Disiplin Anlayışı	13
2. 1. 2. 2. Okulda Disiplin Anlayışı.....	14
2. 1. 2. 3. Sınıfta Disiplin Anlayışı.....	15
2. 1. 3. Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları	17
2. 1. 3. 1. Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri	19

2. 1. 3. 1. 1. Çocuklardan Kaynaklanan Nedenler	20
2. 1. 3. 1. 2. Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler.....	21
2. 1. 3. 1. 3. Aile ve Sosyal Çevreden Kaynaklanan Nedenler.....	22
2. 1. 3. 1. 4. Eğitim Programı ve Yöntem Seçimlerinden Kaynaklanan Nedenler	23
2. 1. 3. 1. 5. Sınıf Düzeninden Kaynaklanan Nedenler	24
2. 1. 3. 2. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Disiplin Yaklaşımları	25
2. 1. 3. 2. 1. Skinner Modeli.....	26
2. 1. 3. 2. 2. Glasser Modeli	26
2. 1. 3. 2. 3. Canter Modeli	27
2. 1. 3. 2. 4. Dreikurs Modeli	28
2. 1. 3. 2. 5. Kounin Modeli.....	28
2. 1. 3. 2. 6. Gordon Modeli.....	29
2. 1. 3. 3. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Yolları.....	30
2. 1. 3. 3. 1. Etkin Dinleme ve Sorunu Anlamaya Çalışmak.....	30
2. 1. 3. 3. 2. Görmezden Gelmek	30
2. 1. 3. 3. 3. Uyarıda Bulunmak	31
2. 1. 3. 3. 4. Sınıf Ortamında ve Dersin İşleyişinde Değişiklikler Yapmak	31
2. 1. 3. 3. 5. Sorumluluk Vermek	32
2. 1. 3. 3. 6. Çocukla Konuşmak ve Olumlu Model Olmak	32
2. 1. 3. 3. 7. Aile ve Okul Yönetimi İle İletişime Geçmek.....	33
2. 1. 3. 3. 8. Ceza Vermek ve Ödüllendirmek	33
2. 1. 4. İlgili Araştırmalar	34
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	41
3. YÖNTEM	42
3. 1. Araştırma Modeli	42

3. 2. Araştırma Grubu	42
3. 3. Verilerin Toplanması	43
3. 4. Verilerin Analizi	44
4. BULGULAR	45
4. 1. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışlar.....	45
4. 1. 1. Tolere Edilebilir Davranışlar	47
4. 1. 2. En Küçük Sorunlar	48
4. 1. 3. Önemli, Fakat Etkisi Sınırlanmış Davranışlar.....	50
4. 1. 4. Artan ve Yayılan Sorunlar	51
4. 2. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Yönetimi	52
4. 2. 1.İstenmeyen Davranışlar ile Başa Çıkma Yöntemleri	53
4. 2. 1. 1. Sık Kullanılan Yöntemler	54
4. 2. 1. 2. Sık Kullanılmayan Strateji ve Yöntemler.....	56
4. 2. 2. Öğretmenlerin Disiplin Uygulamaları	57
4. 2. 3. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri.....	58
4. 3.Öğretmenlerin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profilleri	59
4. 3. 1. Ö-1 Öğretmeninin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili	59
4. 3. 1. 1. Ö-1 Öğretmeninin Sınıfta Sergilediği Davranışlar	59
4. 3. 1. 2. Ö-1 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri.....	62
4. 3. 2. Ö-2 Öğretmeninin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili	64
4. 3. 2. 1. Ö-2 Öğretmeninin Sınıfta Sergilediği Davranışlar	64
4. 3. 2. 2. Ö-2 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri.....	66
4. 3. 3. Ö-3 Öğretmeninin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili	68
4. 3. 3. 1. Ö-3 Öğretmeninin Sınıfta Sergilediği Davranışlar	68
4. 3. 3. 2. Ö-3 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri.....	70

5. TARTIŞMA	72
5. 1. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Bulguların Tartışılması.....	72
5. 2. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Yönetimine İlişkin Bulguların Tartışılması	74
5. 3. Öğretmenlerin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profillerine İlişkin Bulguların Tartışılması	75
6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	77
6. 1. Sonuçlar	77
6. 2. Öneriler	77
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	77
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	78
7. KAYNAKLAR	79
8. EKLER	86
9. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ	90

ÖZET

Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkmaya Yönelik Uygulamaları Ve Sınıf Yönetimi Stratejileri Hakkındaki İnançlarının İncelenmesi

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına geldiklerinde yanlarında doğup büyüdüğüleri çevrenin kültürel ve sosyal etkilerini de getirirler. Farklı çevrelerden gelen bu çocuklar sınıf ortamında kendi yaşantıları ve öğrendikleri doğrultusunda hareket etme eğilimindedirler. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenli bir şekilde yürütmek isteyen öğretmenin çeşitli sorunlarla karşılaşmasına neden olur. Sınıfta istenmeyen davranışların ve disiplin kopukluklarının dersin işlenişini, öğretmenin ve sınıfta bulunan çocukların dikkatini bozarak olumsuzluk yarattığı birçok araştırmacı tarafından belirtilmiştir. Öğretmenin sınıftaki en önemli görevlerinden biri sınıf içindeki olumsuzlukları ortadan kaldırarak hedeflediği eğitim amaçlarına ulaşmaktır. Bu durumda öğretmenin istenmeyen davranışlar ile baş etme yollarını çok iyi bilmesi ve bu konuda kendi yeterliliklerinin farkında olabilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile bu davranışlara yönelik başa çıkabilme yollarını sınıflandırmak ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme konusundaki inanç, görüş ve yeterlilikleri incelenmiştir. Araştırma nitel bir araştırma olup özel durum çalışması yöntemi ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2012–2013 eğitim öğretim yılında Trabzon’da bir anaokulunda çalışmakta olan 3 okul öncesi öğretmeni ve sınıflarından oluşmaktadır. Araştırmanın verileri yapılandırılmamış sınıf içi gözlemler, öğretmenler ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar ve öğretmenlerin günlük planlarının incelenmesi ile elde edilmiştir. Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda öğretmenlerin sınıf içinde gösterdikleri davranışlar ile belirttikleri görüşler arasında farklılıklar olduğu ve öğretmenlerin kendi yeterlilikleri ilgili inançlarının çok gerçekçi olmadığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, Sınıf yönetimi, Disiplin stratejileri, İstenmeyen davranışlar

ABSTRACT

Investigating Teachers' Practices towards Dealing with Unwanted Behaviors in Classrooms In Relation To Their Classroom Management Strategies in Early Childhood Education

Children bring their social and cultural roots when they begin preschool. Those children from different backgrounds tend to behave in direction to their experiences and knowledge. This creates various difficulties for the teachers who want to carry out educational activities on a regular basis. Many researchers found that unwanted behaviors and disorganized discipline interrupt both children's and teacher's attention in classroom and then result with chaos. One of the most important tasks of a teacher is to achieve educational goals by eliminating troubles in the classroom. Thus, the teacher should know well enough how to deal with unwanted behaviors in her classroom and she should be aware of her competence in this regard.

This study is aimed to sort out children's unwanted behaviors in a preschool classroom and teachers' strategies to deal with such behaviors. The study also investigates the teachers' beliefs, opinions, and competencies for disciplining and coping with unwanted behaviors in classrooms. This research is an instrumental case study and qualitative research methodology was used for data gathering and analysis. Participants were 3 preschool teachers working at a preschool in Trabzon during 2012–2013 educational years. The data was collected through semi structured interviews, in-class observations, and document analysis. Then, the data was analyzed by using Nvivo. The results show that there is a gap between what the teachers do in classrooms and what they preach and they have unrealistic beliefs about their competencies on classroom management.

Key Words: Preschool teacher, Classroom management, Discipline strategies, Unwanted behaviors

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Sınıflandırılması ile İlgili Model.....	45
2.	Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Sınıflandırılması ve Davranış Kodlamalarının Gösterildiği Model.....	46
3.	Tolere edilebilir Davranışlara Ait Kodlamaların Gösterildiği Model.....	47
4.	En Küçük Sorunlara Ait Kodlamaların Gösterildiği Model	48
5.	Önemli, Ancak Etkisi Sınırlanmış Davranışlara İlişkin Kodlamaların Gösterildiği Model.....	50
6.	Artan ve Yayılan Sorunlara İlişkin Kodlamaların Gösterildiği Model.....	51
7.	İstenmeyen Davranışların Yönetimi ile İlgili Model	53
8.	İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Yöntemleri ile İlgili Model	53
9.	Sık Kullanılan Yöntemlere İlişkin Kodlamaların Gösterildiği Model	54
10.	Sık Kullanılmayan Strateji ve Yöntemlere İlişkin Kodlamaların Gösterildiği Model	56
11.	Disiplin Uygulamaları	57
12.	Sınıf Yönetimi Stratejileri.....	58
13.	Ö-1 Öğretmenin Sınıfta Sergilediği Davranışlara Ait Kodlamaların Gösterildiği Model.....	61
14.	Ö-1 Öğretmenin Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Düşüncelerine Ait Kodlamaların Gösterildiği Model	63
15.	Ö-2 Öğretmenin Sınıfta Sergilediği Davranışlara Ait Kodlamaların Gösterildiği Model.....	65
16.	Ö-2 Öğretmenin Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Düşüncelerine Ait Kodlamaların Gösterildiği Model	67
17.	Ö-3 Öğretmenin Sınıfta Sergilediği Davranışlara Ait Kodlamaların Gösterildiği Model.....	69
18.	Ö-3 Öğretmenin Sınıf Yönetimine İlişkin İnanç ve Düşüncelerine Ait Kodlamaların Gösterildiği Model	71

1.GİRİŞ

Bu bölümde sınıf yönetimi, disiplin ve okul öncesinde disiplin kavramları üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın amacı, varsayımlar ve sınırlılıklara da bu kısımda yer verilmiştir.

Eğitim süreci temel olarak, bireyde kendi yaşantıları ile belli bir doğrultuda istenen değişikliklerin meydana getirmek olarak tanımlanabilir (Ünal ve Ada, 2000). Eğitim süreci sonunda istenen amaç doğrultusunda davranış değişikliği meydana gelmesi beklenir. Bu durum “bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci” olarak açıklanabilir (Demirel, 2004: 6).

Bireyler doğdukları andan itibaren bir eğitim ortamının içine girerler ve ilk aldıkları eğitim aile ortamında verilir. Ve bu eğitim ailenin yaşadığı çevreye, kültürel koşullara göre değişiklik gösterir. Her aile çocuğunu kendi doğrularına ve kültürel değerlerine uygun olarak yetiştirmek ister ve çocukların ahlaki ve toplumsal değerlerle ilgili temelleri ailede atılır (Kanlılıçer, 2005). Toplumların kültürel ve sosyal açıdan sağlıklı olabilmelerinde ailelerin çocuklarına verdikleri eğitimin önemi büyüktür.

Ailede verilen bu temel eğitimden sonra çocukların ikinci eğitim ortamları okul olur. Ve çocukların ilk toplumsallaşma sürecini yaşayacağı ve aileden gördükleri kültürel değerleri yansıtacağı ilk kurumdur. Çocuklar okul ortamında kendi çevresi dışında farklı bir çevre olduğunu ve bu çevrenin uyulması gereken farklı kurallara sahip olduğunu fark ederler. Bu dönemde çocuklar kendi yapılandırdıkları birikimin üzerine yeni bilgileri alırken kendini korumayı, paylaşmayı, hakkına sahip çıkmayı ve başkalarının fiziksel ve duygusal haklarına zarar vermemeyi öğrenirler (Yavuzer, 2006).

Çocukların yaşantısında belirleyici olan bu ilk okul deneyiminin çocukların eğitim ve yaşam ortamlarında bilinçli düzenlemeler yapılarak sürdürülmesi çocukların kendi yaşantılarında ve toplumsal düzende daha iyi bir geleceğe sahip olması için gereklidir (Gezgin, 2009). Bu dönemde çocuklar fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirirken hayat boyu kullanacakları temel alışkanlıkları da kazanırlar. Çocuklara bu dönemde verilen doğru ve bilinçli destek çocuğun hayatına doğru adımlarla başlaması açısından önemlidir ve yaşamın ilk yıllarındaki deneyimlerin bireyin yaşamında çok önemli olduğu çeşitli çalışmalar sonucu anlaşılmıştır. Okulöncesi dönem yaşantıları çocukların sadece okul yıllarındaki işlevlerini etkilemekle kalmayıp onların tüm yaşamını etkileyebilmektedir.

Çocuk eğitiminde ailenin etkisi sürekli devam etmekle birlikte bir aşamada yetersiz kalabilir. Aile eğitimin yetersiz kaldığı yerde okul ve öğretmen işe koşulacaktır. Çocuğun

gelişiminin en hızlı olduğu dönemde okul öncesi eğitim kurumları ve öğretmenleri etkili bir planlama ve doğru yaklaşımlar ile çocuğa çok büyük destek sağlayabilirler (Başal, 2005). Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri çocuklar için her açıdan iyi bir rehber ve doğru bir model olmalıdırlar. Öğretmenin hazırladığı sınıf ortamının verimli olabilmesi için öğretmenin bu ortamda muhtemel kriz anlarını iyi yönetebilmesi ve var olan mesleki bilgilerini doğru zamanda ve yerde kullanabilmesi gerekmektedir (Güven,2005).

Alanda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi ve disiplin ile ilgili çalışmaların sayısının azlığı dikkat çekmiştir. Özellikle çocukların eğitim hayatlarının ilk basamağı olan okul öncesi eğitim sınıflarında etkili bir sınıf yönetimi ve disiplin ortamı olmasının hedeflenen amaçlara ulaşmadaki önemi göz önünde bulundurularak bu alanda yapılacak verimli araştırmaların sayısının artmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın devamında sınıf yönetimi, disiplin, okul öncesinde disiplin ve sınıfta istenmeyen davranışlar ile ilgili bilgi verilmektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile bu davranışlara yönelik başa çıkabilme yollarını sınıflandırmak ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme konusundaki inanç ve görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak sınıfta istenmeyen davranışlar ve bunlar ile başa çıkma yolları irdelenecek ardından her bir öğretmenin bu davranışlar ile ilgili görüş ve inançları tek tek açıklanacaktır.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Sınıfta istenmeyen davranışların ve disiplin kopukluklarının dersin işlenişini, öğretmenin ve sınıfta bulunan çocukların dikkatini bozarak olumsuzluk yarattığı birçok araştırmacı tarafından belirtilmiştir (Ataman, 2003; Keskin, 2002; Sarıtaş, 2006). Öğretmenin sınıftaki en önemli görevlerinden biri sınıf içindeki olumsuzlukları ortadan kaldırarak hedeflediği eğitim amaçlarına ulaşmaktır. Bu durumda öğretmenin istenmeyen davranışlar ile baş etme yollarını çok iyi bilmesi ve bu konuda kendi yeterliliklerinin farkında olabilmesi büyük önem taşımaktadır(Çelik, 2003).

Sınıf ortamında disiplini sağlamanın en önemli amacı eğitim faaliyetlerinin kesintisiz devam etmesini sağlamak olarak görülmektedir. Fakat olumlu bir disiplinin çocukların davranışlarında kalıcı değişiklikler yapacağı ve toplum yaşantılarına katkıları olacağı düşünülmektedir(Yılmaz, 2007). Çocukların sınıf ortamında doğru ve yanlış davranışları

tanıması ve kendi davranışlarına da buna göre yön vermesi ileriki yaşantısı için faydalı olacaktır.

Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıfta istenmeyen davranışların belirlenmesi, görülme sıklıklarının ve nedenlerinin araştırılması üzerine yapılmış birçok araştırma olduğu görülmüştür. Sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik yöntemleri ortaya koyan çalışmalarda sıkça yapılmıştır. Fakat öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile baş etme ve yapabilecekleri disiplin uygulamaları ile ilgili inanç ve görüşlerinin araştırılması ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı fark edilmiştir. Bu çalışma bir bakıma öğretmenlerin kendi yetenek ve bilgilerinin ne kadar farkında olduğunu da ortaya çıkartmayı amaçladığı için önemli görülmektedir. Çünkü öğretmenlerin yapabildiklerinin ve yapamadıklarının farkında olup kendilerini bu yönde geliştirmeye çalışmalarının mesleklerinde başarılı olmaları ve planladıkları eğitim amaçlarına ulaşabilmeleri için gerekli olduğu düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2012–2013 eğitim-öğretim yılında Trabzon'da bir anaokulundan seçilen okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırma öğretmenlerin sınıf ortamında gösterdiği davranışlar, yapılan mülakatlar ve öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarının incelemesi ile sınırlanmaktadır.

Çalışma öğretmenlerin mülakat sorularına verdiği cevapların içtenliği ve gözlem anında sınıf içerisindeki davranışlarının doğallığı ile sınırlıdır. Yapılan çalışmanın bulguları uygulama yapılan çalışma grubu ile sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın verileri toplanırken öğretmenlerin samimi ve doğal davrandıkları düşüncesi ile hareket edilmiştir. Öğretmenin mülakat sorularına içtenlikle gerçeğe uygun yanıtlar verdiği varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Öğretmen: Eğitim kurumlarında eğitim sürecini planlayan, yürüten ve değerlendiren kişidir.

Sınıf Yönetimi: Öğretmenlerin sınıf düzenini bozan davranışlara karşı geliştirdiği yolları uygulayarak sınıf ortamını eğitim-öğretime uygun halde tutması durumudur(Köktaş, 2003).

Disiplin: Bireylerin içinde buldukları ortama uyum sağlayabilmeleri adına yapılan her türlü uygulamadır (Kutlu, 2006).

İstenmeyen davranış: Çocukların sınıf ortamında olumsuzluk yaratan ve dersin işlenişine engel olan davranışlar bütünüdür (Pala, 2005).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1. Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, eğitim faaliyetlerinin belli bir plan, yer, zaman, öğretim yöntemleri, dâhilinde öğretmen ve öğrenci arası doğru iletişimi gerçekleştirerek öğrenmeye uygun bir ortam ve düzenin sağlanması ve sürdürülmesidir (Sarıtaş, 2000: 48). Ayrıca sınıf yönetimini, sınıf ortamında meydana gelen tüm olayların eğitim ve öğretimi kolaylaştırmak için planlı ve düzenli hale getirilmesi, devamlılığının sağlanması ve olumsuz durumların ortadan kaldırılması olarak tanımlamak da mümkündür (Çakır, 2010).

Tertemiz'e (2005) göre sınıf yönetimi geçmiş yıllarda öğretmenin yalnızca istenmeyen öğrenci davranışlarına yoğunlaşmış bu davranışların disiplin kullanımı ile kontrolünü sağlanması olarak algılanırken günümüzde, sadece öğretmen otoritesinin hâkim olduğu bir sınıftan ziyade öğrenmeyi destekleyici bir sınıf ortamının sağlanması olarak algılanmaktadır. Bu anlayışa göre doğru sınıf yönetimi uygulamalarının olduğu sınıflarda çocukların olumsuz davranışları değil; eğitim-öğretim etkinlikleri ön planda olmaktadır. Çünkü etkili sınıf yönetimi olan bir sınıfta eğitim, planlı ve düzenli olarak sağlanır ve bu doğrultuda amaçlı etkinlikler yapılır. Sınıfta verimli ve sağlıklı bir eğitim-öğretim ortamını sağlanması ve bu doğrultuda hedeflenen amaçlara ulaşılması öğretmenlerin en önemli görevleri arasındadır.

Sınıf içerisinde var olan veya ortaya çıkması muhtemel durumlara karşı öğretmenin her zaman hazır olması gerekmektedir. Öğretmen sınıftaki olumsuz durumların üstesinden gelmekten sorumlu olduğu kadar sınıfta gerçekleşen olayları, ulaşılmak istenen hedeflere uygun hale getirip sınıf ortamını bunlara göre düzenlemekten de sorumludur (Başar, 2000:1).

"Sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarılı olmak için ilk adım olarak kabul edilmektedir" (Demirel, 2004). Bu nedenle öğretmenler liderlik vasfına sahip, sınıf yönetimi konusunda bilgili ve yetenekli bireyler olmalıdırlar. Bu bağlamda sınıf yönetiminde etkili olan öğretmenlerin öğretim etkinliklerinde de başarılı olması beklenmektedir. Öğretmenlerin sınıfta en iyi düzeyde öğretim faaliyetlerinde bulunabilmesi için sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konularında yeterli bilgiye ve bu bilgiyi kullanabilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir.

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına geldiklerinde yanlarında doğup büyüdükleri çevrenin kültürel ve sosyal etkilerini de getirirler. Farklı çevrelerden gelen bu çocuklar sınıf ortamında kendi yaşantıları ve öğrendikleri doğrultusunda hareket etme eğilimindedirler. Bu durum eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenli bir şekilde yürütmek isteyen öğretmenin çeşitli sorunlarla karşılaşmasına neden olur (Aktaş Arnas ve Sadık, 2008). Sınıf içerisinde karşılaşılan problemlerin çocukların gelişimine olumlu katkısı olan ve doğru alışkanlıklar kazanmasına yardımcı olacak yöntem ve tekniklerle ortadan kaldırılmaya çalışılması önemlidir.

Öğretmenlerin eğitim ve öğretimde başarılı olabilmesi için sınıfın yönetiminin iyi olması gerektiği birçok araştırmada vurgulanmıştır (Doğan Burç, 2006; Sarıtaş, 2003; Çakır, 2010; Kapucuoğlu Tolunay, 2008). Ancak öğretmenlerin sınıf yönetiminde etkili olabilmesi için çeşitli özelliklere sahip olması veya bu alanlarda kendini geliştirmiş olması gereklidir. Öğretmenler de sınıf ile etkili iletişim içerisinde olma, sınıfta otorite kurma, lider olma özelliği gösterebilme ve çalıştığı grubun özelliklerinin farkında olma gibi yetilerinin gelişmiş olması beklenmektedir (Erol, 2006). Ayrıca etkili bir sınıf yönetimi, öğrencilerin ilgi, beklenti ve gereksinimlerini tanımayı gerektirir. Bu nedenle sınıf yönetiminde keskin tutumlardan ve emreden tavırlardan uzak durulmalı, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda kendi özdenetimlerini kazanmalarını sağlayıcı bir yönetim anlayışı benimsenmelidir (İlgar,2007). Öğretmenlerden beklenen bu davranış ve beceriler çok çeşitli boyutlarda ele alınabilir. Bu alanda çalışan araştırmacıların çalışmaları incelendiğinde sınıf yönetiminin boyutları şöyle sıralanabilir:

- Sınıf ortamını hazırlamak
- Plan ve programları yapmak
- Sınıf içi düzeni sağlamak
- Zamanı etkili ve doğru şekilde kullanmak
- Öğrencilere doğru iletişim kurmak (Amidon ve Hunter 1966; Akt. Demirel, 2004; Doğan Burç, 2006; Sarıtaş, 2003).

2.1.1.1. Sınıf Ortamını Hazırlamak

Sınıf ortamı eğitim-öğretimin gerçekleştirildiği, öğretmen ve çocukların en çok vakit geçirdiği ortam olarak tanımlanabilir. Eğitim- öğretim faaliyetlerinin belli bir düzen içinde aksamadan devam edebilmesi de sınıf ortamının amacına uygun olarak düzenlenmesi ile sağlanabilir. Sınıf ortamının çocuk sayısına uygun genişlikte olması, çocukların ihtiyaç ve ilgilerine uygun materyaller ile donatılmış olması ve okul öncesi sınıfları için öğrenme

merkezlerinin doğru konumlandırılmış olması sınıf içi düzenlemelerinde dikkat edilmesi gereken başlıca unsurlardır (Çakır, 2010).

Sınıfın farklı etkinlikler için ayrı bölümlere ayrılması, aldığı ışığın ve dış ortamdan gelen ses düzeyinin ayarlanması, temizlik ve düzeni, ısı, görsel ve estetik açıdan görünümü ve çocukların sınıf içindeki yerinin düzenlenmesi sınıf ortamının eğitim-öğretime hazırlanması kapsamında ele alınacak konular olmalıdır.

Eğitim-öğretimin planlan doğrultuda ilerleyebilmesi ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için ilk olarak uygun ortamın sağlanması önemlidir. Çünkü fiziksel olarak hazır olmayan bir sınıfta öğretmenin ve çocukların eğitim-öğretim için güdülenmesi zorlaşmaktadır. Çocuklar fiziksel olarak rahat olduklarında tüm dikkatlerini ve enerjilerini uygulanan etkinliğe verebilirler (Doğan Burç, 2006). Öğretmeni rahat göremediği bir yerde oturan, sınıfta aşırı sıcaktan bunalan veya dışarıdaki gürültüden öğretmeni duymakta zorlanan bir çocuğun derse odaklanmasının çok da kolay olmadığı düşünüldüğünde fiziksel ortamın çocuk ve eğitim üzerinde ki etkisi daha rahat kavranabilir.

Yapılan araştırmalar ile sınıf duvarlarında kullanılan renklerin bile çocuk üzerinde etkili olduğunu vurgulanmakta ve küçük yaş gruplarında pembe ve tonları daha büyük yaş gruplarının bulunduğu sınıflarda ise mavi ve tonlarının kullanmasının çocuk psikolojisi üzerinde daha olumlu bir etki yaptığı belirtilmektedir (Ünal ve Ada,2000: 81; Akt. Doğan Burç, 2006).

Eğitim ortamının temiz ve havadar olması gerekir. Sınıfın temiz kullanılması çocuğun bu yönde olumlu davranış değişikliği göstermesini sağlayacağı gibi eğitim-öğretim faaliyetlerine daha iyi odaklanılmasını da sağlayacaktır. Sınıfların sürekli havalandırılması sınıf içindeki kalabalık ile ortaya çıkan oksijen yetersizliğinin önüne geçilmesi için önemlidir. İsveç'te soğuk günlerde bile okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocuklar temiz havadan en iyi şekilde yararlanmaları için öğle uykularını açık havada uyumaktadırlar (Öztürk, 2012). Öğretmenler sınıftaki oksijen eksikliğinin çocukların etkinliklere odaklanmasını zorlaştıracığını ileri sürmektedirler.

Sınıf ortamını düzenlerken çocukların fikrini almak ve onların istekleri doğrultusunda da değişiklikler yapmak çocukların kendi bilgilerini yapılandırması, sınıfı sahiplenmesi ve araç gereçleri daha dikkatli ve amacına uygun şekilde kullanmaya hevesli olması için önemlidir. Ayrıca sınıf ortamı hazırlanırken çocukların yaş grubu, gelişim özellikleri ve engelli olma durumları da göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretmen sınıf ortamını ve eğitim verdiği çocuk grubunu çok iyi tanımalıdır. Sınıfı hazırlarken çok yönlü düşünceli olası olumlu, olumsuz durumları dikkate alarak düzenlemelerini yapmalıdır.

2.1.1.2. Plan ve Programları Yapmak

Eğitim planlarını hazırlamak, sınıf yönetiminin önemli bir boyutudur. Ulaşılması hedeflenen amaçlar dikkate alınarak, kullanılan eğitim programı doğrultusunda yıllık ve günlük planların eğitim faaliyetleri öncesinde yapılması ve değerlendirme unsurlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Öğretmenin hazırladığı planları uygularken hangi yöntem ve teknikleri kullanacağını belirlemesi ve araç gereçlerini buna göre hazırlaması plan ve program yapma boyutunda ele alınması gereken konulardır.

Öğretmenin yıllık ve günlük planlarını hazırlayarak eğitim-öğretime başlaması öğretmenin ileriye görmesine ve buna göre hazırlık yapmasına olanak sağlar. Neyi, ne zaman, hangi materyalleri kullanarak öğreteceğini bilmek öğretmenin olası olumsuzluklar karşısında da hazırlıklı olmasını ve kendine güvenli hareket etmesini sağlar.

Planlar işlenecek dersin programına uygun olarak hazırlanmalıdır. Öğretmenlerin kullanacakları eğitim programı ile ilgili çok iyi bilgi sahibi olması ve program ayrıntılarını iyi bilmesi önemlidir. Eğitim programı konusunda yetkin olan bir öğretmen planlamalarını yaparken de programda ki konuları ve hedefleri kendi sınıfının özelliklerine uygun olarak seçip düzenlemede daha etkili olacaktır.

Hazırlanan planlar sınıfta ki çocukların seviyesine uygun olmalıdır. Öğretmen planlarını hazırlarken çocukların ilgi ve isteklerine dikkat etmelidir. Çocukların içinde bulunduğu çevrenin şartları ve yaşam koşulları da planlama yapılırken göz ardı edilmemelidir.

Planlama yapmak öğretmenin önünü görmesine olanak sağlarken karşılaştığı durumlara karşı hazırlıklı olmasını da sağlar. Planlama sırasında kullanılacak yöntemlerin ve yapılacak işlerin sırasının belirlenmesi de gerekmektedir. Kullanacağı yöntemleri sınıfın seviyesine, sınıfta bulunan araç-gereçlere ve işlenecek konunun özelliğine göre belirleyen öğretmen uygulama sırasında yaşayacağı sorunları en aza indirmek konusunda bir adım atmış olur.

Uygulama sonrası değerlendirme yöntemlerinin ve ölçütlerinin de belirlenmesi planlama sürecinin içerisinde yer alır. Değerlendirme uygulamalarının sınıfta ki çocukların seviyesine göre seçilmesi ve uygulamaların değerlendirilmek istenen kazanımlar ile ilgili doğru sonuçlar vermesi sürecin doğru işlemesi açısından önemlidir.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin başlangıçtan sonuca kadar olan tüm süreçlerin doğru bir şekilde planlanmasının yapılması ulaşılmak istenen hedeflere giden yolda öğretmen için bir harita görevi görür. İyi bir şekilde yapılan planlama da öğretmeni ve eğitim-öğretim alan çocukları istenilen hedeflere ulaştırır.

2.1.1.3. Sınıf İçi Düzeni Sağlamak

Sınıf ortamında olumlu bir iklimin olması ve çocukların istenilen davranış değişikliklerini gösterebilmesi sınıf içinde belli bir düzen oluşturmak ve bunun sürekliliğini sağlamak ile mümkün olacaktır. Sınıf kurallarının belirlenmesi, öğretmenin sınıfta istenmeyen davranışları önceden kestirebilmesi, bu konuda önlemler alabilmesi ve istenmeyen davranışların değiştirilmesi sınıf içi düzenin sağlanması boyutunda ele alınabilir.

Sınıfta düzeni sağlamaya ilk adım olarak sınıf içi kuralları belirlemek ile başlanabilir. Sınıf kuralları çocuklar ile birlikte onların görüşleri alınarak belirlenmelidir. Çocukların kurallara uyabilmesi için ilk olarak çocuklara kuralların neden var olduğu ve uyulmadığında neler olabileceği anlatılmalıdır. Kurallara uymayı mantık olarak anlayan ve kendi fikirleriyle kuralları belirleyen çocukların sınıf içi kurallara uyması çok daha kolay olacaktır. Neyi, neden yaptığını bilen çocuklar sadece cezadan kaçmak veya anı kurtarmak adına değil bilinçli olarak kurallara uyacaktır. Ayrıca sınıfta ortak bir düzen oluşmasını sağlamak için de kurallar önemlidir. Toplu olarak yapılan uygulamalar ile de çocukların istenmeyen olumsuz davranışlardan sıyrılması sağlanabilir.

Öğretmenin çocuklarda değiştirmek istediği veya oluşturmak istediği davranışlar varsa bunu yapabilmemesinin en etkili yolu model olmaktır. Özellikle küçük yaş gruplarında çocuklar genelde öğretmenlerine hayran olduklarından ve onların yanlış yapabileceklerine inanmadıklarından dolayı öğretmende gördükleri bir davranışı hemen kopya etme eğilimi göstermektedirler. Öğretmenin de bu durumu kendi lehine çevirerek olumlu sonuçlar alması mümkün olabilir. Aynı şekilde çocuklara öğütlediği durumun tam tersi şekilde davranan öğretmenin sınıfında istediği davranış değişikliklerini sağlayabilmesi zor olacaktır.

Öğretmenin sınıfta otoritesini doğru şekilde kullanması, çocuklara gerektiği kadar yakın olması, çocukları derse iyi motive edebilmesi ve güdüleyebilmesi, sınıfa zamanında gelmesi ve sınıf kurallarına uyması sınıf düzenini sağlamak için önemli davranışlardır. Çocukların istedikleri zaman öğretmene yaklaşabileceklerini konuşabileceklerini, soru sorabileceklerini fakat bunları belli bir sınır içinde saygı çerçevesinde yapmaları gerektiğini bilmeleri gereklidir.

Öğretmenin otoritesini bağırmadan, hakaret etmeden görünmez bir perde gibi arada tutabilmesi önemlidir. Öğretmenin otorite sahibi olması çocuklara soğuk davranmasını onlara tepeden bakmasını gerektirmez. Otorite sahibi olmak yalnızca belirli sınırları çizer ve çocukların saygısızlık yapmasını veya sınıf kuralları dışına çıkmasını önler. Sınıfta yapılacak uygulamaya çocukları motive etmek ancak öğretmenin onları çok iyi tanımasıyla yapılabilir. Öğretmen sınıfında ki grubu tanımalı ve her birinin dikkatini çekecek etkinliği,

çalışmayı bulmalıdır. Ders zamanı geldiğinde nasıl ki çocukların vaktinde sınıfta olmaları bekleniyorsa, öğretmeninde geç kalmaması sınıfta hazır bulunması gereklidir.

Sınıfta olumlu bir hava yaratabilmek adına öğretmenin olumsuz davranışlar yerine doğru yapılan davranışlar üzerinde durması da etkili bir yöntemdir. Öğretmen sürekli yanıtları belirtmek yerine olumlu davranışları desteklerse sınıfta pozitif bir iklim oluşabilir (Boz,2003:191–192).

2.1.1.4. Zamanı Etkili ve Doğru Şekilde Kullanmak

Sınıf yönetiminin en önemli unsurlarından biri de zaman yönetimidir. Sınıf ortamında zamanı verimli kullanmak ve boş geçen anları en aza indirmek bu bağlamda ele alınmalıdır. Sınıfta ders dışı faaliyetlere ayrılan sürenin azaltılması, olumsuz davranışların yol açtığı zaman kaybının ortadan kaldırılması ve sıkılmadan etkili bir ders süreci geçirmenin sağlanması bu boyutta ele alınabilir.

Sınıf ortamında ders saatinin her dakikası eğitim etkinlikleri ile doldurulmamıştır. Bu sürenin içinde derse hazırlık, odaklanma süreci ve dersi sonlandırma süreçleri de yer almaktadır. Fakat bu sürelerin dışında kalan zamanın etkin bir şekilde öğrenme etkinliklerine ayrılması gerekmektedir. Bu durumda öğretmenin sınıf ortamını düzenlemesi ve yaptığı plan ve program hazırlığı çok önemlidir. Doğru yapılan bir planlama ve amacına uygun hazırlanmış bir sınıf ortamında boşa geçen zamanlar en aza indirgenmiş olur. Öğretmenin sınıf disiplini ve öğrenciyle kuracağı doğru iletişimde doğrudan bu süreci etkiler.

İşini iyi bilen öğretmen yaptığı planlama ile dersin başlangıcından sonuna kadar ne yapması gerektiğinin farkında olur. Öğretmenin planında bir açık bırakmaması kullanacağı yöntemleri ve araçları iyi bilmesi de sınıfta oluşabilecek olumsuz durumların önüne geçebilmesini sağlar. Dersin akışını bozacak olayların olmadığı bir sınıfta da zaman kaybı en aza iner. Ayrıca öğretmenin derse yaptığı hazırlık ve kesintisiz akan ders çocukların motivasyonunu artırır. Derse ilgisi artan çocuğun olumsuz davranışlar göstermesi de beklenmez.

İyi planlanmış bir eğitim süreci çocukların ve öğretmenin sıkılmadan ve motivasyonu bozulmadan derse devam etmesini sağlar. Bu şekilde çocukların derse ilgisi artırılırken ulaşılmak istenen hedeflere de çocuklar zorlanmadan ve kırılmadan ulaşılmış olur.

2.1.1.5. Öğrencilere Doğru İletişim Kurmak

Öğretmenlerin sınıf yönetimde etkili olabilmesi ancak olumlu sınıf ortamları oluşturmaları ile mümkün olabilir. Sınıfta olumlu bir hava da öğretmen öğrenci arasında ki

doğru iletişim ve karşılıklı saygı ve sevgi ile olur. Öğretmenin çocuklara açık ve net bir şekilde onlardan beklediği davranışları anlatması, çocukların haklarına özen göstermesi ve çocuklara değerli olduklarını hissettirmesi önemlidir (Doğan Burç, 2006).

Sınıf kurallarının ve öğretmenin beklediği davranışların açık ve net olarak çocuklara anlatılması çocukların ne yapacaklarını bilmesi ve öğretmene güvenlerinin sarsılmaması açısından doğru olacaktır. Öğretmen çocuklara bunu anlatırken açıklayıcı fakat net bir dil kullanması doğru anlaşılmasına olanak sağlar. Öğretmenin çocuklarla konuşurken hakaret etmeden, kusur bulmadan, yargılamadan ve baskı kurmadan konuşması çocukların gerilmesini önler. Gergin olmayan sakin çocuklar ile karşısında sakin olan öğretmenler arasında olumlu bir iletişim ortamı oluşur.

Öğretmenin çocuklara değer verdiğini hissettirmesi olumlu iletişim ortamını güçlendirecektir. Öğretmenini seven ve saygı duyan çocukların öğretmenden de aynı karşılığı bulması derse ve okula ilgilerini artıracaktır. Çocukların özelliklerini iyi bilen, ailelerini yaşam ortamlarını iyi tanıyan ve bunu çocuklara olumlu dönütlerle hissettiren bir öğretmenin sınıf yönetiminde ki başarısı da yüksek olacaktır.

Bu boyutlarda kendini yetiştirmiş ve geliştirmiş olan bir öğretmen sınıf yönetiminde de başarılı olacaktır. Açıklanan boyutlardan da anlaşıldığı üzere sınıf yönetimi sınıf ortamını tüm yönleriyle ele almak ve bu yönlerin hepsini düzene koymak ile sağlanabilir. Etkili bir eğitim-öğretim oluşturmak için sınıf yönetiminin ne kadar önemli olduğu yukarıda anlatılan bilgilerden çıkarılabilir. Fakat sınıf düzenini sağlamanın bir ayağı da disiplin uygulamalarıdır. Sınıfta yapılan disiplin uygulamaları eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili olmasında önemli etkenlerdendir.

2.1.2. Disiplin

Disiplin, bireylerin var olan yazılı-yazısız kurallara uyması düzenli ve kontrollü davranması olarak tanımlanabilir (Sipahioğlu, 2008). Kişinin kendisini kontrol etmesi ve kendi davranışlarını denetleme ve değerlendirme becerisine sahip olması da disiplin kavramıyla açıklanabilir (Özer, 2009). Türk Dil Kurumu da 1974 yılı Eğitim Terimleri Sözlüğünde disiplini “Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin tümü” olarak tanımlamıştır.

Disiplin bireylerin doğruyu yanlışı ayırt ederek buna uygun davranması yönünde kendini kontrol etmesine ve davranışlarının bilincine varmasına yardım eder. Ayrıca disiplin toplumun tüm bireyleri tarafından karşılıklı olarak saygı ve düzen olması için yapılması gerekenler bütünü olarak da açıklanabilir (Eleser, 2007).Esen (2006) disiplin kavramını, var olan düzene ve kurallara uyma davranışı göstermek olarak tanımlamıştır.

Disiplin ile ilgili tanımların çoğu genel olarak var olan düzene uyma ve kişinin kendi özdenetimini sağlaması noktaları üzerinde durmaktadır. Farklı çalışmaların ortak sonucu olarak disiplin anlayışının, bireyin içinde bulunduğu çevre ve kendisi ile uyumlu ve düzenli bir yaşam sürdürmesi olduğu belirtilmektedir (Kısa, 2009). Bir ortamda disiplin olması için kişilere değil, doğru yönde eğitilmiş bir anlayışa ihtiyaç vardır. Kişilerin çekindikleri bir kişi olmadan da kurallara uyma ve düzeni sağlama davranışı göstermeleri disiplin bilincine sahip oldukları anlamına gelir (Cüceloğlu, 2001).

Disiplin konusunda yapılan çalışmalar disiplin ile ceza yaklaşımlarının karıştırılmasının çok yaygın olduğu görüşünde birleşmektedirler (Çakır, 2010). Yanlış bir davranışa veya duruma verilen tepki ve o durumu azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya yönelik işlemler olan ceza ile yanlış kabul edilen davranış ve durumların ortaya çıkmaması için yapılan düzenlemeleri içeren disiplinin birbiriyle karıştırılmaması önemlidir (Kızılkaya, 2006; Tertemiz, 2003).

Disiplin ile ilgili yanlış inanışlardan biri de disiplin kavramının yalnızca sınıf ortamı için veya küçük çocuklar için gerekli olduğudur. Disiplin toplumda yaşayan bireylerin tümünün sahip olması gereken bir anlayıştır (Kök,2007). Ancak bu sayede toplumsal düzen ve huzur ortamı hâkim olabilir.

Disiplin ile ilgili yanlış değerlendirilen konulardan biri de katı ve aşırı kontrollü davranışların da disiplin anlayışı açısından doğru olduğudur. Oysaki aşırı kontrollü her konuda keskin sınırlarda hareket etmeye çalışan bir birey doğallığını kaybeder ve toplumsal düzen ortamından uzaklaşmış olur. Kontrolsüz davranışlar disiplin anlayışı içinde yanlış kabul edildiği gibi aşırı kontrollü davranışlarda bireylerin yaşam kalitesi ve sosyal durumu için yanlış olmaktadır. Her türlü hareketini beklentileri karşılamak adına düzenlemeye çalışan bireyler kendilerine güvensiz, çekingen ve kendini ifade edemez hale gelme durumuyla karşı karşıya kalırlar (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Yapılan araştırmalar incelendiğinde disiplinin her alanda gerekli olduğu anlaşılmıştır. Fakat disiplinin eğitim yönüne bakıldığında eğitim-öğretim faaliyetleri içinde hedeflenen amaçlara ulaşılması ve bu sürecin etkili olarak geçirilmesi için disiplinin olmazsa olmaz olduğu görülmüştür (Özer, 2009). Sınıf içi disiplin düzensizliğin önüne geçilmesini ve sınıf yönetiminde başarılı olunmasını sağlar.

Eğitim sürecinde uygulanan farklı disiplin anlayışları mevcuttur fakat bu anlayışların hepsinin amacı aynıdır. Eğitim faaliyetlerini en iyi şekilde uygulamak adına belli bir düzenin sağlanması ve hedeflenen amaçlara ulaşılincaya kadar da bu düzenin devam ettirilmesi eğitimde disiplin sürecinin en iyi anlatım şekli olabilir (Esen, 2006).

Eğitim de disiplinin amacı çocukların kendi özdenetimlerini sağlayarak yanlış davranışlardan uzak durması ve bu doğrultuda oluşan olumlu ortamdaki hedeflenen

amaçlara ulaşarak çıkması olarak belirtilebilir (Humphreys, 2001; Çev: Çelik; Akt. Çakır, 2010). Farklı dönemlerdeki eğitim anlayışları incelendiğinde hepsinin var olduğu dönemin disiplin yaklaşımlarından etkilendiği görülebilir. Çünkü eğitim uygulamaları ailenin, okulun, öğretmenin ve çocukların ortak disiplin anlayışlarına göre şekillenmektedir (Tosun, 2002, s.122).

Disiplin tanımlarından ve bu konuda yapılan çalışmalardan anlaşılacağı gibi disiplin çok yönlü ve her alanda ihtiyaç duyulan bir olgudur. Fakat disiplinin her alanda uygulaması aynı olmamaktadır. Ortam da bulunan kişilere, ulaşılacak istenen hedeflere ve mekâna göre disiplin uygulamaları 3 ayrı bölümde incelenebilir. Yeni doğan bir çocuk ilk olarak ailesinden eğitim alır ve ailenin disiplin anlayışına göre yetiştirilir. Farklı disiplin süreçleri sonucunda yetiştirilen çocuklar okula başladıklarında okulun uyguladığı ortak bir disipline adapte olmaya çalışırlar. Son disiplin ayağı ise öğretmenin okulun genel amaçlarına göre sınıfında oluşturduğu kendi disiplin anlayışıdır. Bu bölümde sırayla ailede, okulda ve sınıfta eğitim anlayışlarının içeriği açıklanacaktır.

2.1.2.1. Ailede Disiplin Anlayışı

Toplumun en küçük birimi ailedir. Aileler buldukları toplumun sosyal düzenine ve beklentilerine göre kendi aile ortamlarını şekillendirirler. Her birey birbirinden farklı olduğu gibi çeşitli benzerlikler olmakla beraber aile ortamları da birbirinden farklıdır. Her aile ortamının kendi belirlediği farklı kuralları ve düzenlemeleri vardır. Bu farklılık çocukların gelişimine de yansır (Kent Kükürtçü, 2011).

Çocuklar hayata başladıklarında belli kuralları ve düzeni olan aile ortamına katılırlar. Okul çağlarına kadar bilişsel, fiziksel ve ruhsal olarak geliştikleri çevre ailenin belirlediği sınırlar dâhilindedir. Her aile de kendi disiplin anlayışı çerçevesinde çocuklarını yetiştirir. Çocuklar da birçok alışkanlığın, tutumun ve duygunun temeli aile ortamının da atılır. Bu nedenle çocuğun ileriki yaşantıları için aile de ki ortamın önemi çok fazladır.

Ailelerin çocuklarına karşı tavır ve tutumları çocukların sosyal çevrelerinde ki yaşantılarını doğrudan etkileyecek temelle atmasına yol açar. Aile ortamının olumlu ya da olumsuz etkileri çocuğun geliştirdiği davranışlar üzerinde doğrudan etkili olur. Aile ortamında ki çeşitli değişkenler de bu konuda etkilidir. Ebeveynlerden birinin veya her ikisinin sinirli ve şiddete meyilli olması, ebeveynler arası iletişim kopukluklarının olması, kalabalık aile ortamı, çocuklara yönelik tutarsız davranışlar gösterilmesi ve aile arası sevgi bağlarının kuvvetli olmaması gibi olumsuz değişkenlerin olduğu bir ailede yetişen çocukların bu olumsuzlukların etkisinde kalacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Aynı şekilde olumlu iklimi olan bir ailede yetişen çocuklarında ailede var olan olumlu ortamdaki faydalı davranışlar ile ayrılabilirliğini söyleyebiliriz (Çakır, 2010).

Ebeveynlerin çoğu aile de disiplin ortamı oluşturmaktan bahsedilince yanılıya düşmekte ve çocukların disiplinli hareket etmesi ile büyük adam gibi hareket etmesini birbirine karıştırmakta ve çocuklarının anne-babaları gibi olmak zorunda olmadığı, hepsinin kendine ait fikirleri ve duyguları olabileceğini göz ardı etmektedirler (Gökhan, 2007). Çocuklardan her şeyi doğru yapmaları beklenmekte ve buna yönelik baskıda bulunmaktadır. Ailenin baskıcı ve hükmetmeye yönelik tavırları çocuklarda ortaya çıkan istenmeyen davranışları ortadan kaldırmada çok faydalı olmadığı gibi bu çocukların inatlaşarak bu davranışları daha sık göstermesini de tetikleyebilir.

Yaşamının ilk yıllarını geçirdiği aile ortamı içinde çocukların dengeli ve olumlu bir disiplin anlayışı ile eğitilmesi çocukların sosyal yaşamda da aynı şekilde olumlu davranışlar göstermesini sağlayacaktır. Aile bireyleri arasında ki uyum, ev ortamının huzuru ve çocukların haklarına saygı gösterilmesi aile ortamında disiplin kurulmasını etkileyen önemli faktörlerdir.

2.1.2.2. Okulda Disiplin Anlayışı

Aile ortamından sonra çocuğun ilk sosyal çevresi olan okula tüm çocuklar kendi ailelerinden aldıkları farklı disiplinlerle gelirler. Her ailenin yaşantısı ve aile fertleri arasındaki ilişkileri farklı olduğundan yetiştirdiği çocuklar da farklı olur. Bu durum okul ortamında birçok farklı davranış ve tutum bir araya toplanmış olur. Okuldaki disiplin anlayışı birbirinden farklı tüm bu olumlu-olumsuz tutumlara, davranışlara belli bir standart getirmek ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin en iyi yürüyebileceği düzeni sağlamaktır.

Okul ortamında etkili bir disiplin ortamı oluşabilmesi için ilk olarak belli çerçevede belirlenmiş olan kuralların çocuklara tam anlamıyla anlatılması ve bu kuralların çocuklara ne faydası olduğunun da açıklanması gereklidir. Kuralların çocukların rahat ve düzgün bir ortamda eğitim-öğretim görebilmesi için gerekli olduğu ve bu disiplin ortamı olmaksızın eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerektiği şekilde yürütülemeyeceği de çocuklara açık ve net olarak belirtilmelidir.

Okul kurallarının adaletli bir şekilde uygulanması ve öğretmen ve okul idarecileri dâhil herkesin kurallara uygun davranması disiplin ortamını güçlendirecektir. Disiplin sürecinde uygulanması gereken kuralların bozulmasının belli yaptırımları olmalıdır. Kurallara uymayanların alacağı cezalar ve bu konuda yapılacaklar yazılı bir şekilde olmalı ve okul ortamında herkes bu konuda bilgilendirilmelidir (Ada ve Çetin, 2002). Verilecek olan cezalar okulun eğitim ve disiplin anlayışına ve çocukların seviyesine uygun olmalıdır. Verilen cezalar çocuğa davranışın yanlışlığını anlatmak ve doğruya yöneltmek amaçlı olmalıdır. Bozulan kuralın derecesiyle verilen cezanın derecesi birbiriyle uyumlu olmalıdır.

Okulun fiziki ortamı da disiplin sürecini etkiler. Okul binasının bulunduğu çevrenin gürültülü ve pis olması, sınıfların kalabalık olması, yetersiz materyaller ve okulun ulaşımının zor olması gibi etkenler okulda disiplini olumsuz etkileyen faktörlerdir. Okul binasının ve bulunduğu ortamın şartlarının çok iyi olduğu fakat bu imkânların doğru kullanılmadığı bir okulda da disiplinde problemler yaşanabilir (Erol, 2006). Bu durumda okul yöneticilerine ve öğretmenlere önemli bir görev düşmektedir. Eğitim-öğretime başlamadan önce yönetici ve öğretmenlerin okul şartlarını çocuklara uygun hale getirmesi ve olası disiplin problemleri yaşanabilecek durumları ortadan kaldırmaya çalışması gerekmektedir. Bu konu da yetkili birimlerden yardım alınmalı ve olumsuz şartlar en aza indirgenmelidir (Sipahioğlu, 2008).

Okulda disiplin sürecini etkileyen bir diğer faktör de okulun bulunduğu bölgeye, öğrenci profiline ve o bölgedeki beklentilere uygun eğitim programının seçilmesi ve uygulanmasının etkili bir şekilde yapılmasıdır. Ülkemizde uygulanan eğitim programları her bölge ve okul için ortak olduğundan okul yöneticileri ve öğretmenler var olan eğitim programının esnekliğinden faydalanarak programları buldukları şartlara uyarlamalıdır. Öğrencinin isteklerini karşılayacak ve dikkatini çezebedecek şekilde düzenlenmiş programlar çocukların gösterebileceği olumsuz davranışları en aza indirerek disiplin ortamına olumlu katkı sağlayabilir (Çakır, 2010).

Okuldaki disiplinin önemli bir faktörü de okul ve aile arasındaki etkili ve doğru iletişim sürecidir. Okul her zaman aile ile bağlantı halinde olmalı ve çocukların olumlu- olumsuz davranışları, değerlendirme sonuçları ve arkadaşları ile ilişkileri hakkında ailelere bilgi vermelidir. Ailelerin de aynı şekilde okulla iletişim halinde olması ve çocukların eğitimi için işbirliği içinde hareket edilmesi önemlidir (Başar, 2003).

2.1.2.3. Sınıfta Disiplin Anlayışı

Okulun genel kuralları çerçevesinde bir disiplin ortamına giren çocuklar sınıf ortamında düzenin sağlanması için daha detaylı ve fonksiyonel kurallara ihtiyaç duyarlar. Sınıfta disiplin anlayışı sınıf içerisinde eğitim-öğretim faaliyetlerini engelleyen veya aksatan durumlara karşı alınan her türlü önlemler ve öğretmenlerin bu durumlar karşısında verdikleri tepkileri içerir (Çakır, 2010). Sınıf ortamında disiplin genelde öğretmenin kontrolündedir. Fakat kurallar çocuklar ile birlikte koyulabilir ve denetimleri çocukların yapması sağlanabilir.

Sınıf içi disiplinin sağlanmasının da öğretmenin okul idaresi ve çocuklar ile işbirliği yapması gereklidir. Bu öğretmenin okulun disiplin şartlarına uygun bir anlayış geliştirmesine ve çocuklardan da yardım alarak bu anlayışı geliştirmesine yardımcı olur. Aynı zamanda da öğretmeni disiplin konusu ile tek başına uğraşmaktan kurtararak

öğretmenin enerjisini eğitim öğretim faaliyetlerine harcamasına olanak sağlar (Doğan Burç, 2006). Sınıf içinde ekstra çalışma yapmadan doğal olarak oluşacak olan olumlu disiplin havası öğretmeni zihinsel ve ruhsal olarak rahatlatarak işleyeceği derse odaklanmasına yardımcı olur ve sınıftaki çocukları da sakinleştirerek dikkatlerini toplamalarını destekler.

Sınıf ortamında olumlu bir hava oluşması ve disiplin ortamının bozulmaması öğretmen ve çocukların arasındaki ilişkiyle birebir bağlantılıdır. Öğretmenin çocuklar ile doğru iletişim kurması ve çocukları çok iyi tanıması disiplin kurmasını ve devam ettirmesini kolaylaştıracaktır. Çocukların öğretmenlerini sevmesi ve saygı duyması öğretmene karşı tutumlarını da etkileyecektir. Öğretmenin de çocuklara sevgisini belli etmesi ve onlara ve fikirlerine saygı duyduğunu göstermesi çocukları çok iyi motive edecektir. Karşılıklı saygı ve sevgi çerçevesinde sınıfta olumlu bir disiplin ortamı oluşması çok daha kolay olacaktır.

Öğretmenlerin kendilerine sağlanan ortamı sınıf mevcuduna, çocukların özelliklerine ve materyallerin kullanımına göre iyi organize etmesi gereklidir. Sınıfın fiziksel olarak iyi düzenlenmesi olabilecek olumsuzlukların bir kısmını en baştan önlemeye yardımcı olabilir. Ayrıca sınıf ortamının doğru planlanması eğitim-öğretimin daha kaliteli olmasını sağlayabilir. Çocuklar okula ve sınıf ortamına ilk geldiklerinde öğretmenin sınıfı ve materyalleri çocuklara tanıtmayı, neyi nasıl kullanacaklarını belirtmesi çocukların kafasında ki soru işaretlerini kaldırmak ve ileriye dönük disiplin sağlamak açısından önemlidir.

Öğretmenlerin sınıflarını çok iyi analiz ederek ders planlarını sınıfın seviyesine ve ilgisine uygun olarak hazırlamaları ve ders öncesinde planlamaların tamamlanmış olması gereklidir. Hazırlanan planlara uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ve öğretmenin kullanacağı materyalleri de önceden hazırlaması önemlidir. Tüm bu ayrıntılar sınıf disiplininin oluşmasında büyük rol oynar (Erol, 2006).

Disiplin sağlamak adına sınıfta oluşturulan kuralların yalnızca öğretmenin tekelinde olmaması önemlidir. Sınıf kuralları çocuklar ile birlikte oluşturulmalıdır. Fakat kurallar oluşturulurken çocukların yaş grubu ve gelişimsel özellikleri göz ardı edilmemelidir. Demokratik bir ortamda çocukların seviyelerine uygun bir şekilde hazırlanan kuralların çocuklara açık bir şekilde anlatılması çocukların kuralları sahiplenmesi ve bilinçli bir şekilde uygulaması için gereklidir. Çocukların kuralların neden var olduğunu ve uyulmadığı takdirde neler olacağını bilmesi kuralları bir mantık çerçevesine oturtmasını sağlayacaktır. Bu durum da çocukların kurallar ile ilgili farkındalığını artıracaktır. Çocukların bu farkındalıklarının olumlu sonuçlar vermesi ve disiplin ortamına katkı

sağlayabilmesi için de öğretmenin hiçbir koşulda taviz vermemesi ve her zaman her çocuğa karşı eşit davranmaya dikkat etmesi çok önemlidir.

Sınıf içinde disiplin ortamı yalnızca kurallar ile değil sınıf içi düzen ve uyum ile de sağlanmalıdır. Bu şekilde çocukların kurallar olmasa bile disiplinsiz davranışlar göstermemesi sağlanabilir. Öğretmen ve çocukların uyum içinde hareket etmesi eğitim-öğretim faaliyetlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca çocukların denetim altında olmadan da doğru davranışlar göstermesi ve kendi özdenetimini sağlayabilmesi için de çocuklar arası uyumunun ve sınıf içi düzenin sağlanması gereklidir (Kök, 2007).

Öğretmenin sınıfta oluşturmaya çalıştığı disiplin ortamını bozan ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesini engelleyen bazı durumlar olabilir. Bu durumlar genel olarak sınıfta istenmeyen davranışlar olarak adlandırılırlar. Öğretmenler sınıflarında disiplin ortamı oluşturarak bu davranışların önüne geçmeye çalışsalar da çeşitli faktörler sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlayabilir. Bu durumda öğretmenin bu davranışların sebebini tespit etmesi ve buna yönelik ek çalışmalar yapması gereklidir. Belli davranışların üzerinde çalışılınca öğretmen ortaya çıkabilecek diğer olumsuz davranışları da önceden fark edip bu konuda önlem alabilir (Gökduman, 2007).

2.1.3. Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Etkili bir öğrenme ortamı oluşturmada sınıf disiplini ve öğretim programının yönetiminin yanı sıra, öğrenci davranışlarının, özellikle de rahatsız edici, ya da uygun olmayan davranışların yönetiminin, öğretmenler için büyük çaba gerektiren konulardan birisi olduğu bilinmektedir.(Yaman, 2010).

Sınıfta oluşturulan düzeni bozan ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlandığı gibi yürütülmesini engelleyen her türlü davranış sınıfta istenmeyen davranış olarak tanımlanabilir (Erol, 2006). Sınıfın ve çocukların huzurunu kaçıran, öğretmen-öğrenci iletişimini olumsuz etkileyen ve okulun ve sınıfın genel disiplin anlayışına aykırı düşen davranışlar da sınıfta istenmeyen davranışlar olarak adlandırılabilir (Çakır, 2010).

Sınıf ortamında farklı aile kültürlerinden gelen birçok çocuğun bir araya gelmesi sonucunda oldukça fazla olumsuzluk ortaya çıkabilir. Çocukların okula, sınıfa ve öğretmenin disiplin anlayışına alışması sürecinde oluşan her türlü olumsuzluğu sınıfta istenmeyen davranışlar olarak tanımlamak yanıltıcı olabilir. Çocukların sınıf içindeki olumsuz davranışlarını istenmeyen davranış olarak tanımlayabilmek için dört temel kıstas kullanılabilir. Bunlar;

- Yapılan davranışın, çocuğun kendi öğrenmesinin ya da sınıf arkadaşlarının öğrenmesinin önüne geçmesi,

- Yapılan davranışın, davranışı gerçekleştiren çocuğu ve arkadaşlarını tehlikeye sokması,
- Yapılan davranışın, sınıfta kullanılan materyallere veya diğer çocukların malzemelerine zarar vermesi,
- Yapılan davranışın, sınıf içerisindeki uyumu bozarak çocuğun sosyal çevresini etkilemesidir (Korkmaz, 2003; Akt. Keleş, 2010)

Öğretmenin sınıfta karşılaştığı istenmeyen davranışları olumlu yöne çekebilmesi ve ortadan kaldırabilmesi için istenmeyen davranışları nasıl tanımladığı ve hangi davranışları, hangi durumlarda istenmeyen olarak adlandırdığı da önemlidir (Özbey ve Alisinanoğlu, 2009). Ayrıca öğretmenlerin istenmeyen davranışların nedenlerine ya da sonuçlarına odaklanarak hareket etmeleri sorun davranışların ortadan kaldırılması sürecine etki etmektedir (Uysal, Akbaba-Altun ve Akgün, 2009)

İstenmeyen davranışların tespit edilip ortadan kaldırılabilmesinde sınıfın disiplin otoritesi olan öğretmenin önemi büyüktür. Öğretmenin sınıfını çok iyi tanması ve ortaya çıkan davranışların ardında yatan sebepleri doğru anlaması gerekir. İstenmeyen davranışın nedeninin doğru olarak bilinmesi ortadan kaldırılması sürecinde öğretmenin bir adım önde olmasını sağlayacaktır.

Sınıfta istenmeyen davranışlar davranışın yoğunluğuna ve etkisine göre Evertson, Emer ve Worsham (2000) tarafından gruplandırılarak incelenmiştir (Akt. Eleser, 2007).

- **Sorun Olmayan Davranışlar**

Etkinlik geçişlerindeki küçük konuşmalar, şakalaşmalar, kısa dalgınlıklar ve ders işleyişindeki kısa kesintiler bu grupta ele alınabilir. Bu davranışlar dersin işlenişini engellemediği gibi sınıf disiplinini de fazla etkilemez. Ancak bu davranışların üstüne çok gidilmesi ve büyütülmesi sorun olmasına neden olabilir.

- **En Küçük Sorunlar**

Çocukların sınıf içi kurallara uymamasından kaynaklanan sorunlar bu grupta incelenebilir. Çocukların derste yüksek sesle konuşmaları, izinsiz yer değiştirmeleri ve dersle ilgisi olmayan şeylerle ilgilenmeleri küçük sorunlardır. Bu sorunlar az sayıda çocuğun derse katılımını etkiler. Öğretmenin gereken zamanda uygun tepkiyi koyması ile ortadan kaldırılacak davranışlardır.

- **Önemli, Ancak Etkileri ve Genişliği Sınırlanmış Sorunlar**

Sınıfta öğrenme ortamını bozan ve diğer çocukları etkileyen davranışlardır. Fakat genelde bir grup çocukla sınırlı kalan davranışlar bu grupta yer alır. Çocukların sınıf kurallarına uymayı reddetmesi, derste sürekli konuşma halinde olması ve ya çocuklardan bir ya da bir kaçının ödevini yapmaması önemli sorunlar olarak ele alınabilir. Bu davranışlar öğretmen tarafından sınırlandırılmalı ve etkisi azaltılmaya çalışılmalıdır.

- **Artan ve Yayılan Sorunlar**

Bahsedilen olumsuz davranışların önünün alınamaması tüm sınıfta olumsuz ve disiplinsiz bir ortam oluşmasına neden olur. Başta önemsiz olarak görülen davranışlar tüm sınıfta örülmeye başladığında büyük problem teşkil ederler ve dersin işleyişini tamamen bozabilirler. Öğretmenin ve çocukların motivasyonunun düşmesine neden olan bu davranışların yayılmadan ortadan kaldırılması çok önemlidir.

2.1.3.1. Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri

Sınıf disiplinini bozan etmenlerin başında sınıfta istenmeyen davranışlar gelir. Bir davranışın veya durumun ortaya çıkması hiçbir zaman kendiliğinden olmaz, mutlaka onu etkileyen ve destekleyen bir şey vardır. Davranışların, ortaya çıkmasını etkileyen durumlar ile birlikte ele alınması ve ortaya çıkan sonuçlar ile birlikte değerlendirilmesi önemlidir (Yiğit, 2004). Sınıfta istenmeyen davranışların da ortaya çıkmasında etkili olan, bu davranışları tetikleyen durumlar vardır ve bu durumların ortaya çıkartılarak çözüm aramaya ilk olarak buradan başlanmalıdır (Sipahioğlu, 2008).

Çocuklar sınıf ortamına gelene kadar birçok ortamda bulunur ve her buldukları ortamdan da olumlu-olumsuz davranışlar edinirler. Çocukların bu tavrı kimi zaman anne-babasını taklit etmesi kimi zamanda arkadaşlarına uyum sağlama çabası olarak görülür. Bilinçli veya bilinçsiz olarak edindikleri bu davranışlar ile okul ve sınıf ortamına gelen çocuklar buradaki disiplin koşulları karşısında sorun yaşamaktadırlar. Bu durum çocukların birçok istenmeyen davranışı çevresinden etkilenecek edindiği görüşünü desteklemektedir (Kapucuoğlu Tolunay, 2008). Fakat çocukların gösterdikleri tüm istenmeyen davranışları okul dışı çevresinden edindiğini söylemek yanlış olacaktır. Okul ortamında öğretmenin yanlış disiplin stratejileri, uygun olmayan yöntem-teknik seçimleri ve sınıf içi uyumsuzluklar da çocukların olumsuz davranışlarını tetikleyebilir. Bütün bunlardan yola çıkarak sınıfta istenmeyen davranışların nedenlerini çocuklardan, öğretmenden, aile ve sosyal çevreden, eğitim programı ve yöntem seçimlerinden ve sınıf düzeninden kaynaklanan nedenler olarak beş ayrı başlıkta inceleyebiliriz.

2.1.3.1.1. Çocuklardan Kaynaklanan Nedenler

Çocukların belli yaş dönemlerinde ki davranışları birbirine benzer olsa da her çocuğun kendine has kişiliği vardır. Ve bu durum çocukların tipik durumların dışında davranışlar sergilemesine ve olaylar karşısında birbirlerinden farklı tepkiler vermesine neden olur. Her çocuk zihinsel ve duygusal olarak farklıdır. Ayrıca çocukların yetiştikleri aile ortamları ve disiplin anlayışları da farklıdır (Yiğit, 2004). Bu farklılıklar çocukların sınıf ortamında gösterdiği davranışlara da yansır.

Aile arası ilişkilerin kuvvetli olduğu ailelerden gelen çocukların sınıf içi disipline daha iyi uyum sağladığı görülmektedir. Aile içinde iyi bir disiplin alan çocukların sınıfta da olumlu davranışlar göstermeleri disiplinsiz ailelerden gelen çocuklara göre daha fazla olmaktadır (Erden, 2005). Çocukların doğdukları andan itibaren her yerin kendine özgü kuralları ve düzeni olduğu bilinciyle yetiştirilmesinin çocukların sınıf ortamında da bu bilinci daha çabuk oturtmasını sağladığı bilinmektedir.

Çocuklarda görülen istenmeyen davranışların tek sebebi çocukların kişilik farklılıkları veya ailesel farklılıkları olmayabilir. Yaşamının çeşitli evrelerinde yaşadıkları fiziksel ve ruhsal değişimlere adapte olmaya çalışan çocuklar çeşitli olumsuz davranışlar gösterebilirler. Çocukların ergenlik dönemi sıkıntıları ve aile bireylerinden birinin kaybını yaşaması gibi durumlar çocukların yaşadığı değişimlere örnek verilebilir. Çocuklar bu durumlarda yaşadıkları değişime ayak uydurmakta zorlanabilir ve olumsuz davranışlar sergileyebilirler.

Çocukların gösterdiği istenmeyen davranışların bir diğer tetikleyicisi ise olumsuz arkadaş ortamlarıdır. Özellikle ergenlik döneminde çocukların birbirlerine özenmesi, arkadaşları arasında ön plan çıkmaya çalışması ve kendini beğendirme telaşı arkadaş grupları içinde çeşitli olumsuz davranışların ortaya çıkmasına yol açabilir. Bu davranışların sınıfa yansması istenmeyen davranışların diğer çocuklar arasında da yayılmasına sebep olabilir (Başar, 2003: 16)

Bazı durumlarda çocukların istenmeyen davranışları kasıtlı olarak gerçekleştirdiği de görülebilir. Çocuklar öğretmenin veya arkadaşlarının dikkatini çekmek adına olumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu durum genelde sınıfta sönük kalmış öğretmeni veya arkadaşları tarafından sevilmediğini düşünen çocuklarda görülmektedir. Öğretmenin bu durumu çok iyi analiz edip buna uyum davranması çok önemlidir. Derslerinde başarısız olan öğrenciler de başarılı olacağına olan umudunu kaybedip kendini gösterme adına olumsuz davranışlara yönelebilirler. Bu durumda ki çocuklara çok iyi rehberlik edilmeli ve bu şekilde kaybolmalarına izin verilmemelidir (Sadık, 2002).

2.1.3.1.2. Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

Sınıfta eğitim-öğretimden ve disiplin sağlanmasından sorumlu kişi olan öğretmenin olumsuz durumların önüne geçebilmesi için alanında yeterli ve disiplin konusunda da başarılı olması gerekmektedir. Öğretmenin alanında bilgili olması, sınıf yönetiminde ve çocukları tanımada etkin olması sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışları doğrudan etkileyen durumlardır. Ayrıca öğretmenin çocuklardan beklentisi, dersi işlerken seçtiği yöntem ve teknikler ile kullandığı materyaller de sınıfın disiplin ortamını etkileyecektir (Öztürk, 2002).

Öğretmenin sınıftaki en etkin disiplin yöntemlerinden biri çocuklara model olma olmalıdır. Çünkü özellikle de küçük yaş gruplarındaki çocuklar öğretmenlerini idol olarak görürler ve öğretmenin davranışlarını taklit etme eğilimi gösterirler. Öğretmenin bunun farkında olarak bu durumdan faydalanması gerekir. Ayrıca öğretmenin çocuklara yapmayın diye öğütlediği davranışları göstermesi de sınıf disiplinini olumsuz etkileyecektir.

Öğretmenin aldığı eğitim, ailesinden aldığı kültür ve oluşturduğu disiplin anlayışı da sınıfta oluşacak olumlu-olumsuz durumları etkilemektedir. Öğretmenin geleneksel eğitim anlayışını benimsemesi ve kendini sınıfın tek hâkimi olarak görmesi durumunda sınıfta oluşacak en ufak olumsuzluk öğretmen tarafından istenmeyen davranış olarak algılanacaktır. Öğretmenin daha demokratik ve esnek bir tutumla hareket etmesi ise sınıfta özgürlük ortamı sağlayacağından istenmeyen davranış olarak algılanan davranışların azalması sağlanacaktır.

Öğretmenin sınıf içerisinde çocuklara karşı geliştirdiği tavır ve tutumlar da istenmeyen davranışların ortaya çıkışında etkilidir. Öğretmenin tüm çocuklara eşit yakınlıkta davranması ve hepsine eşit sevgi göstermesi çocukların davranışlarını etkileyecektir. Başarılı olduğu düşünülen çocuklar ile daha fazla ilgilenilip diğerlerinin göz ardı edilmesi bu çocukların kendini gösterme adına olumsuz davranışlara yönelmesine yol açabilir (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Öğretmenin programda yer alan eğitim-öğretim faaliyetlerini doğru bir şekilde planlayabilmesi ve bu uygulamaları yapabilecek mesleki yeterliliğe sahip olması gereklidir. Öğretmenin sınıfta planlarını uygularken çocukları da iyi gözlemleyebilmesi ve ortaya çıkabilecek olumsuzlukları iyi yönetebilecek olgunluğa sahip olması önemlidir (Akçadağ, 2005).

Sınıfta disiplini sağlamak adına yapılacak çalışmalar kimi zaman öğretmenleri yıpratmaktadır. Fakat öğretmenlerin en zorlandıkları anlarda bile sabır ve sükûnetlerini korumaları, kendilerini kaybetmemeleri gereklidir. Öğretmenin kişisel kontrolünü kaybettiği ve bağırıp çağırdığı bir sınıfta sağlıklı bir disiplin ortamı oluşması mümkün olmayacaktır.

Ayrıca bu durum öğretmenin çocukların gözündeki saygınlığını da kaybetmesine yol açacaktır (Durukan ve Öztürk, 2005).

2.1.3.1.3. Aile ve Sosyal Çevreden Kaynaklanan Nedenler

Çocuklar sınıf ortamına gelmeden önce ailesinin ve içinde bulunduğu çevrenin kültürü ve kurallarından etkilenirler. Ailenin yaşam tarzına ve etkilendikleri kültürün özelliklerine göre davranışları şekillenir. Okullar çocukların ilk eğitim aldıkları yer olsa da çocuklar ilk eğitimlerini ailelerinden alırlar. Bu nedenle ailenin disiplin anlayışı ve çocuklarını yetiştirme tarzı çocuğun eğitim yaşantısı için önemli bir faktördür (Ergün ve Duman, 2007).

Sosyal çevre ve aile çocuklara ilk temel alışkanlıklarını kazandırır. Çocukların uygun zamanda uygun davranışları sergileyebilmesi de sosyal çevresinden ve ailesinden öğrendiği ölçüde gerçekleşir. Çocukların okul ortamında gösterdiği istenmeyen olarak adlandırılan davranışlarının temeli de bu noktaya dayanmaktadır. Her aile farklı alışkanlıklara ve kurallara sahiptir (Keleş, 2010). Bu durum çocukların da birbirinden farklı olmasını ve kendi büyüdükleri ortama göre davranış geliştirmesini ortaya çıkarır. Birbirinden farklı huy ve davranışlarla bir sınıfta toplanan çocukların belli kurallar çerçevesinde davranması beklendiğinde de sınıfta istenmeyen çeşitli davranışlar ortaya çıkar.

Aile içindeki olumlu-olumsuz her türlü durum çocuğun gösterdiği davranışları etkileyecektir. Anne-babanın birbirlerine karşı tavır ve tutumları, kardeşlerin birbirlerine karşı davranışları ve anne-babanın çocuklara karşı tavrı çocukların davranışlarını doğrudan etkileyen etmenlerdir. Huzurlu bir aile ortamının olduğu ve aile bireylerinin iletişimlerinin güzel olduğu evde çocukların da davranışları aynı ölçüde doğru ve sakin olacaktır. Aile ortamının gergin, kuralsız ve uyumsuz olduğu bir durumda ise çocukların uygun davranışları göstermesini beklemek yanlış olacaktır (Erden,2003).

Ailenin aşırı baskıcı veya otoriter olması durumunda çocuğun bunalıp olumsuz davranışlara yönelmesi olası olabileceği gibi ailenin aşırı gevşek veya aşırı koruyucu olması da çocuğun olumsuz davranışlara yönelmesini sağlayabilir. Ailelerin çocuklarına olan tavır ve tutumlarını dengede tutması ve taviz vermemesi bu nedenle çok önemlidir (Çelik, 2003).

Çocukların olumsuz etkilendiği durum da ailelerin ilgisiz olması ve çocuklarını ihmal etmesi durumudur. Anne ve babanın çalışıyor olması ve çocuk sayısının fazla olması gibi durumlar çocukların ihmal edilmesini artırmaktadır. Gün boyu çalışıp yorulan ebeveynler çocukların maddi ihtiyaçlarını karşılamanın verdiği rahatlıkla çocukların duygularını ve ilgi ihtiyaçlarını göz ardı edebilmektedirler veya çocuk sayısının fazla olduğu evlerde anne-

baba çocukların ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Anne ve babaların işten geldiklerinde sürekli ev işlerini halletmeye çalışması veya televizyon karşısında vakit geçirmesi de çocukların ilgisiz kalmasına yol açabilir (Alkan, 2007).

Ailenin çocuklarına karşı sevgisiz olması veya sevgisini göstermemesi çocukları yaralayan bir durumdur. Çocuklar aileleri tarafından sevilme ve kabullenilmek ister. Ailesinden beklediği sevgi ve güven duygusuna alamayan çocuklar hırçınlaşabilir, içine kapanabilir veya ailesiyle çatışma haline girebilir. Çocuklar kendilerini gösterebilmek ilgi görebilmek adına istenmeyen davranışlar sergileyebilirler (Yalçınkaya, 2003).

2.1.3.1.4. Eğitim Programı ve Yöntem Seçimlerinden Kaynaklanan Nedenler

Eğitim-öğretim etkinliklerinin düzgün yürütülebilmesinin temeli seçilen eğitim programına ve öğretmenin bu doğrultuda hazırladığı ders planlarına dayanır. Hazırlanan planların kullanılan eğitim programı ve değerlendirme ölçütleriyle uyumlu olması öğretmenin ders planlamasından kaynaklanan istenmeyen davranışları en az seviyeye indirecektir (Sipahioğlu, 2008).

Öğretmenin sınıfa hazırlıklı girmesi ve nerde ne yapacağını iyi bilmesi kendine özgüvenini artırır. Bu durum öğretmenin istenmeyen davranışlara mahal vermeden dersi tamamlamasına yardımcı olur. Öğretmenin kendine güvenli tavırları ve rahat olması çocuklara da yansiyarak sınıfta olumlu bir havanın oluşmasını destekler. Öğretmenin hazırlıksız olması sürekli dikkatinin dağılmasına dersin kopuk kopuk işlenmesine neden olur ve çocukların ilgisinin dağılmasına yol açabilir.

Öğretmenin planlamalarını yaparken sınıfın seviyesini ve ilgi durumunu göz önünde bulundurması gereklidir. Çocukların seviyelerinin üstünde veya altında işlenen bir dersten verim alınması mümkün olmayacağı gibi bu ders çocukların sıkılmasına da yol açacaktır. Öğretmenin sınıfını çok iyi tanıması ve çocukları sıkımayacak ve ilgilerini kaybetmeyecek şekilde bir ders planı hazırlaması önemlidir (Öztürk, 2001). Ayrıca sınıfta farklı seviyelerde çocuklar bulunuyorsa öğretmenin bu duruma özellikle dikkat edip aradaki farkı gözeterek dersi işlemesi gerekmektedir.

Uygulanan eğitim programı ve planların etkili olabilmesi seçilen doğru yöntem – teknik ve materyaller ile mümkün olacaktır. Dersin içeriğine, çocukların gelişim özelliklerine ve çocukların ilgisine uygun öğretim teknikleri seçilmeli ve buna uygun materyaller ile desteklenmelidir. Kullanılan yöntemlerin hep aynı olması dersin amacına uygun olmaması gibi durumlarda sınıfta istenmeyen davranışları ortaya çıkarabilir. Öğretmenin her dersin içeriğine özel farklı ve ilginç yöntemler geliştirmesi veya seçmesi derse olan ilgiyi artıracak ve çocukları olumsuz davranışlardan uzaklaştıracaktır (Erdoğan,

2002). Kullanılan materyallerin çocukların seviyesine uygunluğu, yeterli sayıda olması ve kullanabilecek durumda olması da dersin kesintisiz işlenmesi açısından önemlidir. Ders sırasında kopuklukların olmaması çocukların derse adapte olmasını kolaylaştıracaktır.

Öğretmenin çocukları uğraştıracak ve bireysel olarak kendilerini ispat etmelerini sağlayacak yöntemler seçmesi çocukları hırslandırarak istenmeyen davranışlardan uzaklaştırabilir. Ayrıca her çocuğun başarılı olma duygusunu tatması sağlanarak genel anlamda derslere olan ilgisi artırılabilir. Öğretmenin sınıfında ki tüm çocukları tanıyarak hepsinin kendisini ifade edebileceği yollar bulması sınıfın olumlu atmosferi için önemli olacaktır.

2.1.3.1.5. Sınıf Düzeninden Kaynaklanan Nedenler

Sınıf ortamı eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü öğretmen ve öğrencilerin belli kurallar çerçevesinde hareket ettiği mekân olarak tanımlanabilir (Aydın,2000). Sınıf ortamında düzen, kuralların belirlenmesi, herkesin görevini bilmesi ve yerine getirmesi ile sağlanabilir.

Sınıf ortamını oluşturan etmenlerin başında sınıfın fiziksel şartları gelir. Fiziksel ortam, öğretmen ve öğrenci ile bütünleşerek sınıf ortamını oluşturmaktadır. Sınıfın büyüklüğü, ısı ve ışık oranı, renk düzeni ve içinde bulunan eşyalar sınıfın fiziksel değişkenlerini oluştururlar (Keleş, 2010). Sınıfın fiziksel değişkenleri çocukların sınıftaki davranışlarını ve öğretmen ile ilişkilerini doğrudan etkiler. Sınıfın fiziksel şartlarının uygun olması eğitim-öğretim etkinliklerinin daha verimli olmasını ve çocuklarda sınıfın yapısından kaynaklanan istenmeyen davranışların en aza indirgenmesini sağlar.

Sınıf mevcudu ve sınıf büyüklüğünün dengeli olması öğretmenin tüm çocuklara yetebilmesi ve hepsiyle verimli bir şekilde ilgilenebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca çocukların sınıfta birbirlerini rahatsız etmeden hareket edebilmesi ve etkinliklere katılabilmesi önemlidir. Ders materyallerinin, dolapların ve masaların çocukların rahat kullanabileceği ve öğretmenin ders anlatışını etkilemeyecek şekilde konumlandırılmış olması gereklidir (Korkmaz, 2004).

Sınıfların iyi ışık alması ve mevsimine göre sıcaklığının doğru ayarlanmış olması çocukların dikkatlerinin başka yöne kaymasının önüne geçilebilmesi için önemlidir. Çocukların yeterince ışık olmayan bir ortamda tahtayı görmesini ve öğretmeni gözlemleyebilmesini beklemek yanlış olacağı gibi aşırı sıcak ya da soğuk bir sınıfta da ilgilerinin yalnızca öğretmende olmasını beklemekte doğru olmayacaktır. (Aydın, 2000).

Sınıfın fiziksel durumunun yanında psikolojik havası da çocukların davranışlarını etkilemektedir. Sınıfta huzurlu ve mutlu bir ortam olması çocukların kendilerini rahat hissederek olumsuz davranışlardan uzaklaşmasını destekleyecektir. Sınıfta olumlu bir

havanın olması öğretmenin gerginlik ve sinirliliğin önüne geçmesini kolaylaştıracaktır. Öğretmenin sakin ve rahat olması da çocuklar üzerinde olumlu etki bırakan bir durumdur. Öğretmenin sınıfın fiziksel ve psikolojik durumunun düzenli ve düzgün olmasında katkısı ve etkisi çok önemlidir. Çünkü öğretmenlerin sınıfta bulunma amacı çocukları programda belirtilen hedeflere doğru şekilde ulaştırmaktır (Akar, 2006). Programda yer alan hedeflere ulaşmaya çalışırken çocukların karşılaşılabilecekleri her türlü olumsuzluğu ortadan kaldırmak ya da bu olumsuzluklar karşısında çocukları doğru yönlendirmek öğretmenin görevidir. Öğretmenin sınıf ortamını en uygun hale getirmeli ve istenmeyen davranışların ortaya çıkmasının önüne geçmelidir (Sipahioğlu,2008).

Sınıfta ki sosyal uyum ve bireyler arası iletişim de istenmeyen davranışların ortaya çıkışında etkili olmaktadır. Çocukların gelişim özelliklerine ve karakterlerine göre gösterdikleri farklılıkların en aza indirilmesi ve bu durumdan ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların önlenmesi önemlidir (Yiğit,2004). Öğretmenin farklılıklar arasında dengeyi sağlaması istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önleyebileceği gibi sınıfta huzurlu bir disiplin ortamı olmasını da sağlayacaktır.

2.1.3.2. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Disiplin Yaklaşımları

Her öğretmenin kendine has kişiliği ve öğretme biçimi vardır. Bu nedenle sınıf disiplini ve istenmeyen davranışları önleme yöntemleri öğretmenden öğretmene farklılık gösterebilir. Öğretmenler sınıflarının yapısına ve çocukların özelliklerine göre kendi disiplin yöntemlerini geliştirebilirler (Tertemiz, 2005). Öğretmenlerin kendi disiplin anlayışlarını oluştururken gelişim psikolojisi ve eğitim yöntemleri ile ilgili bilgileri çok iyi olmalıdır. Kuramcılar tarafından oluşturulan disiplin modellerini iyi bilmek öğretmenin kendi sınıfına en uygun yöntemi seçmesi veya geliştirmesini kolaylaştıracaktır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik birçok disiplin modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen modellerin amacı genel olarak aynıdır fakat her biri bu amaca farklı yollarda ulaşmayı tercih etmiştir. Modellerin birbirlerinden üstün tarafları olmadığı gibi birbirini tamamlayan eksiklerini gideren yönleri vardır. Bu nedenle öğretmenlerin bir modele bağlı kalmaktansa tüm modelleri iyi incelemeleri ve sınıflarını da iyi gözlemleyerek bunlara uygun kendi yöntemlerini geliştirmeleri daha doğru olacaktır (Sipahioğlu, 2008). Eğitim- öğretim yapılan ortamların, öğretmen yeterliliklerinin ve çocukların özelliklerinin birbirinden farklı olduğu düşünüldüğünde her öğretmenin var olan örneklerden faydalanarak kendi disiplin yöntemlerini oluşturmasının önemli olduğu görülmektedir.

Bu bölümde istenmeyen davranışları önlemeye yönelik disiplin modellerinden bazıları ele alınmaktadır.

2.1.3.2.1. Skinner Modeli

Psikolog Skinner tarafından oluşturulan bu model davranışçı model olarak tanımlanmıştır. Bu modelde Skinner her türlü davranışın öğrenme yoluyla kazanılacağını ve bu öğrenmelerinde ödül- ceza yöntemiyle sağlanabileceğini belirtmektedir. Skinner insanların kendi davranışlarını kontrol edebilecek içsel güce sahip olmadıkları için dışarıdan desteklenmeleri gerektiğini savunur (Sipahioğlu, 2008). Buna göre bir davranışın öğrenilmesi uygun zamanda yapılan pekiştirmelerle sağlanacaktır.

Skinner modelinde amaç olumlu davranışları ödüller ile destekleyerek sıklığını artırmak ve devamlılığını sağlamak, istenmeyen davranışları ise yoksun bırakma ya da ceza gibi yöntemler kullanarak ortadan kaldırmaktır (Saritaş, 2003). Olumlu davranışlar güzel sözlerle, gülümsemeye, küçük hediyelerle veya not ödüllendirmesi ile desteklenerek sıklıkları artırılabilir. Olumsuz davranışlarda görmezden gelinerek, önemsenmeyerek, ödülün yoksun bırakılarak veya ceza ile ortadan kaldırılmaya çalışılabilir. Cezanın olumsuz davranışı ortadan kaldırmada diğer yöntemlere göre biraz daha etkili olduğu bilinmektedir. Fakat cezanın eğitim ortamı ve çocuk psikolojisi üzerindeki olumsuz etkileri her zaman göz önünde bulundurulmalıdır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008)

Bu modelin olumlu tarafları diğer modellere göre daha kolay uygulanabilmesi ve sonuçlarının çabuk alınmasıdır. Genel olarak tüm çocuk gruplarında etkili olduğu ve çocuklara başarılı hissetme fırsatı verdiği için de tercih edilmektedir (Sipahioğlu, 2008). Fakat bu modelle elde edilen sonuçların uzun süre etkili olmadığı ve ödül-ceza desteği ortadan kalkınca istenilen başarının alınmadığı belirtilmektedir (Çakır, 2010). Olumlu ve olumsuz yönleri ele alındığında Skinner modelinin sınıf yönetiminde etkili ve pratik bir yöntem olduğu söylenebilir (Sipahioğlu, 2008).

2.1.3.2.2. Glasser Modeli

William Glasser kişinin kendi yaptıklarının sorumluluğunu yüklenmesinin gerekliliğine inanarak gerçeklik terapisi adını verdiği modelini oluşturmuştur. Glasser'a göre bireylerin hayatlarını devam ettirme, güçlü hissetme, özgür olma, eğlenme ve aidiyet gibi temel gereksinimleri vardır. Bu temel gereksinimler karşılanmadığında kişi olumsuz davranışlar geliştirebilir (Özer,2009).

Gerçeklik terapisi yaklaşımının temelinde ihtiyaçları karşılanan bireyin davranışlarını kontrol edebilmesi ve davranışlarının sonuçlarını kabullenmesi vardır. Gerçeklik terapisi rehber olma ve yol göstericilik yapma olarak da açıklanabilir(Tertemiz, 2003).

Gerçeklik terapisinde istenen davranışların gösterilmesinin temelinde ailenin ve okulun çocukların temel ihtiyaçlarını karşılamasının bulunduğunu belirtilmektedir. Ailenin eksik kaldığı yerde okulun çocuklara destek olması gerektiği savunulmaktadır. Tüm bu destekle birlikte çocukların davranışlarının farkında olması ve sorumluluklarının bilincinde olması sağlanmalıdır (Çakır, 2010). Çocukların kendilerini eleştirme değerlendirmesinin gerekliliğini savunan Glasser övgü ve cezaya sıcak bakmamaktadır (Yılmaz, 2007)

Glasser modelinde kurallar çok önemlidir. İstenen davranışların elde edilmesi adına kurallar her zaman ön planda tutulmalı ve çocukların kurallara uyması zorunlu kılınmalıdır (Tertemiz, 2006). Kurallar konusunda kararlı olunması ve çocukların her zaman davranışlarının sorumluluğunu almasının sağlanması Glasser modeli ile başarının sağlanması için önemlidir (Sipahioğlu, 2008).

2.1.3.2.3. Canter Modeli

Lee ve Marlene Canter tarafından geliştirilen ve güvengen-iddialı davranış modeli olarak da adlandırılan Canter modeli öğretmenin etkili ve otoriter olduğu bir eğitim anlayışını savunur(Kapucuoğlu Tolunay,2008).

Canter modeline göre öğretmenin sınıfta sorumluluğu alması ve istenmeyen davranışlara karşı etkili ve net bir tavır göstermesi disiplin ortamının sağlanması için önemli olacaktır. Bu modelde öğretmenin çocuklara karşı her zaman güçlü olması ve otoritesini koruması temel amaç olarak görülmektedir (Çelik, 2003). Otoriter ve kendine güvenen öğretmenlerin sınıfta disiplini daha kolay sağlayacağı ve istemeyen davranışlara izin vermeyeceği düşünülmektedir.

Bu modele göre çocukların olumsuz davranışlarından öğretmen sorumludur. Öğretmen istenmeyen davranışların nedenlerine değil, ortadan kaldırma yollarına odaklanmalıdır. İstenmeyen davranışın kaynağı ne olursa olsun kesinlikle hoş görülmemeli ve ceza veya benzeri yollarla önüne geçilmelidir. Olumlu davranışlar ödülle veya çeşitli ayrıcalıklar verilerek teşvik edilmelidir. Sınıf kurallarının çocuklar tarafından bilinçli bir şekilde uygulanması ve anlaşılması sağlanmalıdır(Tertemiz, 2005).

Sınıf yönetimi ve disiplininden tamamen öğretmenin sorumlu olduğu bu modelde öğretmenin sınıfta etkin olması ön plandadır. Öğretmenin kendine göre bir disiplin anlayışı olması ve bunu sınıfına kabul ettirmesi önemlidir. Öğretmenin kuralları çocuklara benimsetirken sakin ve kararlı olması modelin gerekliliklerindedir (Saritaş, 2003).

2.1.3.2.4. Dreikurs Modeli

Çocukların öz disiplinlerini sağlamalarını amaçlayan bu model Rudolf Dreikurs tarafından geliştirilmiştir. Modelin temelini çocuklara davranışlarından kendilerinin sorumlu olduğunu öğretmek oluşturur (Sipahioğlu, 2008).

Dreikurs' a göre çocuklar öğretmenin yönlendirmesi ile kendi davranışlarını kontrol etmeli ve bu davranışlarının sonuçlarından sorumlu olduklarını bilmesi gereklidir (Özer, 2009). Çocukların kendi disiplinlerini oluşturması ve sorumluluklarını almasını savunan Dreikurs modeli bu nedenle akıl-sonuç ya da ussal sonuçlar modeli olarak da adlandırılmaktadır.

Öğretmenler çocuklara doğru ve istenen davranışları anlatmalı ve bu davranışları benimsemeleri sağlanmalıdır. İstenmeyen davranışın ortadan kaldırılması için davranışı gösteren çocuğu çok iyi tanımak ve sorunu net bir şekilde anlamak önemlidir. Öğretmenin çocukları iyi tanması ve istenmeyen davranışların altında yatan sebepleri doğru analiz etmesi bu modeli uygulamada başarılı olmasını sağlayacaktır (Tertemiz, 2005).

Kuralların demokratik bir ortamda belirlendiği ve uygulandığı Dreikurs modeli çocukların kendi başlarına başarımlarını desteklemesi ve bunu önleyici bir disiplin anlayışı ile yapmaması ile ön plana çıkmaktadır. Dreikurs modelinde çocuklar yapılan davranışların nedenlerini iyi kavrar ve doğru davranışları öğrenmeleri desteklenir. Çocukların davranışların nedenlerini ve sonuçlarını kavraması ceza ve ödüllerin havada kalmadan, amacına uygun bir şekilde ve akılcı yollar ile kullanılmasını sağlar. Fakat bu modelde öğretmenin her davranışın altında yatan nedeni belirlemesi ve buna uygun pekiştireç veya ceza uygulaması zor olmaktadır. Sınıfta ki çocukların yeterli olgunluğa ulaşmamış olması veya iletişim becerilerinin yetersiz olması da bu modelin uygulanmasını zorlaştıracaktır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

2.1.3.2.5. Kounin Modeli

Jacob Kounin tarafından geliştirilen bu model grup yönetimi ve sınıfta dalga etkisinin üzerinde durmaktadır(Çakır, 2010). Kounin sınıfta istenmeyen bir davranış meydana geldiğinde bu davranışı düzeltilmesinin etkisinin dalgalı bir şekilde yayılarak bütün sınıfta etkileyeceğini düşünmektedir(Sarıtaş, 2003).

Kounin modelinde öğretmenin sınıftaki çocukları ve davranışlarını çok iyi tanması gereklidir. Ayrıca öğretmenin sınıfta ki tüm olayları kavrayabilecek kadar zinde ve yetenekli olması, aynı anda farklı etkinlikleri yaptırabilecek derecede bilgili ve deneyimli de olması önemlidir. Kounin modelinde Öğretmenin istenmeyen davranışlar karşısında sert

ve olumsuz tepkiler vermesi yerine işlediği derse devam etmesinin daha yararlı olacağı savunulmuştur (Tertemiz, 2006).

Bu modele göre öğretmenin çocukların ilgilerinin derste olmasını sağlamaları önemlidir. Öğretmenin çocukların ilgilerini canlı tutabilmek ve dikkatlerinin dağılmasını önlemek için ders planlarını çocukların özelliklerine dikkat ederek hazırlamaları ve gerekirse ders içinde değişiklikler yapmaları önerilmektedir (Sipahioğlu, 2008).

Kounin sınıf içindeki olumsuz davranışları önlemek ve ortadan kaldırmak için grup yönetiminin üstünde durmaktadır. Bir öğrencinin hatalı davranışını düzeltmenin ve sınıfın bu hatanın farkında olmasını sağlamanın genel olarak istenmeyen davranışların önüne geçilmesinde etkili olduğuna inanmaktadır (Çelik, 2003). Ayrıca kounin bir istenmeyen davranışın doğru şekilde düzeltilmesi ile onun etkisinin dalgalı bir şekilde sınıfa yayılacağını belirtmektedir. Bu nedenle öğretmenin aşırı sert tepkilerden kaçınıp neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilerek çocuklara davranması gereklidir (Çakır, 2010).

2.1.3.2.6. Gordon Modeli

Thomas Gordon tarafından geliştirilen bu model öğretmenin çocuklar ile iyi iletişim kurması ve çocukları doğruya yönlendirmesi üzerine kurulmuştur. Öğretmenin çocuklar ile aşırı otoriter olmayan samimi ve şeffaf bir iletişim bağı kurması önemli görülmektedir (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Gordon modelinde öğretmenin sakin ve anlayışlı tavırlarının çocuklar üzerinde olumlu etki yapacağı ve istenmeyen davranışları önleyeceği düşünülmektedir. Öğretmen ve çocuklar arasında empati kurulmasının gerekliliğini de savunan Gordon sorun davranışın kimden kaynaklandığının tespit edilmesini ve buna göre bir çözüm yolu aranmasını ister. Hatalı olan kişinin (öğretmen veya çocuk) davranışını düzeltmesi beklenir. Bu durumlarda öğretmenin çocuklara yol göstermesi esastır (Saritaş, 2003).

Bu modelde öğretmen ve çocukların karşılıklı tartışarak sorun davranışın çözümünde herkese uyan bir yol bulmasını sağlayan "kaybeden yok" yönteminin kullanılması Gordon tarafından önerilmektedir. Bu yöntem ile istenmeyen davranışın nedeni, ortadan kaldırma yolları ve en iyi çözüme ulaşma yolu hem öğretmen hem çocuklar tarafından düşünülüp en sonunda herkesi mutlu edebilecek ortak bir yol bulunur. Bu nedenle bu yönetime "kazan kazan" yöntemi de denmektedir (Çelik, 2003).

Gordon öğretmenlerin çocuklara karşı sıkça "sen" dilini kullandıklarını ve bu şekilde olumlu bir sonuç alamadıklarını belirlemiştir. Bundan dolayı öğretmenlere kendi hislerini çocuklara anlatarak "ben" dilini kullanmalarını önermiştir (Tertemiz, 2006). Bu şekilde modelin temelinde yatan empati kurma gerçekleştirilmiş ve sorunların asıl nedenleri daha rahat anlaşılabilir olacaktır.

2.1.3.3. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Yolları

2.1.3.3.1. Etkin Dinleme ve Sorunu Anlamaya Çalışmak

Sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkmanın en önemli adımı ilk olarak sorun davranışı tespit etmek ve nedenlerini bulmaktır. Öğretmenin sınıfta problem oluşturan durumu iyi bilmesi onu ortadan kaldıracaklarını de kolaylaştıracaktır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

Öğretmenin istenmeyen davranışın ortaya çıkma nedenini öğrenmesi ve buna yönelik uygulamalar yapması gereklidir. Bu şekilde istenmeyen davranışları ortadan kaldırabilir veya var olan problemin yol açabileceği farklı olumsuz davranışları önleyebilir (Aydın, 2005).

Öğretmenin çocukların sözlü ya da sözsüz çabalarını doğru dinlemesi ve anlaması problem davranışla baş edebilmesi için çok önemlidir. Öğretmenin çocukların dile getirdiklerinin ve davranışları ile gösterdiklerinin ardında olanı fark edebilme becerisine sahip olması gereklidir. Çocukların ne anlatmaya çalıştığını etkin dinleme ile anlayabilmelidir. Öğretmen bu şekilde duruma uygun çözümler bulma yolunda başarılı olacaktır (Erol, 2006).

2.1.3.3.2. Görmezden Gelmek

Sınıfta oluşan istenmeyen durumun şiddetine bağlı olarak kullanılacak bu yöntemde asıl amaç sınıf düzenini aşırı etkilemeyen davranışların tepki verilmeyerek sönmeye bırakılmasıdır (Başar, 2005). Bu yöntemde öğretmenin hangi davranışı görmezden geleceği ve çocuğa olayın farkında olup önemsemediğini nasıl aktaracağı çok önemlidir.

Öğretmen görmezden geleceği davranışları dersin işlenişi ne derece bozduğu, diğer çocukları ne derece etkilediği ve çocukların güvenliğini ne derece tehdit ettiğine göre sınıflandırıp uygulama yapabilir. Sınıfın düzenini çok fazla bozmayan ve çocukların dikkatini dağıtmayan bir istenmeyen davranışın görmezden gelinmesi çok daha faydalı olacaktır. Ancak öğretmen çocukların bu davranıştan ruhsal ve bedensel olarak zarar göreceğini düşünüyorsa ve dersin işlenişi mümkün olmuyorsa görmezden gelme yolu çok uygun olmayacaktır (Keskin, 2002).

Öğretmenin görmezden gelme yolunun hangi çocuklar üzerinde etkili olacağını ve çocuklara "yaptığını görüyorum ama önemsemiyorum" mesajını nasıl vereceğini çok iyi bilmesi yöntemin etkililiği açısından önemlidir. Görmezden gelme yönteminin uygun olmayan durumlarda yanlış kullanımı çocukların yaptıklarının onaylandığını düşünmesine

yol açabilir. Bu durumda öğretmenin davranışın yanlış olduğunu fark ettirip dersin işlenişine devam etmesi etkili olacaktır (Gökdoğan, 2007).

2.1.3.3.3. Uyarıda Bulunmak

Öğretmenin olumsuz olan davranışın sınıfta kabul edilemeyeceğini sözlü veya sözsüz tepkiler ile çocuklara belirtmesidir. Öğretmen olumsuz davranış karşısında beklemeden sözlü uyarıda bulunarak çocuğun hatalı davranışın farkına varmasını sağlayabilir (Kutlu, 2006).

Uyarıda bulunma çocuğun ismini söyleyerek, yanlış davranışı söyleyerek yapılabileceği gibi çocuklara yaklaşmak, hafifçe dokunmak ya da göz teması kurma ile de gerçekleştirilebilir (Yüksel, 2005). Öğretmenin hangi uyarı türünü hangi çocuğa hangi durumlarda kullanabileceğini analiz etmesi ve buna göre hazırlığını yapması önemlidir.

Öğretmenin istenmeyen davranış karşısında duraklaması, sesini alçaltması veya yükseltmesi ve sınıftaki konumunu değiştirmesi gibi davranışları da bir uyarı yöntemidir. Öğretmenin buradaki amacı dersin akışını bozmadan istenmeyen davranışın üstesinden gelmektir (Kılbaş, 2003). Öğretmen istenmeyen davranışın şiddetine ve sınıf profiline göre hangi uyarı türünü seçeceğine karar vermelidir.

2.1.3.3.4. Sınıf Ortamında ve Dersin İşleyişinde Değişiklikler Yapmak

Sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında ki önemli etkenlerden biri de çocukların sınıf ortamından ve dersin işleyişinden sıkılmaları olarak kabul edilmektedir (Kapucuoğlu Tolunay, 2008). Öğretmenin çocukların dersten sıkılıp ilgilerini kaybettikleri durumları iyi gözlemleyip müdahalede bulunması gereklidir.

Çocukların derse ilgilerinin kaybolduğu anlarda öğretmenin yapacağı küçük yöntem değişiklikleri çocukları canlandırabilir. Dersin içeriğine mizahi öğeler katmak veya dersin işleniş şeklini değiştirmek sınıf ortamını daha ilginç hale getirebilir. Öğretmenin sınıfta farklı araç-gereçler kullanarak çocukların ilgisini çekmeye çalışması da rutin uygulamaların önüne geçilmesini sağlayarak farklılık yaratacaktır (Kutlu, 2006).

Sınıfta yapılan küçük değişikliklerin istenmeyen davranışın önüne geçilmesinde yeterli olmadığı durumlarda çocukların yerinde değişiklik yapılabilir veya kısa aralar vermesi sağlanabilir (Tertemiz, 2006). Çocuğun sınıf ortamında sıkıldığı ve bunaldığı bir durumda temiz hava alması ve kafasını boşaltması tekrar derse odaklanmasına yardımcı olacaktır (Başar, 2005). Çocukların sınıf içinde yerini değiştirmek ve istenmeyen davranışlar göstermesine destek olan arkadaşlarından uzaklaştırılması da çocuğun dikkatini toplamasında önemlidir. İstenmeyen davranışların öğretmenin gerginliği ve

negatif tavırlarından kaynaklandığı bir ortamda öğretmeninde kısa aralar verip sakinleşmesi sınıf düzenine olumlu bir etki yapacaktır.

2.1.3.3.5. Sorumluluk Vermek

Dikkat süresi az olan ve sınıf içinde bir görevi olmadığını düşünen çocukların istenmeyen davranışlara yönelmesi daha kolay olmaktadır (Başar,1999). Herhangi bir meşguliyeti olmayan çocukların sıkılarak olumsuz davranışları göstermesi sık görülen bir durumdur. Öğretmenin sınıftaki bu çocuklara seviyelerine ve ilgilerine uygun meşguliyetler bulması sınıf disiplini açısından faydalı olacaktır (Gökdoğan, 2007).

Öğrencinin özelliklerine uygun olarak verilebilecek ders materyallerini hazırlama, tahtaya yazı yazma, sınıf başkanlığı, sınıf düzenini sağlama veya ders özetlerini hazırlama gibi işler çocuğun ilgisini bir yöne verebilmesine destek olacağı gibi başarıya ve faydalı olma duygularını da yaşamasını sağlar. Ayrıca kendine ait bir görevi olduğu bilinciyle hareket eden çocuklar kendi sorumluluklarını alarak istenmeyen davranışlardan uzak dururlar (Erol,2006).

Çocukların verilen sorumlulukları üstlenebilecek olgunlukta olmalarına ve bu sorumlulukları ceza olarak algılamamalarına dikkat edilmelidir. Bu şekilde istenmeyen davranışların önüne geçilirken çocukların özgüveni ve özsaygısı da desteklenerek çocukların uzun vadede olumlu davranış değişiklikleri göstermesi sağlanabilir.

2.1.3.3.6. Çocukla Konuşmak ve Olumlu Model Olmak

Sınıftaki istenmeyen davranışlar uyarmak, görmezden gelmek ya da çeşitli değişiklikler yapmak ile düzeltilemediği durumlarda öğretmenin çocuklar ile konuşması ve davranışın olumlu-olumsuz yönlerini anlatması gereklidir (Başar, 2005). Öğretmen istenmeyen davranışı gösteren çocukla sınıfa faydalı olacağını düşünüyorsa sınıfta sınıf düzenini bozacağını düşünüyorsa bireysel olarak görüşebilir. Görüşmede çocuğun anlayacağı bir şekilde istenmeyen davranışı belirtmek ve öğretmenin kararlılığını göstermek önemlidir (Kutlu, 2006).

Öğretmenin istenmeyen davranışın neden istenmediğini ve sonuçlarının ne olduğunu anlatması çocukların kafasında ki soru işaretlerinin kaldırılması açısından önemlidir. Çocuklar hangi durumda neyin yanlış neyin doğru olduğunu bilmezse bocalayabilir. Öğretmenin çocuklara istenmeyen davranışları net olarak açıklamalı ve çocuklardan beklentilerini onlara belirtmelidir. Çocuklar ile konuşulmasından sonra alınan kararlardan dönülmemesi ve tutarlı davranılması bu yöntemin etkililiği ve öğretmenin çocukların gözünde ki saygınlığının kaybedilmemesi için gereklidir.

Çocuklara yanlış davranışların anlatılması her zaman tek başına etkili olmamaktadır. Öğretmenin çocuklara olumlu model olarak istenen davranışları desteklemesi önemlidir. Öğretmenin her zaman çocuğun yanında olması ve davranışı göstermesi mümkün olmayacağından model olma davranışının aşamalı olarak azaltılması ve çocukların istenen davranışa kendi kendilerine yönelmeleri sağlanmalıdır (Kutlu, 2006).

2.1.3.3.7. Aile ve Okul Yönetimi ile İletişime Geçmek

Sınıfta istenmeyen davranışların bir kısmının nedeni sınıf dışı etmenler olabilmektedir. Bu durumlarda öğretmen istenmeyen davranış gösteren çocuğun ailesiyle veya okul yönetimi ile görüşme yoluna gidebilir. Aile ile çocuğun sınıfta ki durumu ve evdeki durumu karşılaştırılıp sorun davranış ortadan kaldırılmaya çalışılabilir (Sayın,2001). Okul yönetimine durum anlatılıp, okul rehberlik servisi ile işbirliği halinde çalışılabilir.

Öğretmenin aile ile iletişim kurması eğitimin her aşaması için önemlidir. Fakat istenmeyen bir davranış olduğunda ailenin de öğretmenin gösterdiği kadar çaba göstermesi daha önemli olmaktadır. Öğretmenin okulda uygulamaya çalıştığı disiplin anlayışının evde de devam etmesi çocuğun davranışının tutarlılığı ve devamlılığı için gereklidir. Bu nedenle öğretmenin yalnızca baş edemediği durumlarda değil her zaman aile ile iletişim halinde olması ve aile ile paralel bir disiplin anlayışı oluşturması faydalı olacaktır (Gökdoğan, 2007).

Okul yönetimi istenmeyen davranışların yönetiminde dolaylı fakat önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenin yardıma ihtiyacı olduğu anda başvurabileceği en temel birim okul yönetimi olmaktadır. Fakat her durum okul yönetiminin desteğini gerektirmez. Bu nedenle öğretmenin her küçük sorunda değil de yalnızca zor durumda kaldığında okul yönetimine başvurması daha etkili olacaktır (Başar, 2005).

Okul yönetimine başvurulduğunda okul rehberlik servisinden de destek istenebilir. Uzman kişilerin desteği öğretmenin istenmeyen davranışı daha iyi anlamasını ve sorun davranış ile baş etmek adına daha doğru yollar kullanmasına yardımcı olacaktır (Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

2.1.3.3.8. Ceza Vermek ve Ödüllendirmek

Sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkmak için kullanılan tüm yöntemlerin başarısızlık ile sonuçlanması öğretmeni son aşama olan ceza verme yöntemini kullanmaya yöneltir. Ceza vermek, çocukların yaptıkları olumsuz davranış sonucunda sevdiği şeylerden uzaklaştırılması veya sevmedikleri bir şey yapmalarını sağlamak olarak

tanımlanabilir (Kutlu, 2006). Ödüllendirmek ise çocuğu olumsuz davranışlardan uzaklaştırmak ve olumlu davranışlara yönlendirmek adına kullanılan çocukların hoşuna giden şeylerin yapılması ya da çocuklara sevdikleri bir şey verilmesidir (Özer, 2009).

Öğretmenin cezalandırmayı mümkün olduğunca az kullanması ve uygun koşullarda kullanması önemlidir. Ceza verirken çocuğun yaşı, gelişim durumu, kişisel özellikleri ve hatalı davranışın derecesinin göz önünde bulundurulması gereklidir (Alkan, 2007). Fiziksel cezaların çocuk eğitiminde çok faydalı olmadığı düşünülmektedir (Özer, 2009). Fiziksel cezalar çocukların korkmasına, özgüven eksiliği ve saldırgan davranışlar geliştirmesine yol açabilir. Öğretmenler de çocukları ruhsal olarak yaralayan ve ileriki yaşantılarını olumsuz etkileyebilen bu tür cezalandırma yollarından uzak durarak çocukların olumsuz etkilenmesinin önüne geçmelidir.

Öğretmenin istenmeyen davranışları cezalandırmak yerine olumlu davranışları ödüllendirip pekiştirmesi çocukların ruhsal olarak daha dengeli bir şekilde davranış değişikliği yapmasını sağlayacaktır. Ödüllendirmenin de sınırlandırılması ve hangi durumlarda kullanılacağına önceden belirlenmesi gereklidir.

2.1.4. İlgili Araştırmalar

Taner-Derman, M. (2009) "Okulöncesi Eğitim Alan Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Sınıf İçinde Gözlenen Saldırgan Davranışlar Ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenleri" adlı okulöncesi eğitime devam eden beş-altı yaş çocuklarının sınıf içinde gösterdiği öğretmen kaynaklı saldırgan davranışlar ile bunların nedenlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmasını Bursa ilindeki resmi okulöncesi eğitim kurumlarının anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubundaki 204'ü kız, 187'si erkek çocuk olmak üzere beş-altı yaş grubu toplam 391 çocuk, 50 öğretmen ve 112 öğretmen adayı ile yürütmüştür. Çalışmada anasınıflarında görülen davranış problemlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir Bilgi Formu hazırlanmıştır. Bilgi Formunda öğrencilerin yaşı, cinsiyeti ve uygulandığı yaş grubunun mevcudu gibi bilgilerin toplanmasına yarayacak sorulara yer verilmiş ve daha sonra 5-6 yaş çocuklarda görülebilecek saldırgan davranışların da yer aldığı 30 davranış problemi sıralanmıştır. Çalışma sonucunda bulgular grafiklerle ifade edilmiş ve erkek çocuklarda saldırgan davranışların kızlara göre daha fazla ve daha çeşitli şekilde ortaya çıktığı görülmüştür. Ayrıca çalışmada çocukların okuldaki davranışlarının, öğretmen ve çocuk arasındaki ilişkiye göre şekillendiği ve çocuk gelişimi açısından, tutarlı ve süreklilik gösteren çevreye ve öğretmen tutumuna davranışlarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Özbey ve Alisinanoğlu (2009) "Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı

çalışmalarında problem davranışları çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süresi, çocuğun tam aileye sahip olup olmama durumu, anne babanın öğrenim düzeyi, anne babanın mesleği gibi değişkenlere göre incelemişlerdir. Çalışmada tarama modeli uygulanmış ve veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu” ve “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” (Preschool and Kindergarten Behaviour Scala (PKBS-2), olmak üzere iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Ankara ili bazı merkez ilçelerdeki bağımsız anaokullarına kayıtlı 60–72 aylık çocuklar içinden seçilen 330 çocuk ile yürütülen çalışma sonucunda erkek çocuğuna daha hoşgörülü yaklaşım sergilenmesi ve geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarının halen devam ettirilmesi, erkek çocuklarında saldırgan davranışların daha fazla görülmesinin bir sebebi olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada problem davranışlarla baş etmede başarılı olunabilmesi için ailenin duyarlılık kazanması, öğretmenin hizmet içi eğitimle ve okul içi uzman yardımıyla desteklenmesi, varsa biyolojik faktörlerin saptanarak tedavi edilmesinin yararlı olacağını belirtilmiştir. Çalışma ile hem ailede hem de okulda en az akademik başarı kadar sosyal ve duygusal gelişime ağırlık verilmesinin de önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Gezgin (2009) “Okulöncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kullandıkları Sınıf Yönetimi Stratejileri” konulu çalışmasında okulöncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerini hangi sıklıkta kullandıkları ve kullandıkları stratejilerin yararlılığı ile ilgili görüş ve inançları ortaya çıkaran bir çalışma yapmıştır. Çalışmada tarama modelini uygulanmış ve çalışmada 2001 yılında Washington Üniversitesi Aile Kliniği tarafından geliştirilmiş olan Türkiye’de Doğan ve Uzmen (2003) tarafından Türkçeye uyumu yapılan Öğretmen Stratejileri Soru Formu (Teacher Strategies Questionnaire) kullanılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamına alınan okulöncesi öğretmenleri ile okulöncesi öğretmen adayları hakkında bazı nicel bilgileri elde etmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formları kullanılmıştır. Çalışma Bursa İli Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı dokuz anaokulunda görev yapan 94 okulöncesi öğretmeni ile bu öğretmenlerin sınıflarında uygulama yapmakta olan Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıfa devam eden ve Uygulama III dersini anaokullarında gerçekleştiren 92 okulöncesi öğretmen adayı ile yapılmıştır. Gezgin (2009) araştırma sonucunda öğretmenlerin inançları doğrultusunda sınıf yönetimi stratejileri kullandıklarını, stratejileri kullanıma sıklığının tecrübeden çok bilgi birikimi ile ilişkili olduğunu ve öğretmen adaylarının ise uygulama yaptıkları sınıftaki öğretmenlerden etkilendiklerini bulmuştur.

Denizel-Güven ve Cevher (2005) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini saptamak ve bunun çeşitli değişkenlerle ilişkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır ve bu amaçla şu soruların cevaplarını aramışlardır; 1- Okul öncesi

öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ne düzeydedir? 2- Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri öğretmenlerin, en son bitirdikleri bölüme, mesleklerinde geçirdikleri yıla, çalıştıkları okul türüne, çalıştıkları okulun sosyo-ekonomik durumuna, eğitim verdikleri sınıfın mevcuduna sınıf yönetimiyle ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına, göre farklılık göstermekte midir? Denizel-Güven ve Cevher (2005) öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını saptamak için, Tschannen- Moran ve Woolfolk-Hoy' un (2001) Gibson ve Dembo' nun (1984) ölçeğinden yararlanarak geliştirdikleri Öğretmen Yeterlilik Duygusu Ölçeğinin (Teachers' Sense of Efficacy Scale) (Frederiks, 2004) sınıf yönetimi alt boyutuna ait maddeleri ile Delson (1982) tarafından geliştirilen, Yalçinkaya ve Tonbul tarafından Türkçe' ye uyarlanan Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeğinin (Classroom Management Scale) (Yalçinkaya ve Tonbul, 2002) ilgili maddeleri dikkate alarak okul öncesi alanına yönelik yeni bir 40 maddelik ölçek oluşturmuştur. Denizli il merkezinde resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 318 okul öncesi öğretmeni içinden rastgele seçilen 92 okul öncesi öğretmenine bu ölçeğin uygulanmasının ardından 5 adet açık uçlu soru sorulmuş ve çalışma bulguları elde edilmiştir. Çalışmaya göre okul öncesi öğretmenlerinin %77'sinin yeterli düzeyde sınıf yönetimi becerisine sahip oldukları söylenebilir. Araştırmada çocuk gelişimi lisans ve okul öncesi öğretmenliği programlarından mezun olan öğretmenlerin ortalamaları arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte kız meslek lisesi ve çocuk gelişimi ön lisans programı mezunlarının ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Uysal, Akbaba-Altun ve Akgün(2009) "Okulöncesi Öğretmenlerinin Çocukların İstenmeyen Davranışları Karşısında Uyguladıkları Stratejiler" konulu araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerdeki istenmeyen davranışlar karşısında hangi sınıf yönetimi stratejilerini ne düzeyde uyguladıklarını araştırmıştır. Araştırmada çocukların sorulara kendi algılarına göre cevap verebilecekleri düşünülerek gözlem yöntemi kullanılmıştır. Gözlem verilerinin güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla öğretmenlerle de görüşme yapılmıştır. Çalışma için okul başlama saatinden dağılma saatine kadar, bir ay boyunca haftada iki gün gözlem yapılmıştır. Gözlemler esnasında çocukların istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlar ile başa çıkmada kullandıkları yöntemler araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak not edilmiştir. Araştırmacı kendi hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formunu kullanarak öğretmenlerin kullandıkları stratejilere ilişkin görüşlerini belirlemiştir. Ankara ilinde özel bir anaokulunda gönüllü 2 öğretmenin 5 ve 6 yaş grubu sınıflarında gerçekleştirilen çalışma verilerine göre sınıf ortamında en çok gözlenen istenmeyen davranışlar gözlenme sıklığına göre "sınıfın dikkatini dağıtma" ve "etkinliği bölme", "arkadaşlar arasında yaşanan sorunlar" ve

“materyallere zarar verme” olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf ortamında gözlemledikleri istenmedik çocuk davranışları ise “çocukların yemek yemeyi reddetmeleri”, “uyumak istememeleri” ve “ders yapmak istememeleri” olarak belirlenmiştir. Yapılan gözlemlere göre her iki yaş grubunda da öğretmenlerin en çok kullandıkları stratejiler “sözel uyarı”, “sözel olmayan uyarı” ve 1. Tip ceza’dır. Öğretmenlerin en az kullandıkları stratejilerin ise “veli ile görüşme”, “çözüm yolu bulmasını bekleme” ve “çocuk ile konuşma” olduğu görülmüştür. Gözlem süresince öğretmenlerin sorun davranışların nedenlerine değil sonucuna odaklandığı ve bundan dolayı da istenmeyen davranışı yalnızca bir süre ortadan kaldırabildikleri belirlenmiştir.

Akar, Tor, Tantekin-Erden ve Şahin (2010) “Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları ve Deneyimlerinin İncelenmesi” anaokulları ve ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamaları ile ilgili yaşantılarını tespit etmek ve sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Verilerin ayrıntılı görüşme yöntemiyle elde edildiği çalışmada, araştırmacılar 8 tane açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlamış ve Ankara ilinde dört özel okul ve altı devlet okulu olmak üzere farklı kademelerde görev yapan 19 öğretmene uygulamışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular istenmeyen davranışların nedenlerinin -aile ile ilgili nedenler, -sağlıkla ilgili nedenler -yaş ve seviye farklılıkları ile ilgili nedenler ve diğer nedenler olduğunu göstermiştir. Ayrıca araştırma sonuçları istenmeyen davranışların ortadan kaldırılması konusunda ceza ve ödül konusunun, öğretmenden öğretmene, bir sınıf düzeyinden diğerine çok çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Sadık (2006) “Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları Ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi Ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi” konulu çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılan stratejiler hakkında öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ile Güvengen (Atılğan) Disiplin Modelini temele alarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine nasıl bir etkisinin olduğunu incelemiştir. Ayrıca öğretmenlerin sınıf içinde hangi davranışları, niçin istenmeyen davranış olarak gördükleri, istenmeyen davranışların hangi sıklıklarla görüldüğünü de bu çalışmada araştırmıştır. Çalışma araştırılan durumu derinlemesine inceleyen durumsal bir çalışmadır ve araştırma iki aşamalı olarak yapılmıştır. İlk aşamada öğretmen, öğrenci ve velilerden nitel veri toplama tekniklerinden eleştirel olay, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi ile nicel veri toplama yöntemlerinden kişisel bilgi formları ve anket kullanılarak bilgiler alınmıştır. İkinci aşamada ise beş öğretmene araştırmacı tarafından geliştirilen

program uygulanmış ve eğitim öncesi-sonrası sınıf gözlemleri yapılarak öğretmen davranışları gözlenmiştir. Çalışma Adana'da şehrin dış taraflarında, alt sosyoekonomik düzeydeki bir mahallede milli eğitim müdürlüğüne bağlı bir ilköğretim okulunda yapılmıştır. Araştırmaya katılan 5 öğretmenden biri kadın, dördü erkektir. Beş öğretmenin üçü 4. sınıf, ikisi 5. Sınıf öğretmenidir. Öğrencilerin 75' i kız, 97' si erkektir, 4 ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerdir. Yirmi öğrenci velisinin ise tamamı kadındır. Sadık (2006) çalışma sonucunda istenmeyen davranışların ne olduğu konusunda katılımcıların benzer düşünceler içinde olduğu gürmüştür ve sınıf içinde istenmeyen davranışların genel olarak toplumda kabul edilmeyen davranışlar olduğu belirtmiştir. Çalışma da istenmeyen davranışların çocuk üstündeki olumsuz etkisi öğretmenler tarafından akademik olarak ele alınmış veliler tarafından da kendi üzerlerinde ki sosyal ve psikolojik etkileri dile getirilmiştir. Araştırmaya göre Sadık (2009) öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede en çok sözlü uyarı (yüksek sesle bağırma), görmezden gelme, beden diliyle uyarı, azarlama ve gözdağı verme stratejilerini kullandıkları belirlemiştir. Çalışmada öğrenci ve veliler evde istenmeyen davranışa karşı ilk tepkinin sinirli bir sesle bağırma, azarlama ve gözdağı verme olduğu, davranış tekrarlandığında ise fiziksel ceza uygulandığı konusunda hemfikir olmuşlardır.

Balay ve Sağlam (2008) "Sınıf İçi Olumsuz Davranışlara İlişkin Öğretmen Görüşleri" konulu araştırmalarında ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamış ve bu çalışmayla iki soruya cevap aramıştır: (1) İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre sınıf içi olumsuz davranışlar hangileridir? (2) öğretmenlerin, sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin görüşleri, onların cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, yaşlarına, görev yaptıkları okuldaki hizmet sürelerine ve öğretmenlik alanlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır? Çalışmada tarama modeli kullanılmış ve veri toplama aracı olarak da araştırmacılar tarafından geliştirilen ve ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bir ölçek uygulanmıştır. Ölçek 17 maddeden ve bir açık uçlu sorudan oluşmuştur. Şanlıurfa ili merkezindeki 62 ilköğretim okulunda görev yapan 2542 sınıf ve branş öğretmeni üzerinde uygulanan ölçeğin verileri analiz edilerek bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin görüşleri onların eğitim düzeyleri bakımından anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin (Balay ve Sağlam, 2008) sonuçlarına göre ön lisans düzeyinde eğitim almış öğretmenlerin sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin görüşleri lisansüstü eğitim almış olanlardan daha yüksek bulunmuştur. Buna göre, lisansüstü eğitim almış öğretmenler,

sınıf içi olumsuz davranışları “biraz olumsuz” olarak değerlendirirken, ön lisans eğitimi almış öğretmenler, “çok olumsuz” olarak değerlendirmişlerdir.

Güleç ve Alkış (2004) “Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Kullandıkları Davranış Değiştirme Stratejileri” adlı çalışmalarında ilköğretim öğretmenlerinin sınıf ortamında kullandıkları davranış değiştirme stratejileri incelemiş ve devlet okulu ile özel okullardaki öğretmenlerin kullandıkları davranış değiştirme stratejilerinde bir farklılaşma olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Araştırmacılar çalışma verilerini elde etmek için iki bölümden oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır. İlk bölümde öğretmenlerin mesleki ve kişisel özelliklerini öğrenmeye yönelik 6 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin kullandıkları davranış değiştirme stratejilerini belirlemeye yönelik olarak geliştirilen ölçme aracı yer almaktadır. Ölçme aracı Bursa ilindeki mevcut özel ve devlet okullarından tesadüfi örnekleme ile seçilen beş devlet okulu ve beş özel okuldaki tüm öğretmenlere uygulanmış toplanan veriler SPSS programı ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda devlet okullarında ve özel okullarda öğretmenlerin en çok kullandıkları davranış değiştirme tekniklerinin benzer olduğu görülmüştür.

Sadık(2008) “İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Stratejilerinin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında öğrencilerin sınıf içinde istenmeyen davranışlarıyla baş edilmeye kullanılan stratejiler hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri incelemiş ve bu bağlamda şu soruların yanıtlarını aramıştır; 1- Öğretmenlerin Öğrencilerin sınıf içinde istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejiler nelerdir? 2-Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları stratejiler, Öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır? 3- Öğrencilerin, öğretmenin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri ile ilgili görüşleri öğrencinin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır? 4-Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır? Çalışma yürütülürken araştırmacı uygulama yapılan gün sınıflarda bulunan öğrencilere “sen ne yapmıştın, öğretmen ne yaptı?, neler hissettin, davranışı tekrar yaptın mı?” soruları sorularak tipik durum/olay tekniği (critical incident) uygulamış ve öğrencilerden disiplin olayları hakkında kısa bir yazı yazmalarını istemiştir. Öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanarak görüşme yapmış ve görüşmeler sırasında katılımcıların iznini alarak ses kayıt cihazı kullanmış ayrıca bazı sorular için görüşme formları üzerinde kısa notlar almıştır. Araştırma için belirlenen ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki bir mahallede bulunan ilköğretim okulunun 4 ve 5. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile her biri farklı gün ve saatlerde, arka arkaya 3 ders saati ve 3 kez olmak üzere araştırmacı tarafından toplam 45 ders saati sınıf gözlemi yapılmış ve çalışma sonucunda elde edilen bulgular, öğretmenlerin kendi davranışlarını öncelikle önleyici ve iyileştirici bir diğer

ifadeyle olumlu algıladıklarını görülmüştür. Araştırmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığına da bakılmış ve öğrencilerin öğretmenlerinin problem davranışlarla baş etme davranışlarını korkutucu ve adaletsiz olarak değerlendirdikleri, özellikle fiziksel cezanın erkek öğrenciler tarafından daha fazla dile getirildiği belirlenmiştir. Sınıf gözlemlerinden de benzer sonuçlar elde edilmiş, doğrudan sözel uyarı, azarlama ve gözdağı verme, bedeninde güç kullanma (bedensel acı verme) aşağılayıcı söz söyleme-alay etme, yargılama-eleştirme-suçlama ve izolasyon stratejilerinin uygulandığı öğrencilerin çoğunlukla erkek öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Sınıf gözlemlerinde sözel uyarının en yaygın kullanılan strateji olduğu görülmüştür.

Kazu (2007) “Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi Ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları” adlı çalışmada öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumlarını belirlemek amacıyla tarama(survey) yöntemini kullanmıştır. Bu bağlamda Elazığ il merkezinde 2003–2004 öğretim yılında görev yapmakta olan devlet ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerine hazırlanan anket uygulanmış ve sonuçlar analiz edilmiştir.

İlgar (2007) “İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri yönünden kendilerinde yetersiz gördükleri becerileri ortaya çıkarmak amacıyla çalışmışlardır. Yaptığı çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile onların mesleki kimlikleri arasında ilişki olup olmadığını da incelemiştir. İlgar (2007) ilişki modelini kullanarak yaptığı çalışmada kişisel bilgi formu ve kendi geliştirdiği sınıf yönetimi becerileri ölçeğini kullanılarak öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri saptanmış ve bu becerilerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İstanbul'un 16 ilçesinde 32'si devlet, 23'ü özel okul olmak üzere toplam 55 ilköğretim okulunda görev yapan 766 ilköğretim öğretmeni ile yapılan çalışma sonucunda öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile görev yapılan okul, cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki deneyim, branş, en son mezun olunan okul, sınıf yönetimiyle ilgili ders, kurs ve seminer alış, sınıf yönetimiyle ilgili kitap okuyuş, görev yapılan okulda tekli-ikili öğretim ve sınıf mevcudu gibi değişkenler arasında ilişkiler bulunmuş, formasyon derslerini alış (formasyon belgesine sahip oluş) ile formasyon derslerini alış süresi açısından ise ilişki bulunamamıştır. Yapılan çalışma ile öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri yönünden kendilerinde yetersiz ve yeterli gördükleri beceriler belirlenmiştir.

2.2. Literatür Taramasının Sonucu

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar ve bu davranışlar ile başa çıkma yolları ile doğrudan ya da dolaylı yoldan alakalı araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların genelde istenmeyen davranışların ve başa çıkma yollarının sınıflandırılmasına odaklandığı görülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile başa çıkma ve sınıf yönetimi becerileri hakkındaki görüşleri ve bu alanda kendilerine olan inançlarının incelenmediği fark edilmiştir.

Sınıfta görülen istenmeyen davranışların sınıflandırılması sonucunda araştırmacıların birbirine yakın sonuçlar elde ettiği görülürken, sınıf disiplini ve istenmeyen davranışların yönetilmesi konusu araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Bu farklılıklar araştırmacıların seçtikleri örneklemelere ve kişisel ilgilerine göre ortaya çıkmış olabilir. İstenmeyen davranışlar ile birçok kaynaktan bilgiye ulaşılabildiği ve başa çıkma yollarının da genel olarak herkes tarafından az çok bilindiği düşünüldüğünde bu alanda ki eksikliklerin daha çok öğretmenlerin uygulama şeklinden ve kendine inançları ile uygulamaları arasında ki uyumsuzluktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanmasında kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile bu davranışlara yönelik başa çıkabilme yollarını sınıflandırmak ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme konusundaki inanç ve görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden özel durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Özel durum çalışması ile öğretmenlerin düşünce ve inançları kendi ortamlarında, çok yönlü, detaylı, sistemli ve derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır (Berg, 2001). Özel durum çalışması güncel bir olgu, durum ya da bir grup üzerine odaklanan, ayrıntılı araştırma olarak da tanımlanabilir (Yin, 2002).

Özel durum çalışmalarını yapan kişi, araştırmanın yapıldığı doğal ortama girerek araştırma grubuna eşlik eder, onlar ile iletişime girer ve araştırmak istediği durum ya da durumlara odaklanır (Gall, Gall ve Borg, 1999). Araştırmacı bilgileri doğal ortamında toplar ve kendinin ve katılımcıların bakış açılarını yansıtır. Bu çalışma da öğretmenler ve çocuklar sınıf ortamında gözlenerek davranışları ve inançları ile ilgili ayrıntılı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın yapıldığı grup 2012–2013 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir anaokulundan seçilen okul öncesi eğitim öğretmenleridir. Çalışmaya katılımcılar belirlenirken kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde çalışmanın pratik ve hızlı şekilde yürütülebilmesi için yakın ve ulaşılması kolay bir grup seçilir (Patton, 2002). Buna göre çalışma grubunda Trabzon’ da bulunan bir anaokulunda çalışmakta olan ve gönüllülük esasına göre rastgele seçilen 3 okul öncesi öğretmeni ve sınıfları yer almıştır.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler Ö–1, Ö–2 ve Ö–3 olarak kodlanmış ve çalışma bu şekilde yürütülmüştür. Araştırmada yer alan Ö–1 öğretmeni 29 yaşındadır. Açık öğretim fakültesi mezunu olan Ö–1 öğretmeni 11 yıldır okul öncesi öğretmenliği yaptığını belirtmiştir. Ö–1 öğretmenin sınıfında 6 yaş grubu 26 çocuk yarım gün eğitim görmektedir. Araştırma grubundaki Ö–2 öğretmeni 25 yaşındadır. Ö–2 öğretmeni açık

öğretim fakültesi mezunu olduğunu ve 5 yıldır okul öncesi öğretmenliği yaptığını belirtmiştir. Ö-2 öğretmenin sınıfında 5-6 yaş grubu 24 çocuk yarım gün eğitim görmektedir. Araştırmada yer alan Ö-3 öğretmeni 27 yaşındadır. Lisans eğitimini okul öncesi eğitim öğretmenliği alanında ve örgün eğitim veren bir fakültede tamamlayan Ö-3 öğretmeni 5 yıldır okul öncesi öğretmenliği yaptığını belirtmiştir. Ö-3 öğretmenin sınıfında 5 yaş grubu 19 çocuk tam gün eğitim görmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 3 ayrı veri toplama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. McMillan (2004), özel durum çalışmaları yapılırken durumu daha derinlemesine betimlemek ve araştırmanın amacına uygun bir şekilde yürütülebilmesine olanak sağlamak için araştırmacının iki ya da daha fazla veri toplama yöntemi kullanılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada da veriler yapılandırılmamış sınıf içi gözlemler, öğretmenler ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar ve öğretmenlerin günlük planlarının incelenmesi ile elde edilmiştir.

İlk olarak seçilen anaokulunda yapılacak gözlemler ve uygulanacak mülakatlar için Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurulmuş ve araştırma izni alınmıştır. Alınan izinle birlikte anaokulundan gönüllülük esasına göre rastgele seçilen 3 öğretmen ile çalışmaya başlanmıştır. Araştırmacı birinci aşamada, seçilen her öğretmenin sınıfında haftada bir kez 2 saat olmak üzere 7 haftada toplam 14 saat gözlem yapmış ve bu gözlemleri yazılı olarak kaydetmiştir. Gözlemler yapılandırılmamış gözlem metodu ile yapılmıştır. Yapılandırılmamış gözlemler araştırmacıya cevap aradığı sorulara daha geniş cevaplar bulma imkânı sağlamıştır (Çepni, 2007). İkinci aşama olarak öğretmenler ile iki ayrı yarı-yapılandırılmış mülakat yapılmış ve her biri 25 dakika süren bu görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek daha sonra araştırmacı tarafından yazıya dökülmüştür. Öğretmenlerden izin alınarak yapılan ses kayıtları araştırmacıya tekrar tekrar kullanabileceği veriler elde etme olanağı verirken aynı zamanda da araştırmacının not alma kaygısıyla önemli ayrıntıları kaçırmamasını sağlamıştır (Ekiz, 2007). Üçüncü aşamada seçilen öğretmenlerin gözlem yapılan günlerdeki ders planları araştırmacı tarafından yazıya dökülerek doküman analizi yapılmıştır. Sınıf içi gözlemler ve mülakatlardan elde edilen verilere ek olarak yapılan plan incelemeleri, araştırmacının veri üçlemesi yaparak çalışmanın iç geçerliliğini sağlamasına olanak vermiştir (Fraenkel ve Wallen, 2008).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, yazılı dökümleri yapıldıktan sonra nitel veri analiz aracı olan NVivo 8 programına aktarılarak içerik analizi ile çözümlenmesi yapılmıştır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Programa yüklenen yazılı metinler satır satır okunmuş ve veriler arasında yer alan anlamlı bölümlerin kodlanmasında önceden belirlenen genel çerçeveden yararlanılmıştır. Creswell (2009), analizlerin araştırma sürecinde toplanan verilerin birbirleriyle ilişkisi ve tutarlılığına dikkat edilerek yapılması gerektiğini belirtmiş ve nitel verilerin analizi sürecinde elde edilen veri gruplarının kodlanarak genel temalar ya da kategoriler oluşturulmasının gerekliliğinden bahsetmiştir. Buradan yola çıkılarak NVivo 8 programı ile kodlamalar oluşturulmuş ve bu kodlamalar yorumlanarak bulgular elde edilmiştir.

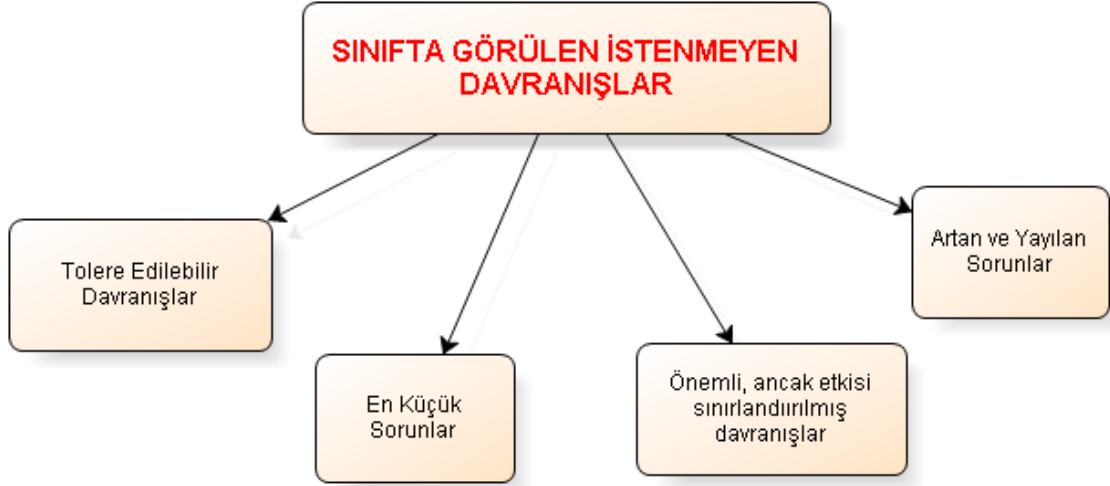

4. BULGULAR

Bu bölümde, sınıfta görülen istenmeyen davranışlar, bu istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yolları ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkma ve sınıf disiplini ile ilgili inanç ve görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

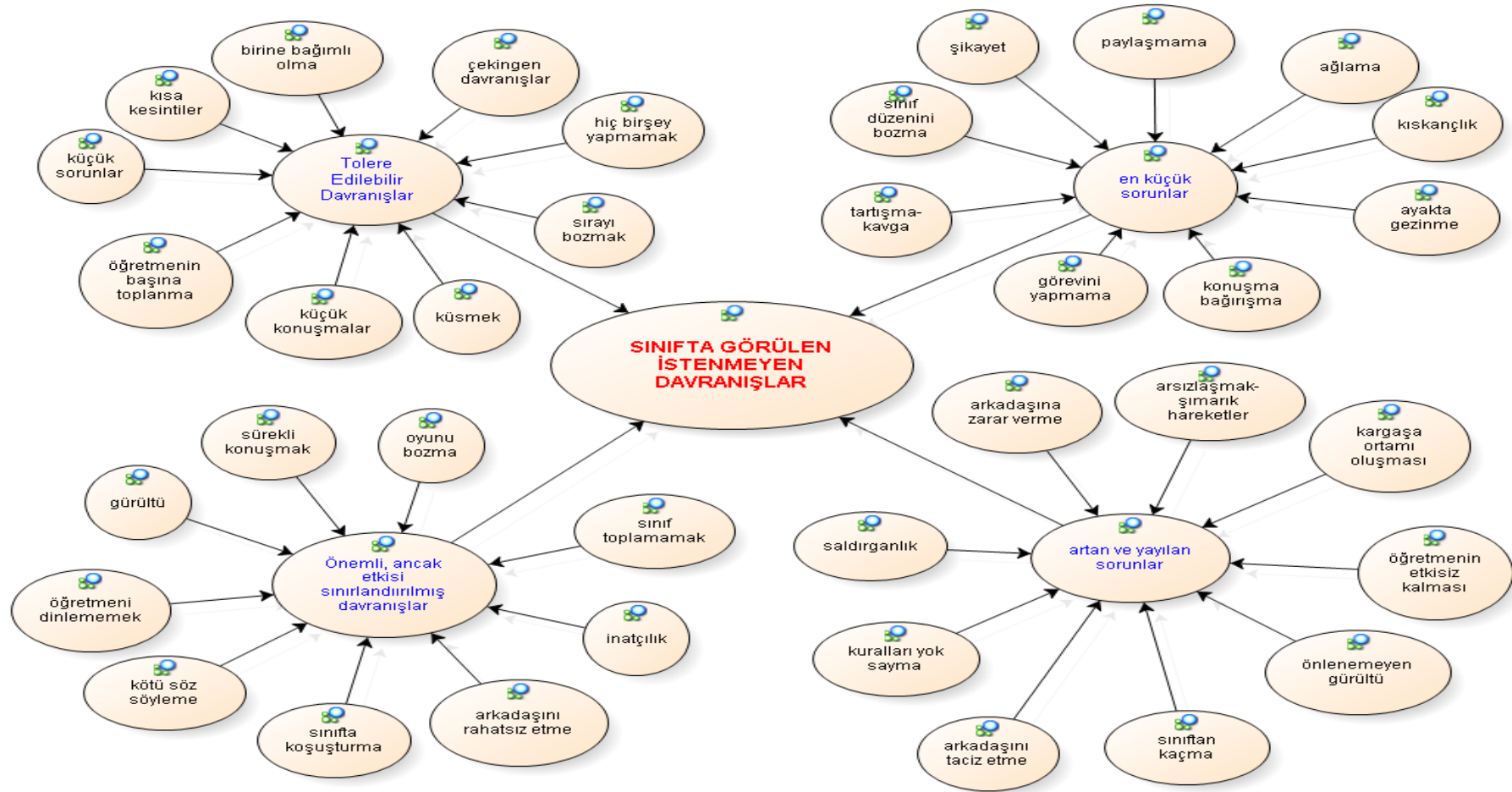
4.1. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışlar

Sınıflarda görülen istenmeyen davranışlara ilişkin sınıf içi gözlemler ve öğretmenler ile yapılan mülakatlardan elde edilen bulgular bu bölümde 4 ayrı başlık altında sınıflandırılarak verilmiştir.

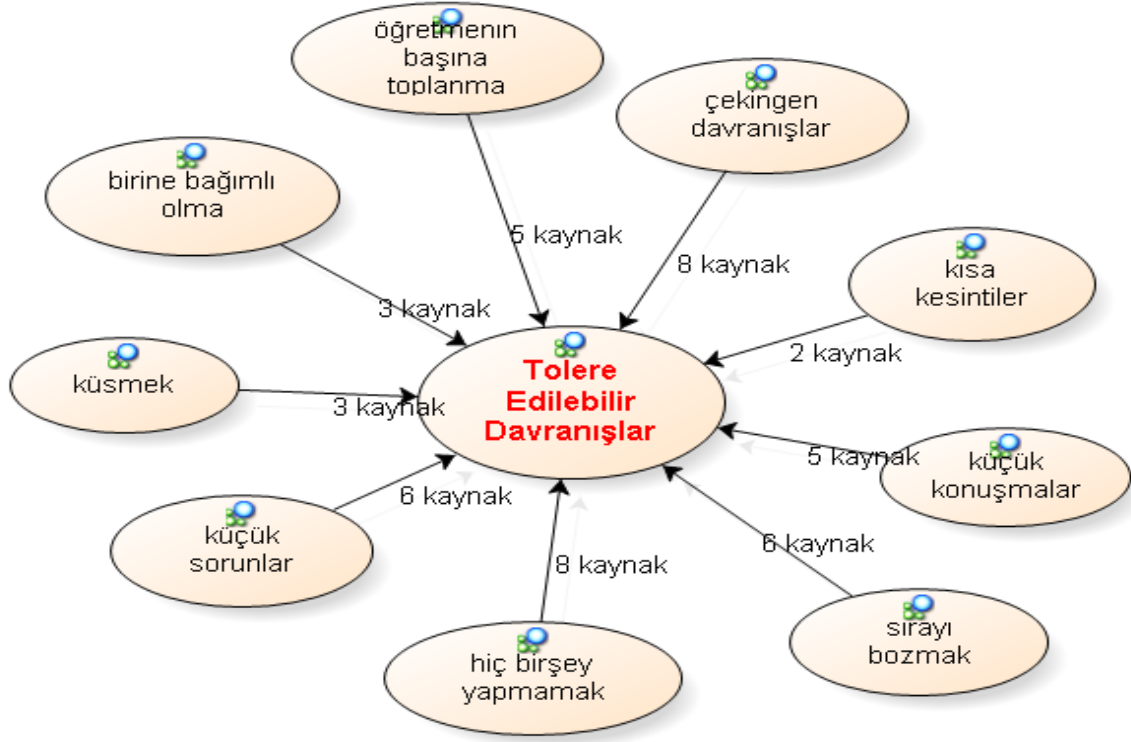
Şekil 1. Sınıfta görülen istenmeyen davranışların sınıflandırılması ile ilgili model

Şekil 1' de sınıfta görülen istenmeyen davranışların tolere edilebilir davranışlar, en küçük sorunlar, önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlar ve artan ve yayılan sorunlar olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Sınıflama sınıf içi gözlemlerden ve öğretmenler ile yapılan mülakatlardan elde edilen sınıfta görülen istenmeyen davranışlara ilişkin kodların ortak özellikleri ve benzerlikleri belirlenerek yapılmıştır. Şekil 2'de istenmeyen davranışların sınıflamalarının yanı sıra her bir davranış grubuna ait kodlamalara da yer verilmiştir. Şekil 2'de görüldüğü üzere tüm davranış gruplarının altında 9 adet istenmeyen davranış türü kodlanmıştır. Bu bölümde sınıfta istenmeyen davranışların tüm alt gruplarına ait veriler ayrı başlıklarda verilecektir.

Şekil 2. Sınıfta görülen istenmeyen davranışların sınıflandırılması ve davranış kodlamalarının gösterildiği model

4. 1. 1. Tolere Edilebilir Davranışlar

Şekil 3. Tolere edilebilir davranışlara ait kodlamaların gösterildiği model

Şekil 3’ te tolere edilebilir davranışların kendi içinde gruplandırılması gösterilmiştir. Gruplama tolere edilebilir davranışlar başlığı altındaki kodlamaların birbirleri ile benzerlik ve yakınlık ilişkilerine göre yapılmıştır.

Şekil 3 ‘te görüldüğü gibi, hiçbir şey yapmama ve çekingen davranışlar gösterme kodları 8 ayrı kaynaktan alınan veriler ile oluşturulmuştur. Sırayı bozma ve sınıfta görülen küçük sorunlar 6 ayrı, sınıfta görülen küçük konuşmalar ve öğretmenin başına toplanma davranışları ise 5 ayrı kaynaktan elde edilen veriler ile kodlanmıştır. Küsmeye ve birine bağımlı olma davranışlarına ilişkin veriler 3 ayrı kaynaktan alınırken etkinlikler arası kısa kesintilere ilişkin veriler 2 ayrı kaynaktan elde edilmiştir.

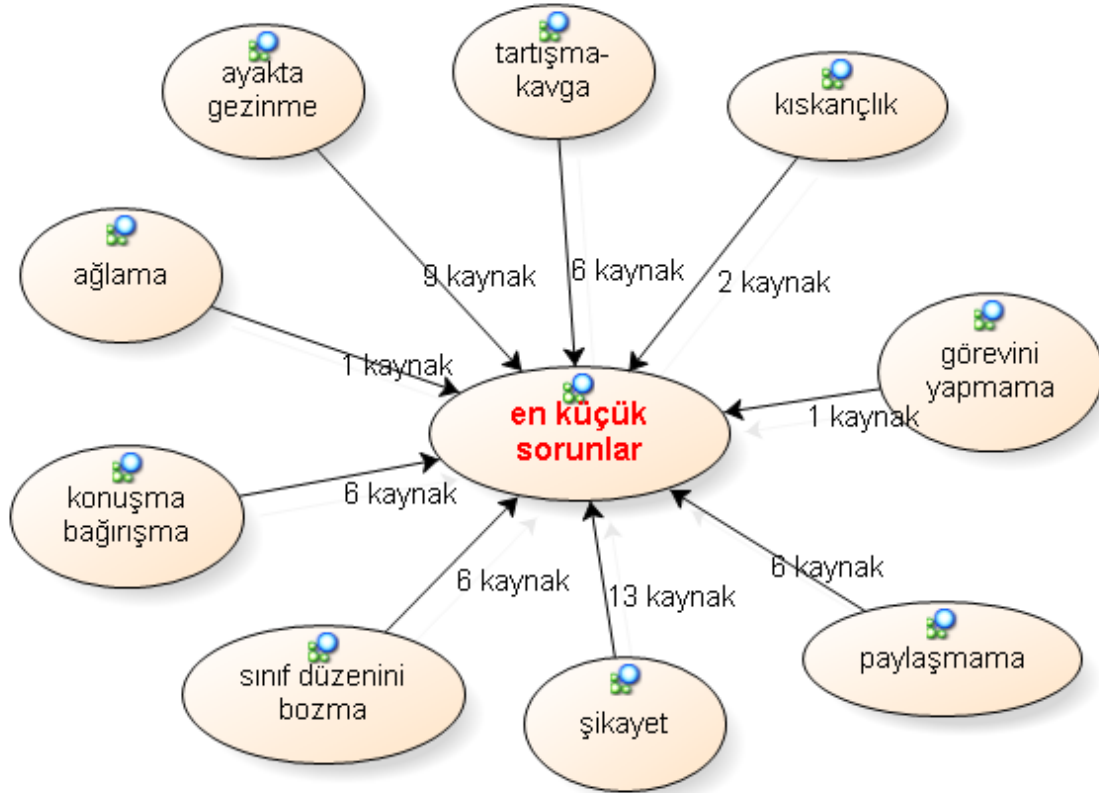
Sınıfta istenmeyen davranışlardan tolere edilebilir davranışlar bağlamında “hiçbir şey yapmama” ve “çekingen davranışlar” ile ilgili Ö-2 öğretmeni çocukların kendi başına bir köşede oturmayı tercih ettiğini ve arkadaşlarıyla oynamaya yanaşmadığını belirtirken, Ö-1 öğretmenin sınıfında da bazı çocukların öğretmenin tüm çabalarına rağmen diğer çocuklar ile kaynaşmadığı ve etkinliklere katılmadığı gözlenmiştir. Sınıfta görülen küçük sorunlar kapsamında Ö-2 öğretmenin sınıfında tabaktaki yemeği bitirmeme ve sınıfın

kapısını açıp durmak gibi davranışlar gözlenirken, Ö-3 öğretmeni çocukların kalem açmak amacıyla bir araya yığılması ile oluşan karışıklığa dikkat çekmiştir.

Tolere edilebilir davranışlardan birine bağımlı olma ile ilgili olarak Ö-3 öğretmenin sınıfında okula gelişlerde veya ders sırasında annesini arayan ve annesinden ayrılmak istemeyen, annesi olmadan sınıfta olmak istemeyen çocuklar gözlenmiştir. Ö-2 öğretmeni ise birine bağımlı olma ile ilgili şöyle görüş belirtmiştir;

Bir kız çocuğu sürekli benim yanımda dolaşüyor, sürekli bana sarılıyor, öpmek istiyor... Etkinlikler sırasında bana en yakın masada oturup etkinliğini sürekli bana onaylatıp öyle devam ediyor. Oyun sırasında benim elimi tutmuyorsa oyuna katılmak istemiyor.

4. 1. 1. 2. En Küçük Sorunlar

Şekil 4. En küçük sorunlara ait kodlamaların gösterildiği model

Şekil 4' te istenmeyen davranışlardan en küçük sorunların kendi içinde gruplandırılması gösterilmiştir. Gruplama en küçük sorunlar başlığı altındaki kodlamaların birbirleri ile benzerlik ve yakınlık ilişkilerine göre yapılmıştır.

Şekil 4 'te görüldüğü gibi, sınıflarda şikâyet etme davranışı 13 ayrı kaynaktan kodlanarak bu kategoride en sık görülen davranış olmuştur. Ayakta gezinme davranışı 9 ayrı kaynaktan, paylaşmama, sınıf düzenini bozma, konuşma-bağırma ve tartışma-kavga davranışları ise 6 ayrı kaynaktan kodlanmıştır. 2 ayrı kaynaktan kıskançlık ve 1 kaynaktan da görevini yapmama davranışı kodlanmıştır.

Sınıfta istenmeyen davranışlardan en küçük sorunlar bağlamında en fazla kodlanan “şikâyet etme” davranışının Ö-2 öğretmenin sınıfında çocukların birbirlerinin eşyalarını alması veya oyuncakları paylaşmaması ile ortaya çıktığı gözlenirken, Ö-3 öğretmeni bu davranışın çocukların kurallara uymayanları veya sınıf düzenini bozanları öğretmene hemen bildirmek istemesi ile ortaya çıktığını söylemiştir. Ö-1 öğretmeni ise çocukların en küçük şeyi bile şikâyet ettiklerini bunu öğretmenle daha çok iletişim kurmak adına yaptıklarını belirtmiştir.

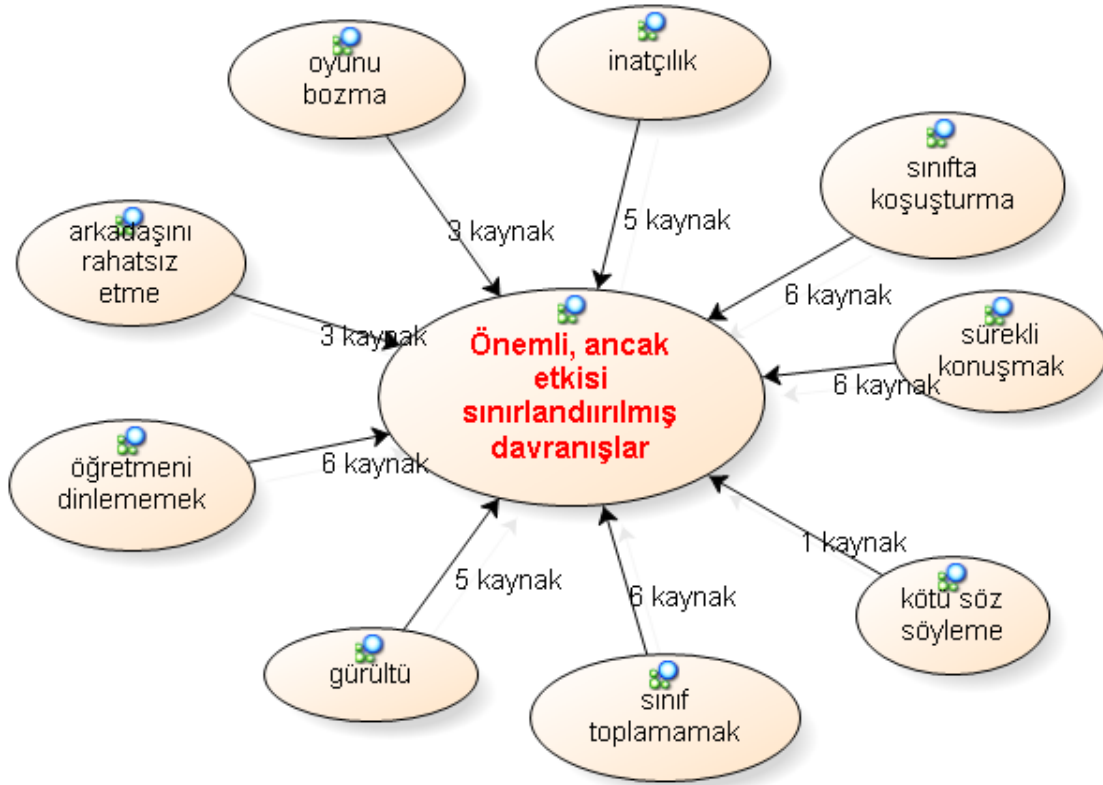
Sınıfta görülen “tartışma-kavga” ve “konuşma-bağırma” davranışlarının Ö-1 öğretmenin sınıfında etkinlikler sırasında tiz çığlıklar atma ve çocukların birbirlerini itip kakması şeklinde görüldüğü gözlenmiştir. Ö-2 öğretmenin sınıfında çocukların oyun sırasında sürekli bağırdığı ve yüksek sesle arkadaşlarını rahatsız ettiği gözlenmiştir.

Ö-3 öğretmeni “paylaşmama” davranışı için şöyle görüş belirtmiştir;

Sınıfta oyuncakları paylaşmayan ve uyarıldığında da paylaşmak istemeyen çok fazla çocuk var. Paylaşım duygusunu maalesef kazanamadılar.

Ö-2 öğretmenin sınıfında “paylaşmama” davranışının masa etkinlikleri sırasında makas veya boya alışverişinde ortaya çıktığı görülmüştür. Çocukların kendi malzemelerini arkadaşlarına vermek istemedikleri gözlenmiştir. Ö-1 öğretmenin sınıfında ise “paylaşmama” davranışı ile ilgili bir kodlama yapılmamıştır.

4. 1. 1. 3. Önemli, Ancak Etkisi Sınırlandırılmış Sorunlar

Şekil 5. Önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlara ilişkin kodlamaların gösterildiği model

Şekil 5' te Önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış olarak adlandırılan sorunların kendi içinde gruplandırılması gösterilmiştir. Gruplama bu başlık altındaki kodlamaların birbirleri ile benzerlik ve yakınlık ilişkilerine göre yapılmıştır.

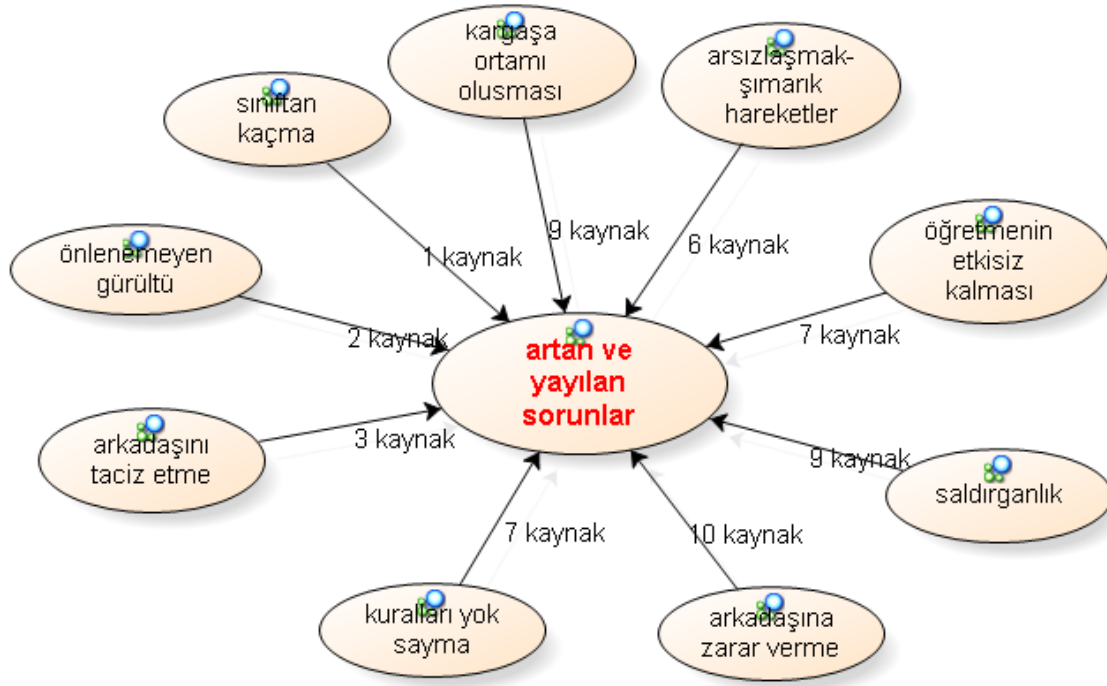
Şekil 5 incelendiğinde önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlar olarak adlandırılan davranışların gruplamasında sürekli konuşmak, sınıfı toplamamak, öğretmeni dinlememek ve sınıfta koşuşturmak davranışlarının 6 ayrı kaynaktan kodlandığı görülmektedir. Gürültü ve inatçılık davranışları 5 ayrı kaynaktan kodlanırken oyunu bozma ve arkadaşını rahatsız etme davranışları 3 ayrı kaynaktan kodlanmıştır. Kötü söz söyleme davranışı ise yalnızca 1 kaynaktan kodlanmıştır.

Sınıfta istenmeyen davranışların önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlar başlığı altında kodlanmış olan "sürekli konuşmak" davranışı ile ilgili Ö-2 öğretmenin sınıfında çocukların etkinlikler sırasında durmadan arkadaşları ile konuştuğu ve öğretmenin anlattıklarını kaçırdıkları gözlenmiştir. Ö-1 öğretmeni sınıfta her an konuşanlar nedeniyle dersin işleyişinin bozulduğunu ve çocukların odaklanma problemi yaşadığını belirtmiştir.

Sınıflarda görülen “inatçılık” davranışının Ö-2 öğretmenin sınıfında birkaç öğrenci tarafından kendi istediğini yaptırana kadar sürdürüldüğü görülmüştür. Ö-3 öğretmeni sınıfında görülen bu davranış için şöyle görüş belirtmiştir;

Bazı çocuklar karakter olarak çok inatçı oluyor. Böyle çocuklar sınıfta hem benim planımı bozuyor hem de arkadaşlarına kötü örnek oluyor. Her durumda bu davranışlarını kabul edilmesine alışmışlar her şeye itiraz edip inatçılık yapıyorlar.

4. 1. 1. 4. Artan ve Yayılan Sorunlar

Şekil 6. Artan ve yayılan sorunlara ilişkin kodlamaların gösterildiği model

Şekil 6’ te artan ve yayılan sorunlar olarak adlandırılan davranışların kendi içinde gruplandırılması gösterilmiştir. Graplama bu başlık altındaki kodlamaların birbirleri ile benzerlik ve yakınlık ilişkilerine göre yapılmıştır.

Şekil 6 incelendiğinde arkadaşına zarar verme davranışının 10 kaynaktan kodlanarak bu kategoride en sık görülen davranış olduğu anlaşılmaktadır. Saldırganlık ve sınıfta kargaşa ortamı oluşturulması 9 ayrı kaynaktan kodlanırken öğretmenin etkisiz bırakılması ve kuralların yok sayılması durumları ise 7 ayrı kaynaktan kodlanmıştır. Sınıflarda görülen arsızlaşma ve şımarık hareketler 6 ayrı kaynaktan alınan veriler ile kodlanmıştır. Arkadaşını taciz etme davranışı 3 ayrı, sınıfta önlenemeyen gürültü oluşturulması 2 ayrı, sınıftan kaçma davranışı ise 1 kaynaktan kodlanmıştır.

Sınıfta istenmeyen davranışlardan artan ve yayılan sorunlar bağlamında en fazla kodlanan “arkadaşına zarar verme” davranışı ile ilgili olarak Ö-3 öğretmeni çocukların oyun sırasında dikkatsiz davrandığını ve birbirlerini itip kaktıklarını belirtmiştir. Ö-2 öğretmenin sınıfında özellikle etkinlikler arası geçişlerde ve sınıf toplama esnasında çocukların tartışıp birbirlerine zarar verdikleri görülmüştür.

Ö-1 öğretmenin sınıfında “kuralları yok sayma” ve “öğretmenin etkisiz kalması” sorunlarının öğretmenin sözünü dinlememe ve çocukların öğretmene diklenmesi ve çocukların yapmaları gereken şeyleri yapmak istememesi şeklinde görüldüğü gözlenmiştir. Ö-2 öğretmeni çocukların sevmediği kuralları ve yapmaktan zevk almadığı görevleri göz ardı ettiğini ve öğretmeninde bu durumlarda fazla bir şey yapamadığını belirtmiştir.

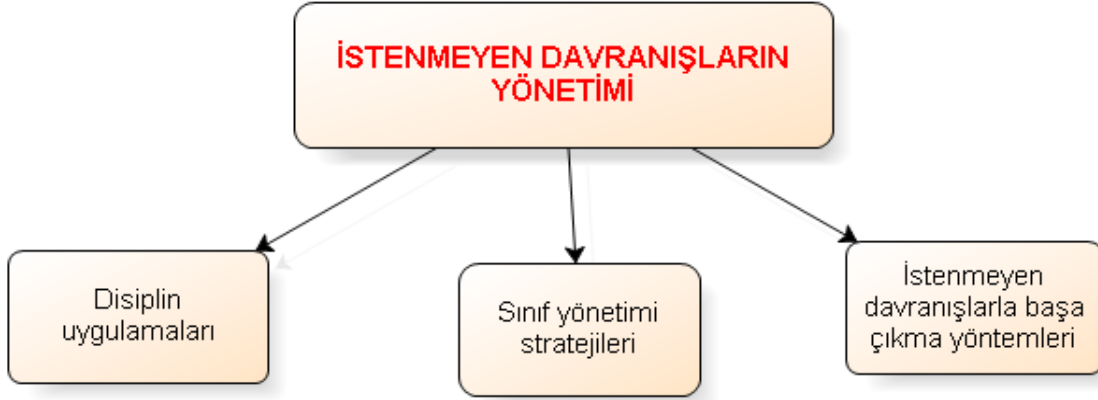
Ö-3 öğretmeni sınıfta görülen sorunlardan “kargaşa ortamı oluşması” ile ilgili çocukların masa ve sandalyelerin üstünde dolaştıklarını ve okuma-yazma etkinlikleri sırasında erken bitiren ve beklemekten sıkılan çocukların ayakta gezinip diğer çocukların dikkatini dağıttığını belirtmiştir. Ö-1 öğretmenin sınıfında da çocukların sınıf içinde koşuşturduğu ve kalabalık bir sınıf olmasından dolayı da sınıf oramın da karışıklık çıktığı gözlenmiştir. Ö-2 öğretmeni “kargaşa ortamı oluşması” sorunu ile ilgili olarak şöyle görüş belirtmiştir;

Özellikle kitap etkinliği yaparken çocuklar sürekli olarak birbirlerinin sözüne karışıyorlar ve bana şikâyetle bulunuyorlar. Kendi aralarında kaynaşmaktan benim sesimi duyamıyorlar. Sürekli ayakta gezinmeleri ve benim yanıma gelmeleri de karışıklık olmasına sebep oluyor. Küçük bir sınıfta 23 kişi birden ayağa kalkarsa ne olur tabii ki karmaşa çıkar.

4.2. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Yönetimi

Öğretmenlerin sınıfta görülen istenmeyen davranışların yönetimi ile ilgili görüşleri ve uygulamaları, yapılan mülakatlar ve sınıf içi gözlemlerden elde edilen bulgulardan elde edilen kodlama ve temalar doğrultusunda Şekil 6'da görüldüğü şekilde gruplandırılmıştır.

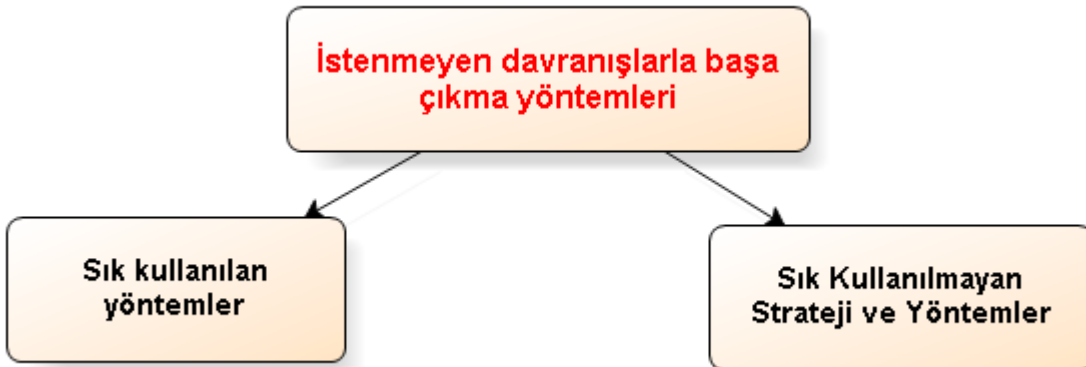

Şekil 7. İstenmeyen Davranışların Yönetimi ile ilgili model

Şekil 7’ de görüldüğü üzere istenmeyen davranışların yönetimine ilişkin veriler, disiplin uygulamaları, sınıf yönetimi stratejileri ve istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri olarak gruplandırılmıştır. Bu grupta istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinin sınıflandırıldığı grup 40 kaynaktan alınan verilerin kodlanması ile oluşturulurken öğretmenlerin disiplin uygulamalarının sınıflandırıldığı grup 34 kaynaktan elde edilen verilerin kodlanması ile oluşturulmuştur. Öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejilerine ilişkin bilgilerin yer aldığı grup ise 30 kaynaktan alınan verilerin kodlanması ile oluşturulmuştur. Bu bölümde istenmeyen davranışların yönetimi altında gruplandırılmış tüm veriler ayrı başlıklar altında verilecektir.

4.2.1. İstenmeyen Davranışlar ile Başa Çıkma Yöntemleri

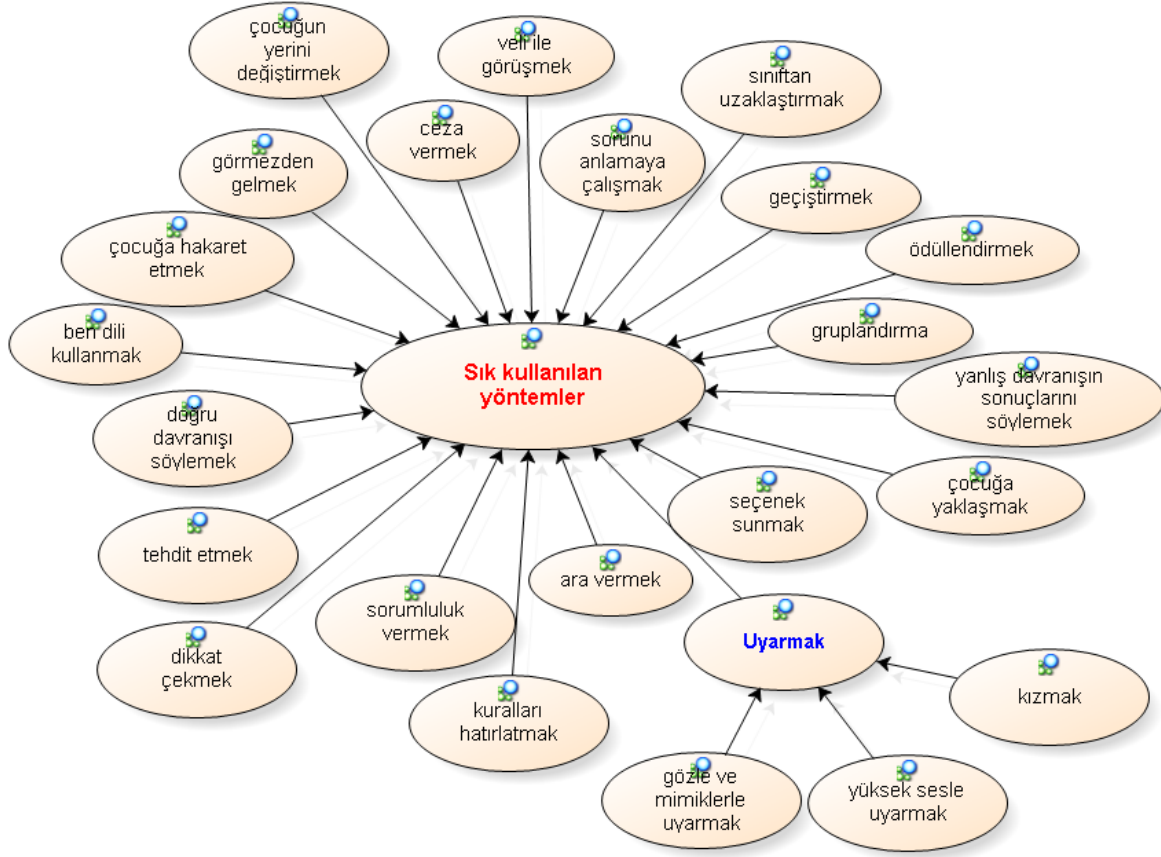
Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yolları ile ilgili görüşlerinin alındığı mülakatlar ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yollarının araştırıldığı sınıf içi gözlemlerden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. İstenmeyen Davranışlarla başa çıkma yöntemleri ile ilgili model

Şekil 8' de görüldüğü gibi öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri sık kullanılan yöntemler ve sık kullanılmayan strateji ve yöntemler olarak 2 ayrı başlıkta ele alınmıştır.

4.2.1.1. Sık Kullanılan Yöntemler

Şekil 9. Sık kullanılan yöntemlere ilişkin kodlamaların gösterildiği model

Şekil 9' da öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkmada kullandığı genel yöntemlerin kodlamaları verilmiştir. Tüm kodlamalarda her öğretmene ait verilerin bulunmasından dolayı sık kullanılan yöntemler olarak adlandırılan 21 adet yöntem 28 ayrı kaynaktan alınan veriler ile kodlanmıştır.

Uyarım ve kuralları hatırlatmak en sık kullanılan yöntemler olarak öğretmenlerin tümü tarafından mülakatlarda dile getirilirken, sınıf içi gözlemlerin tamamında gözlenmiştir. Sık kullanılan yöntemler içinde en fazla kodlaması yapılan uyarım yöntemi uyarım davranışları arasındaki çeşitlilik nedeniyle Şekil 9' da görüldüğü gibi 3 ayrı grupta ele alınmıştır. Gözle ve mimiklerle uyarım, yüksek sesle uyarım ve kızmak uyarım yönteminin alt başlıklarını oluşturmuştur.

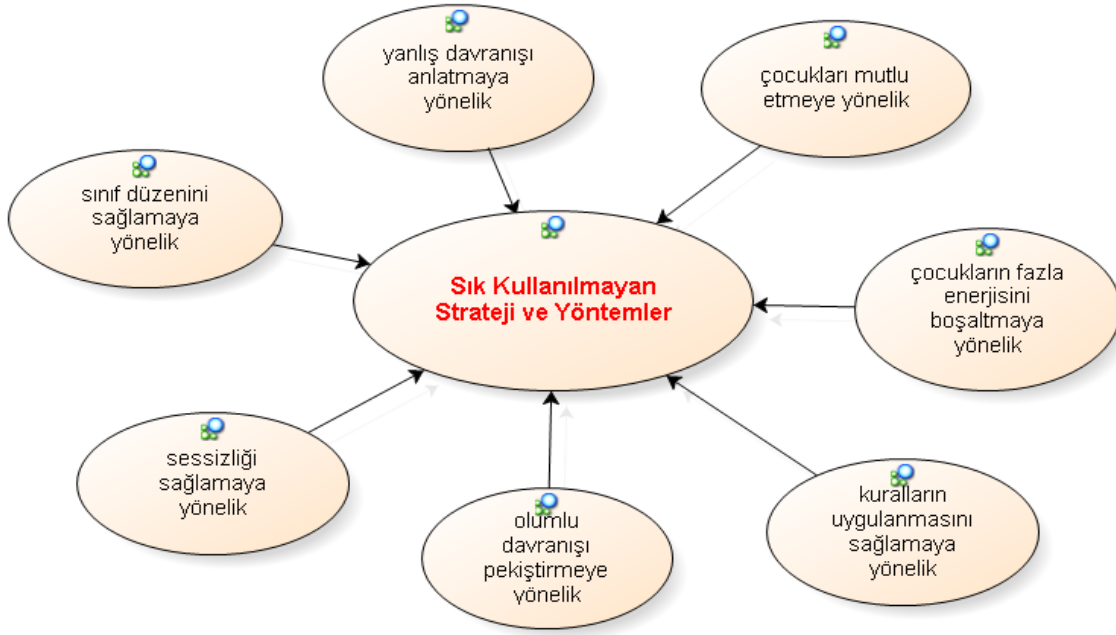
Sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemlerinin sık kullanılan yöntemler olarak adlandırılan kısmında “uyarma” yönteminin tüm öğretmenler tarafından kullanıldığı ve farklı uyarma yöntemlerinin de bulunduğu gözlenmiştir. Ö-2 öğretmeni “uyarma” yöntemi ile ilgili olarak olumsuz bir durum karşısında genelde ilk olarak uyarıda bulunduğunu daha sonra farklı yöntemleri kullandığını belirtmiştir. Ö-1 öğretmeni istenmeyen bir davranışla karşılaştığında çocukları ilk olarak gözle uyardığını daha sonra yüksek sesle veya ismini söyleyerek uyardığını belirtmiştir. Gözlemler sırasında Ö-1 öğretmenin olumsuz davranışlar karşısında daha çok “kızmak” ve “yüksek sesle bağırarak” yöntemlerini kullandığı görülmüştür.

Ö-3 öğretmeni sınıfta sürekli olarak “kuralları hatırlatma” yöntemini kullanmak zorunda kaldığını belirtirken, Ö-2 öğretmeni çocuklara kızmak ya da sert tepkide bulunmaktansa doğru olanı ve kuralı hatırlatmayı daha faydalı bulduğunu söylemiştir. Yapılan gözlemlerde tüm öğretmenlerin sorunun kaynağını anlamaya çalıştığı görülürken yalnızca Ö-2 ve Ö-3 öğretmenleri bu sorunları veliler ile görüşerek ortadan kaldırmaya çalıştığını belirtmiştir. Sınıf içi gözlemler esnasında Ö-1 öğretmenin “ne biçim çocuksun sen ben seni çekemeyeceğim artık” ve “siz iyice delirdiniz artık” şeklinde konuşarak hakaret etme davranışını gösterdiği görülmüştür.

Olumlu davranışı “ödüllendirmek” yöntemi ile istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla Ö-3 öğretmenin çalışmaları yaptığı sınıf için gözlemlerde gözlenirken, Ö-3 öğretmeni yaptığı çalışmaları şöyle ifade etmiştir;

Kurallara uyan ve olumlu davranışlar gösteren çocukları küçük hediyeler vererek ya da güzel sözler söyleyerek mutlu etmeye çalışıyorum. Bu sayede olumsuz davranış gösteren çocuklar ilk başta sadece ödül almak için olsa da yavaş yavaş davranışlarını düzeltiyorlar.

4.2.1.2. Sık Kullanılmayan Strateji ve Yöntemler

Şekil 10. Sık kullanılmayan strateji ve yöntemlere ilişkin kodlamaların gösterildiği model

Şekil 10' da öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkmak için kullandığı sık kullanılmayan yöntem ve stratejilerin kodlamaları verilmiştir. Bu bölümde her öğretmenin mülakat ve sınıf içi gözlemlerinden elde edilen ve diğer öğretmenler ile benzeşmeyen yöntemlerin kodlaması yapılmıştır. 3 öğretmenin de kullandığı sık kullanılmayan stratejileri içeren bu yöntemler Şekil 10'da görüldüğü gibi 7 başlık altında gruplandırılmıştır.

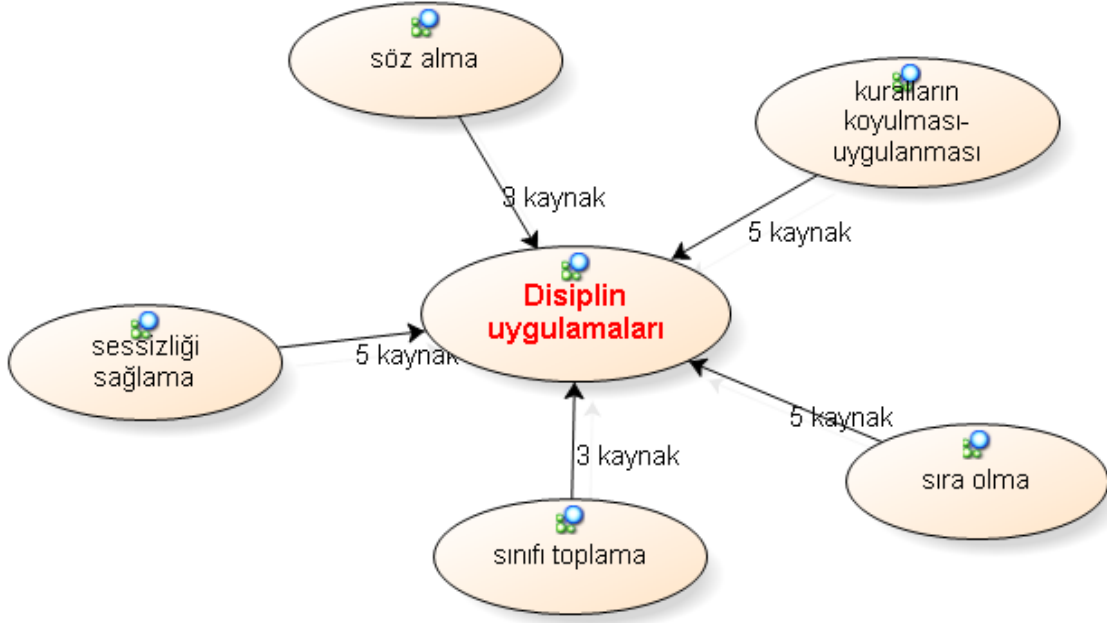
Öğretmenin kullandığı sık kullanılmayan strateji ve yöntemler başlığı altında gruplanan yöntemlerden en fazla çalışmanın yapıldığı alanın "sınıf düzenini sağlamaya yönelik" çalışmaların olduğu görülmüştür. Ö-1 öğretmenin sınıf düzenini sağlamak için çocuklara "çiçek olun" diyerek kırıdamadan sessizce durmalarına sağlamaya çalıştığı gözlenmiştir. Ö-3 öğretmenin etkinlikler arası süreyi uzatmadan kısa geçişler yaptığı ve çocukların dikkatinin dağılmasına müsaade etmediği görülmüştür. Ö-2 öğretmeni sınıfta düzeni sağlayabilmek adına benzer etkinlikleri birleştirerek yaptığını, bu şekilde çocukların sıkılıp olumsuz davranışlara yönelmesini önlemeye çalıştığını ve genelde toplu etkinlikler yapmaktan kaçınıp küçük gruplar halinde etkinlik yaptırmaya çalıştığını belirtmiştir.

Ö-3 öğretmeni "çocukların fazla enerjisini boşaltmaya yönelik" çalışmalar çerçevesinde uyguladığı çalışmayı şöyle ifade etmektedir;

Bakıyorum sıkılıyorlar diyorum ki hadi masanın altına giriyoruz, masanın üstüne çıkıyoruz, sandalyenin arkasına geçiyoruz ya da sandalyenin altına giriyoruz. Yani sıkıldıkları anda dikkatlerini toplamak için küçük de olsa bir oyun sokuyorum araya.

4.2.2. Öğretmenlerin Disiplin Uygulamaları

Öğretmenlerin sınıfta disiplini sağlama ile ilgili görüşlerinin alındığı mülakatlar, öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yollarının araştırıldığı sınıf içi gözlemler ve öğretmenlerin günlük planlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 11’de verilmiştir.

Şekil 11. Disiplin uygulamaları

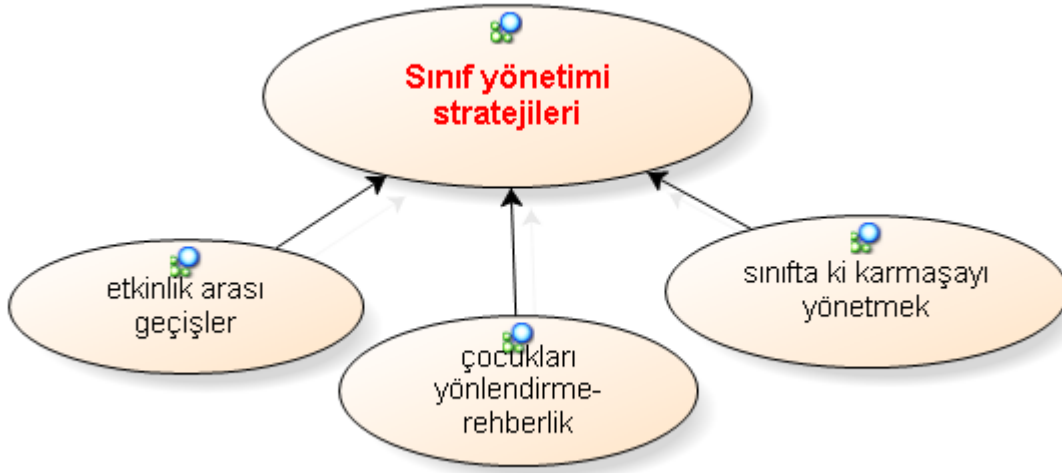
Şekil 11’de görüldüğü üzere öğretmenlerin disiplin uygulamaları 5 ayrı başlık altında incelenmiştir. Öğretmenlerin sınıfta sessizliği sağlama, kuralların koyulması ve uygulanmasını sağlama ve sıra olma davranışı ile ilgili disiplin uygulamaları 5 ayrı kaynaktan alınan veriler ile kodlanmıştır. Sınıfi toplama ve söz alma davranışlarının geliştirilmesine yönelik uygulamalar ise 3 ayrı kaynaktan elde edilen veriler ile kodlanmıştır.

Öğretmenin disiplin uygulamaları bağlamında kodlanan “kuralların koyulması-uygulanması” başlığı ile ilgili olarak tüm öğretmenler kuralların sınıfta bulunan çocuklar ile birlikte koyulması gerektiğini belirtirken, Ö-3 öğretmeni çocuklar ile birlikte belirlenen kuralları bir kâğıda yazıp çocuklara parmak bastırdığını ve artık bunu imzaladınız kurallara uymalısınız dediğini belirtmiştir. Ö-2 öğretmeni kuralları süreyi uzatmadan sene başında belirlediklerini ve böylece çocukların düzene alışmalarının daha kolay olduğu belirtmiştir. Ö-1 öğretmeni ise çocuklara kuralların niçin var olduğunu ve kurallara uyulmayan durumlarda olabilecek problemleri anlattığını söylemiştir.

“Sınıf toplama” ile ilgili olarak Ö-2 öğretmenin “tik-tak tik-tak toplanma saati yaklaştı” şeklinde bir tekerleme söyleyerek çocuklara sınıfın toplanması gerektiğini anlattığı gözlenmiştir. Ö-1 Öğretmeni çocuklara sınıfın toplanmadığı durumlarda ne gibi kazalar ile karşılaşabileceğini ve bu olumsuzlukların çocuklara zarar verebileceğini anlattığını belirtmiştir.

4.2.3. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri

Öğretmenler ile yapılan mülakatlar, öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarının incelendiği sınıf içi gözlemler ve öğretmenlerin günlük planlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 12. Sınıf yönetimi stratejileri

Şekil 12’de görüldüğü üzere öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejileri 3 ayrı başlık altında incelenmiştir. Öğretmenlerin etkinlikler arası geçişler ile ilgili stratejileri 7 ayrı kaynaktan gelen veriler ile kodlanmıştır. Çocukları yönlendirme-rehberlik etme ve sınıftaki karmaşayı yönetmek ile ilgili stratejilere ilişkin kodlar ise 14 ayrı kaynak tan gelen veriler ile oluşturulmuştur.

Öğretmenin sınıf yönetimi stratejileri bağlamında ele alınan “etkinlikler arası geçişler” ile ilgili olarak Ö-2 öğretmeni “sar-sar makarayı” ve “tik-tak” tekerlemelerini kullandığını belirtmiştir. Ö-3 öğretmenin sınıfında öğretmenin bir etkinlikten diğerine geçerken çocuklara küçük oyunlar oynattığı ve çocukların diğer etkinliğe hazır olmasını sağladığı görülmüştür. Ö-1 öğretmeni ise etkinlikler arasında akıcı geçişler yapmaya ve hareketli bir etkinlikten sonra sakin bir etkinlik yapmaya dikkat ettiğini belirtmiştir.

Ö-3 öğretmeni “çocukları yönlendirme ve rehberlik etme” ile ilgili olarak özellikle serbest zaman etkinliklerinde çocukların istediği şeyi yapmasına müsaade ettiğini ve

doğru davranışlar göstermeleri içinde onlara örnek olduğunu belirtmiştir. Ö-1 öğretmenin de sınıfta arkadaşını üzen bir çocuğa yaptığının yanlış olduğunu ve daha olumlu davranması gerektiğini söylediği görülmüştür.

“Sınıftaki karmaşayı yönetmek” ile ilgili olarak araştırmada ele alınan bütün öğretmenlerin farklı farklı yöntemler kullandıkları görülmüştür. Bununla ilgili olarak Ö-2 öğretmenin kız ve erkeklerin gruplaşarak kaynaşmasını önlemek amacıyla etkinlikler sırasında çocukları bir kız bir erkek olacak şekilde oturttuğu görülmüştür. Ö-1 öğretmenin ise uyumsuz çocukları uyumlu çocukların yanına oturttuğu düzeni sağlamaya çalıştığı görülmüştür. Ö-3 öğretmeni ise sınıftaki karmaşayı yönetmek ile ilgili olarak çocuklara “hazır ol – rahat” şeklinde komut verdiğini belirtmiştir. Ayrıca Ö-3 öğretmenin sınıfında koşuşturan çocukları “herkes heykel olsun” diyerek durdurup doğru davranışı anlattığı görülmüştür.

4.3. Öğretmenlerin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profilleri

Bu kısımda sınıflarda yapılan gözlemler, öğretmenler ile yapılan mülakatlar ve öğretmenlerin günlük planlarının irdelenmesi sonucunda her öğretmenin disiplin ve sınıf yönetimi ile ilgili davranışları ve bu alanda kendilerine inançları ayrı ayrı ele alınmıştır. Öğretmenlerin disiplin ve sınıf yönetimi profilleri öğretmenlerin sınıfta sergilediği davranışlar ve öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili inanç ve düşünceleri olarak iki başlık altında incelenmiştir.

4.3.1. Ö-1 Öğretmenin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili

4.3.1.1. Ö-1 Öğretmenin Sınıfta Sergilediği Davranışlar

Ö-1 öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler ve öğretmenin günlük planlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 13’te gösterilmiştir. Ö-1 öğretmenin sınıfta sergilediği davranışların gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin disiplin uygulamaları, sınıf yönetimi stratejileri, istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri, çocuklara karşı olumlu davranışları ve çocuklara karşı olumsuz davranışları ve alt başlıkları gösterilmiştir.

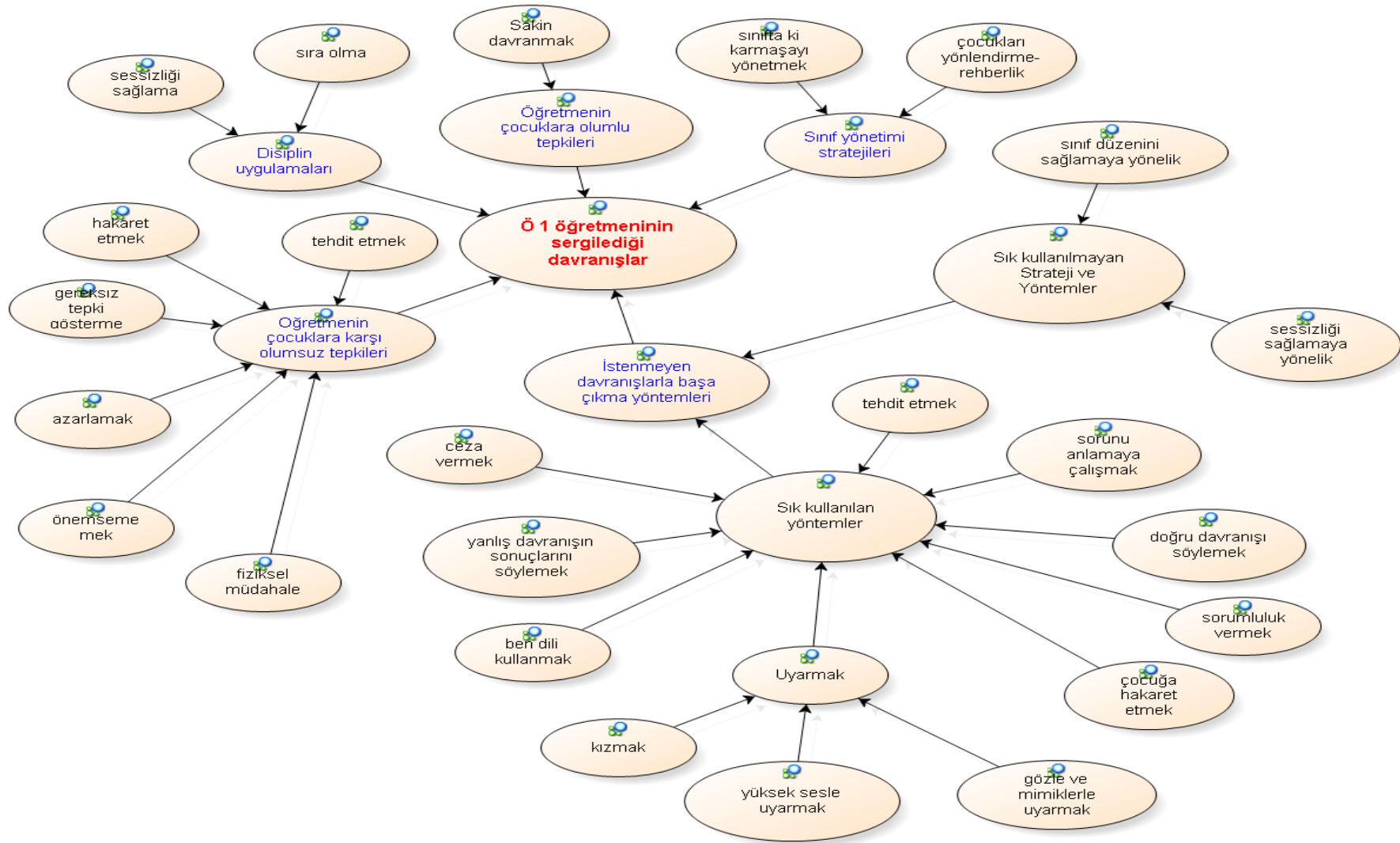
Şekil 13 incelendiğinde Ö-1 öğretmenin disiplin uygulamalarından yalnızca “sessizliği sağlama” ve “sıra olma” uygulamalarını, sınıf yönetimi stratejilerinden ise “sınıftaki karmaşayı yönetmek” ve “çocukları yönlendirme ve rehberlik” ile ilgili stratejilerini kullandığı görülmektedir.

Ö-1 öğretmenin olumlu öğretmen tepkilerinden yalnızca “sakin davranmayı” , çocuklara karşı olumsuz tepkiler gösterme kategorisinden ise “fiziksel müdahale”, “tehdit

etme” ve “ hakaret etme” de dâhil olmak üzere altı adet olumsuz tepkiyi gösterdiği şekil 13'te açıkça görülmektedir.

Şekil 13'e bakıldığında Ö-1 öğretmenin sınıfıta istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemleri daha fazla kullandığı görülmektedir. Sık kullanılan yöntemlerden “ceza verme”, “uyarma” ve “sorumluluk verme” de dâhil olmak üzere dokuz tanesinin Ö-1 öğretmenin kullandığı yöntemler arasında olduğu şekil 13'te görülmektedir. Şekil 13'e göre Ö-1 öğretmeni sınıfında sık kullanılmayan “sessizliği sağlamaya yönelik” ve “sınıf düzenini sağlamaya yönelik” yöntemleri kullanmaktadır.

Şekil 13. Ö-1 Öğretmenin sınıfta sergilediği davranışlara ait kodlamaların gösterildiği model

4.3.1.2. Ö-1 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri

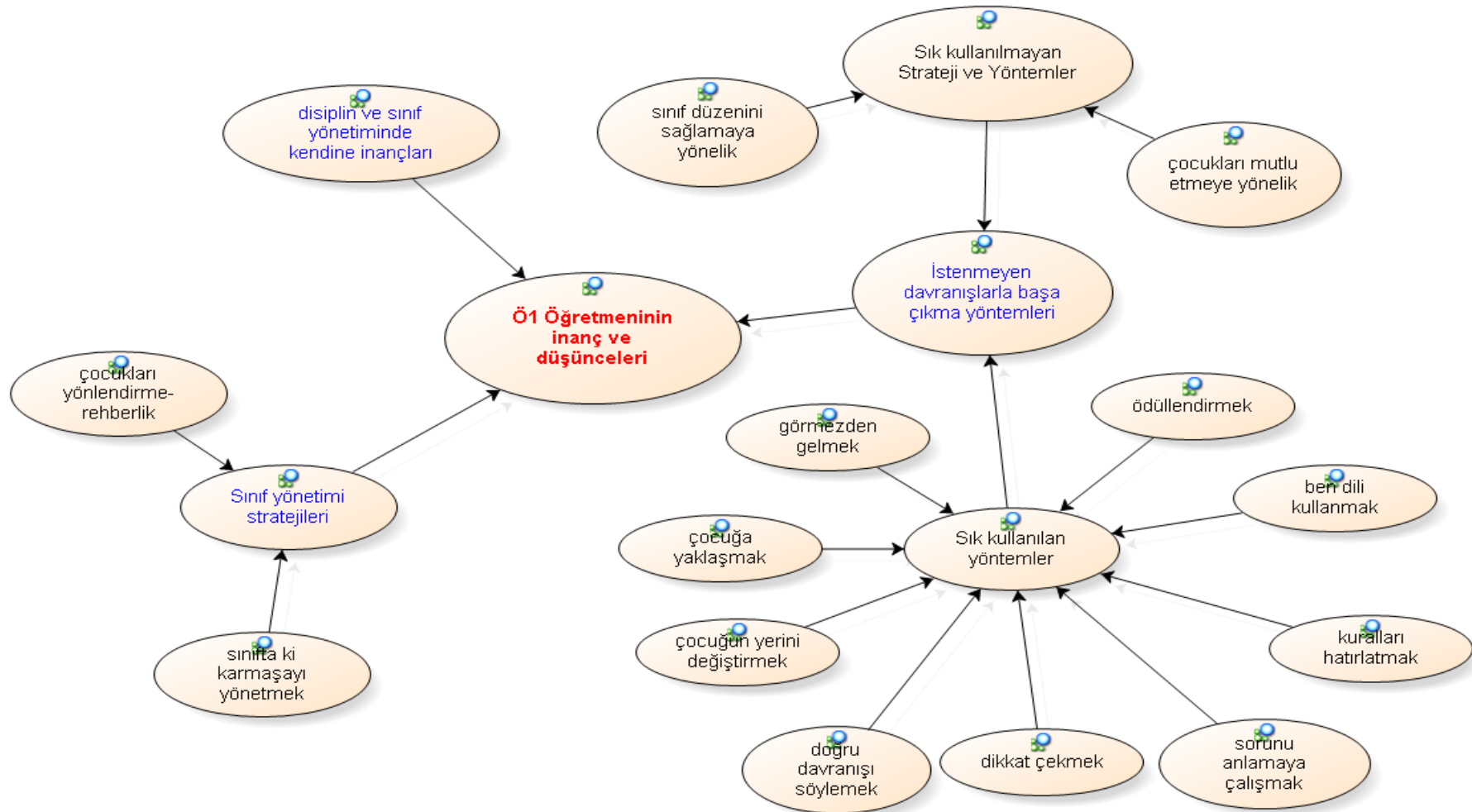
Ö-1 öğretmeni ile yapılan mülakatların incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 14'te gösterilmiştir. Ö-1 öğretmenin sınıf yönetimi ile ilgili inanç ve düşüncelerinin gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin sınıf yönetimi stratejileri, disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemleri ve alt başlıkları gösterilmiştir.

Şekil 14 incelendiğinde Ö-1 öğretmenin sınıf yönetimi stratejilerinden yalnızca “çocukları yönlendirme ve rehberlik” ve “sınıftaki karmaşayı yönetmek” uygulamaları ile ilgili görüş bildirdiği görülmektedir. Ö-1 öğretmenin sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemler ile ilgili daha fazla görüş belirttiği ve “görmezden gelme”, “dikkat çekme” ve “ödüllendirme” yöntemleri de dâhil olmak üzere dokuz adet davranışı kullandığını belirttiği Şekil 14'te görülmektedir. Ö-1 öğretmeni Şekil 14'e göre sınıfında kullandığı sık kullanılmayan “çocukları mutlu etmeye yönelik” ve “sınıf düzenini sağlamaya yönelik” yöntemleri kullandığını belirtmektedir.

Ö-1 öğretmeni disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inancı ve bu konuda kendine duyduğu güveni şu şekilde ifade etmektedir;

Meslekteki 11. yılım olmasının verdiği tecrübeyle sınıf yönetiminde etkili olabildiğimi düşünüyorum. Sürekli kendimi geliştirmeye çalıştığım için sınıfta olabilecek olumsuz durumlara karşı kendimi yeterli ve bilgili hissediyorum. Sınıf disiplinini sağlayamadığımı düşündüğüm durumlarda çocukların gelişim özelliklerine dikkat ederek planlarımda daha etkili yöntemler kullanıyorum. Üniversitede aldığım eğitim tamamen yeterli değil ama üstüne bir şeyler koyduğum için bu tecrübe ile disiplini sağlama ve çocuklara faydalı olabilme konusunda sıkıntı yaşamıyorum.

Ö-1 öğretmenin sınıfında ki gözlemler, Ö-1 öğretmeni ile yapılan mülakatlar, Ö-1 öğretmenin günlük planlarının incelenmesi ve şekil 13 ile şekil 14'ün karşılaştırılması sonucunda Ö-1 öğretmenin disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile sergilediği davranışlar arasında bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklara ilişkin yorumlar tartışma kısmında verilecektir.

Şekil 14. Ö-1 Öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin inanç ve düşüncelerine ait kodlamaların gösterildiği model

4.3.2. Ö-2 Öğretmeninin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili

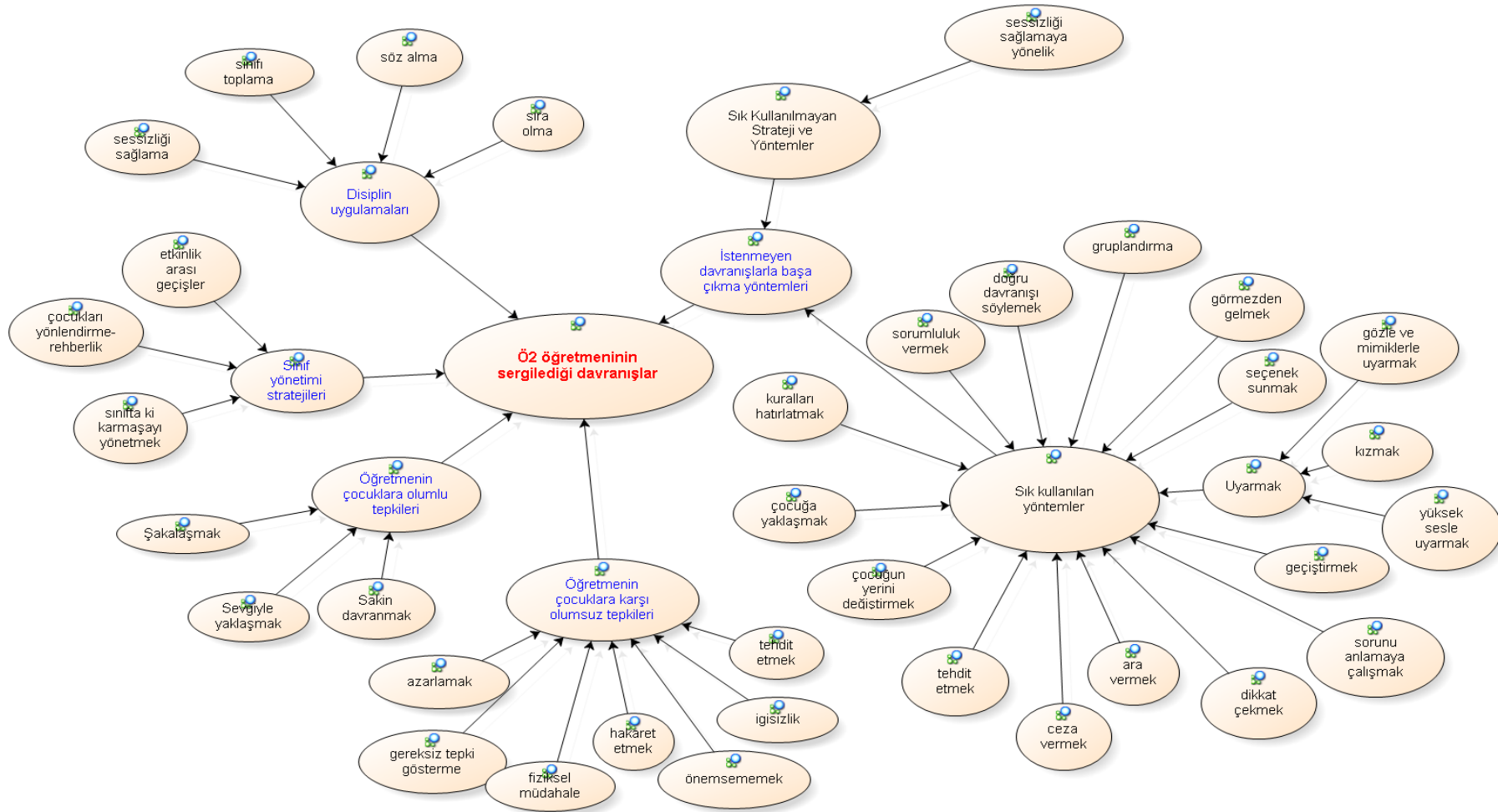
4.3.2.1. Ö-2 Öğretmeninin Sınıfta Sergilediği Davranışlar

Ö-2 öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler ve öğretmenin günlük planlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 15’ te gösterilmiştir. Ö-2 öğretmenin sınıfında sergilediği davranışların gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin disiplin uygulamaları, sınıf yönetimi stratejileri, istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri, çocuklara karşı olumlu davranışları ve çocuklara karşı olumsuz davranışları ve alt başlıkları gösterilmiştir.

Şekil 15 incelendiğinde Ö-2 öğretmenin disiplin uygulamalarından “sessizliği sağlama”, “sıra olma”, “söz alma” ve “sınıfı toplama” uygulamalarını, sınıf yönetimi stratejilerinden ise “sınıftaki karmaşayı yönetmek”, “etkinlikler arası geçişler” ve “çocukları yönlendirme ve rehberlik” ilgili stratejilerini kullandığı görülmektedir.

Ö-2 öğretmenin araştırmada kodlanan olumlu öğretmen tepkilerinin tamamını kullandığı, çocuklara karşı olumsuz tepkiler gösterme kategorisinden ise “fiziksel müdahale”, “tehdit etme” ve “ ilgisizlik” de dâhil olmak üzere yedi adet olumsuz tepkiyi gösterdiği şekil 15’ te görülmektedir.

Şekil 15’e bakıldığında Ö-2 öğretmenin sınıfında istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemleri daha fazla kullandığı görülmektedir. Sık kullanılan yöntemlerden “görmezden gelmek”, “uyarma” ve “sorumluluk verme” de dâhil olmak üzere araştırma da kodlanan on beş yöntemin Ö-2 öğretmenin kullandığı yöntemler arasında olduğu şekil 15’ te görülmektedir. Şekil 15’e göre Ö-2 öğretmeni sınıfında sık kullanılmayan “sessizliği sağlamaya yönelik” yöntemleri kullanmaktadır.

Şekil 15. Ö-2 Öğretmenin sınıfta sergilediği davranışlara ait kodlamaların gösterildiği model

4.3.2.2. Ö-2 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri

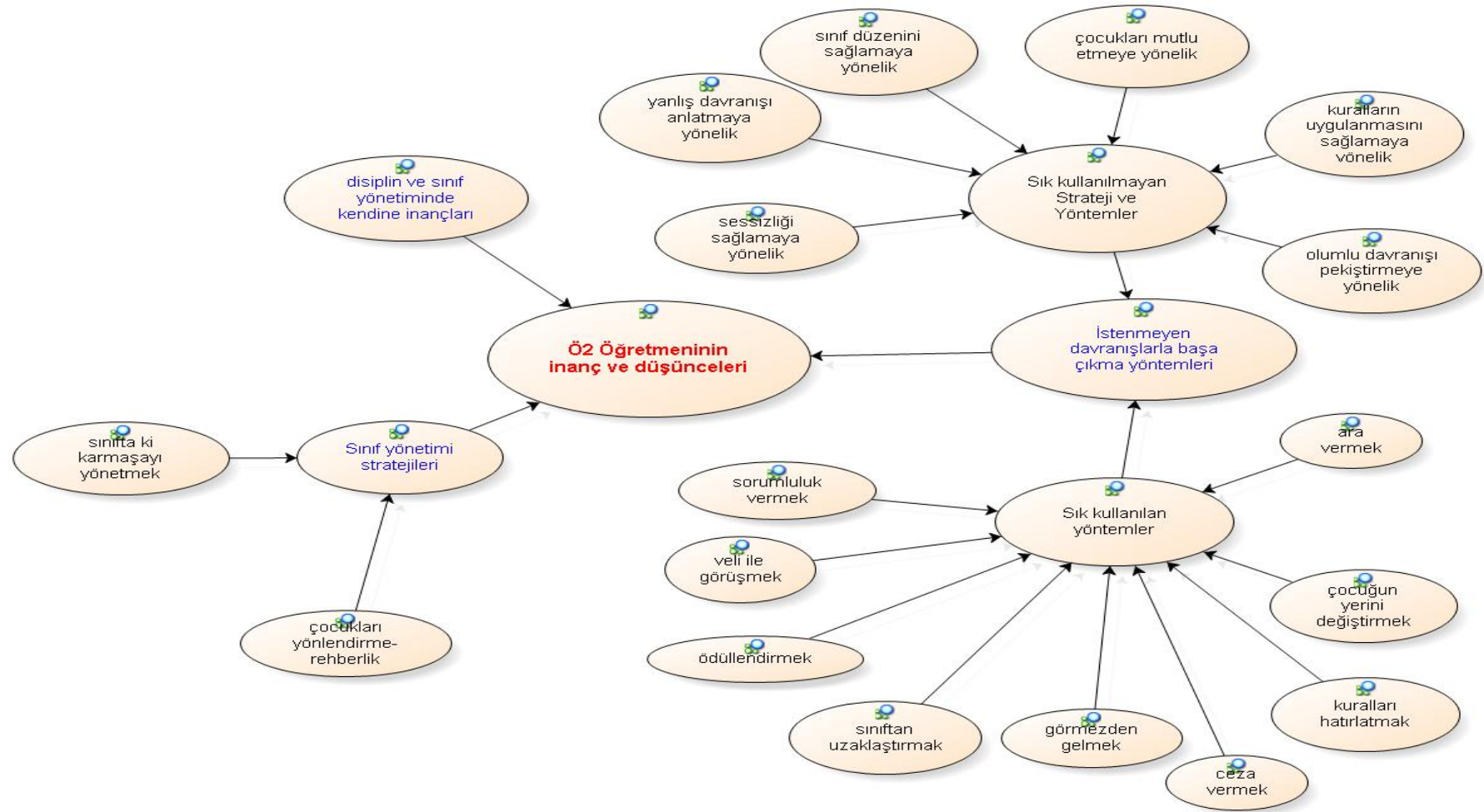
Ö-2 öğretmeni ile yapılan mülakatların incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 16'da gösterilmiştir. Ö-2 öğretmenin sınıf yönetimi ile ilgili inanç ve düşüncelerinin gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin sınıf yönetimi stratejileri, disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemleri ve alt başlıkları gösterilmiştir.

Şekil 16 incelendiğinde Ö-2 öğretmenin sınıf yönetimi stratejilerinden yalnızca “çocukları yönlendirme ve rehberlik” ve “sınıftaki karmaşayı yönetmek” uygulamaları ile ilgili görüş bildirdiği görülmektedir. Ö-2 öğretmenin sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemler ile ilgili daha fazla görüş belirttiği ve “görmezden gelmek”, “sorumluluk verme” ve “ödüllendirme” yöntemleri de dâhil olmak üzere dokuz adet davranışı kullandığını belirttiği Şekil 16'da görülmektedir. Ö-2 öğretmeni Şekil 16'ya göre sınıfında sık kullanılmayan “sessizliği sağlamaya yönelik”, “çocukları mutlu etmeye yönelik” ve “sınıf düzenini sağlamaya yönelik” yöntemler de dâhil olmak üzere altı yöntemi kullandığını belirtmektedir.

Ö-2 öğretmeni disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inancını ve bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir;

Sınıf yönetimi konusunda orta derecedeyim diyebilirim. Her zaman üzerine bir şey eklemeye çalışıyorum, arkadaşlarımı gözlemlemeye çalışıyorum. Doğru bir şey görünce ben de deneyip uygulamak istiyorum. Yumuşak huylu bir insan olduğum için velilerle iletişim konusunda biraz kendimi geliştirmem gerekiyor. Hayır diyemiyorum ve bazen bu konuda kendim zarar görüyorum. Üniversiteyi açık öğretimde okuduğum için bazı konularda eksikliklerim var. Kendim araştırarak okuyarak kendimi geliştirmeye çalışıyorum üniversite eğitimindeki açığı araştırıp okuyarak kapatmaya çalışıyorum.

Sonuç olarak Ö-2 öğretmenin sınıfında ki gözlemler, Ö-2 öğretmeni ile yapılan mülakatlar, Ö-2 öğretmenin günlük planlarının incelenmesi ve şekil 15 ile şekil 16'nın karşılaştırılması sonrasında Ö-2 öğretmenin disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile sergilediği davranışlar arasında çok büyük olmasa da bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklara ilişkin yorumlar tartışma kısmında verilecektir.

Şekil 16. Ö-2 Öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin inanç ve düşüncelerine ait kodlamaların gösterildiği model

4.3.3. Ö-3 Öğretmeninin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profili

4.3.3.1. Ö-3 Öğretmeninin Sınıfta Sergilediği Davranışlar

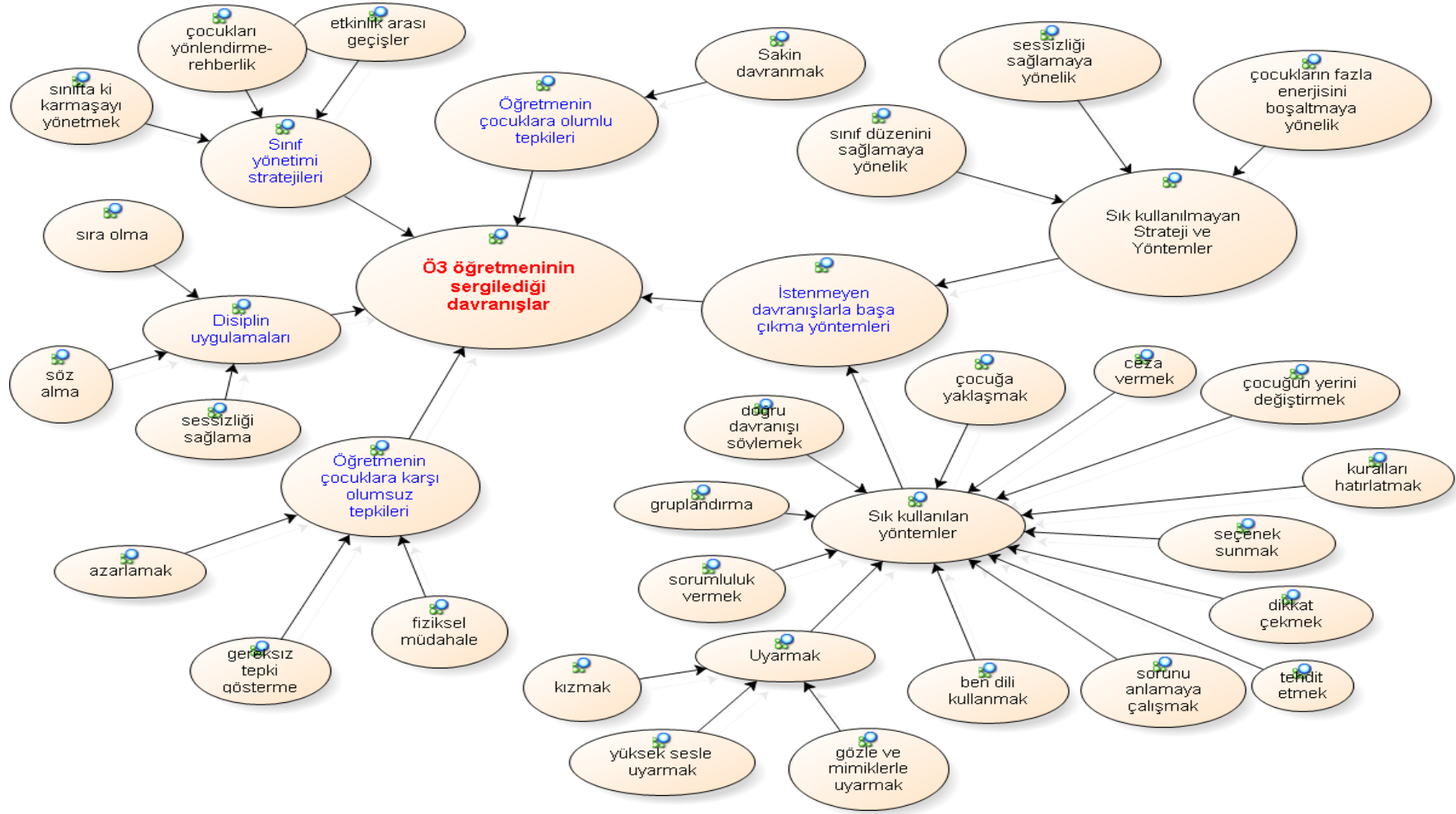
Ö-3 öğretmenin sınıfında yapılan gözlemler ve öğretmenin günlük planlarının incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 17’de gösterilmiştir. Ö-3 öğretmenin sınıfında sergilediği davranışların gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin disiplin uygulamaları, sınıf yönetimi stratejileri, istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemleri, çocuklara karşı olumlu davranışları ve çocuklara karşı olumsuz davranışları ve alt başlıkları gösterilmiştir.

Şekil 17 incelendiğinde Ö-3 öğretmenin disiplin uygulamalarından “sessizliği sağlama”, “sıra olma” ve “söz alma” uygulamalarını, sınıf yönetimi stratejilerinden ise “sınıftaki karmaşayı yönetmek”, “çocukları yönlendirme ve rehberlik” ve “etkinlikler arası geçişler” stratejilerini kullandığı görülmektedir.

Ö-3 öğretmenin olumlu öğretmen tepkilerinden yalnızca “sakin davranmayı” , çocuklara karşı olumsuz tepkiler gösterme kategorisinden ise “gereksiz tepki gösterme”, “fiziksel müdahale” ve “azarlamak” tepkilerini gösterdiği şekil 17’de görülmektedir.

Şekil 17’ye bakıldığında Ö-3 öğretmenin sınıfında istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemleri daha fazla kullandığı görülmektedir. Sık kullanılan yöntemlerden “doğru davranışı söyleme”, “seçenek sunma” ve “sorumluluk verme” de dâhil olmak üzere on üç tanesinin Ö-3 öğretmenin kullandığı yöntemler arasında olduğu şekil 17’de görülmektedir. Şekil 17’ye göre Ö-3 öğretmeni sınıfında sık kullanılmayan “sessizliği sağlamaya yönelik”, “sınıf düzenini sağlamaya yönelik” ve “çocukların fazla enerjisini boşaltmaya yönelik” yöntemleri kullanmaktadır.

Şekil 17. Ö-3 Öğretmenin sınıfta sergilediği davranışlara ait kodlamaların gösterildiği model

4.3.3.2. Ö-3 Öğretmeninin Sınıf Yönetimi ile İlgili İnanç ve Düşünceleri

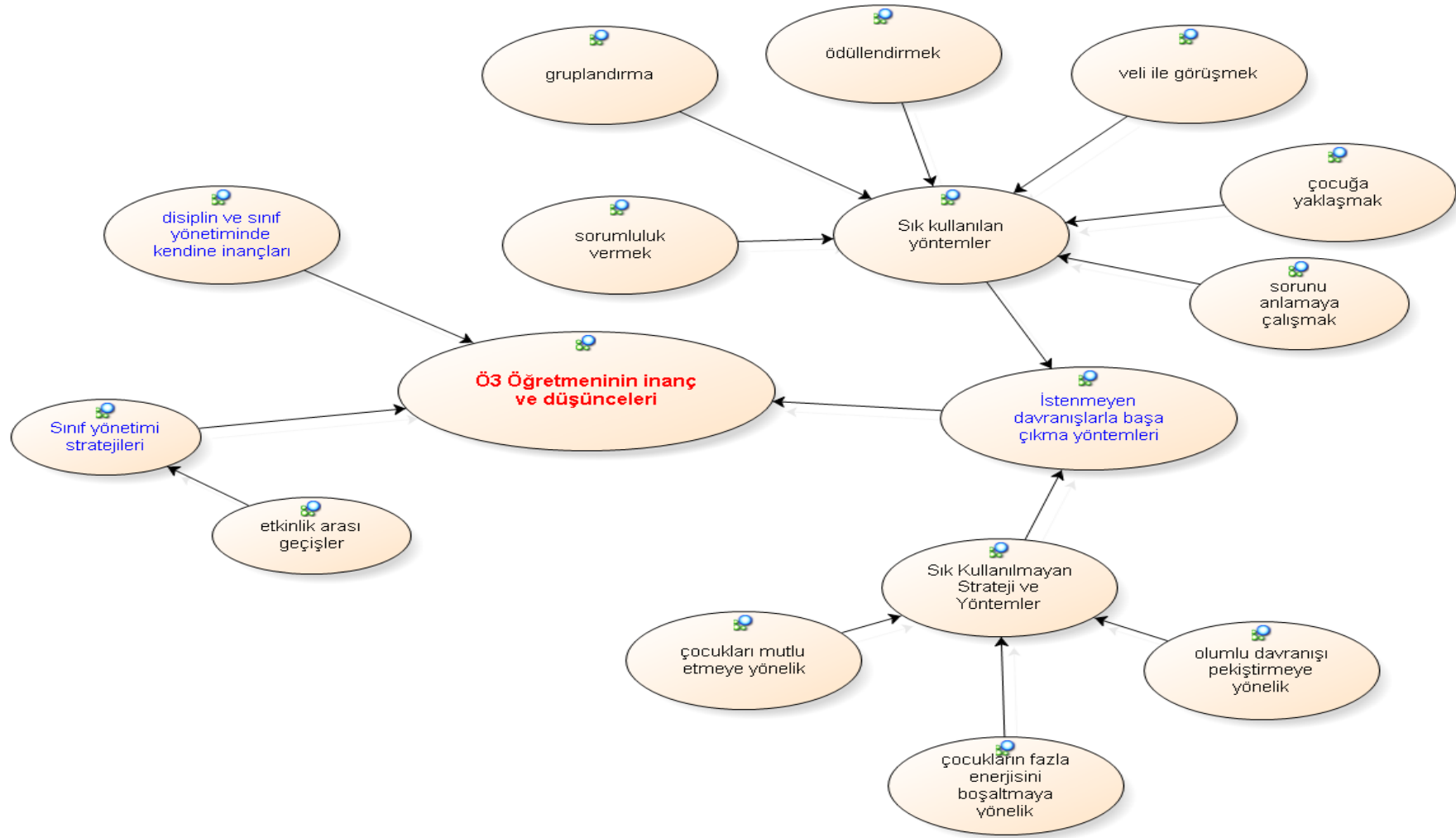
Ö-3 öğretmeni ile yapılan mülakatların incelenmesinden elde edilen bulgulara ilişkin kod ve temalar şekil 18’de gösterilmiştir. Ö-3 öğretmenin sınıf yönetimi ile ilgili inanç ve düşüncelerinin gösterilmesi amacıyla oluşturulan modelde öğretmenin sınıf yönetimi stratejileri, disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemleri ve alt başlıkları gösterilmiştir.

Şekil 18 incelendiğinde Ö-3 öğretmenin sınıf yönetimi stratejilerinden yalnızca “etkinlikler arası geçişler” ile ilgili uygulamalar konusunda görüş bildirdiği görülmektedir. Ö-3 öğretmenin sınıfta istenmeyen davranışlarla başa çıkma yöntemlerinden sık kullanılan yöntemler ile ilgili daha fazla görüş belirttiği ve “ödüllendirmek”, “sorumluluk vermek”, “gruplandırma”, “veli ile görüşmek”, “çocuğa yaklaşmak” ve “ sorunu anlamaya çalışmak” yöntemlerini kullandığını belirttiği Şekil 18’de görülmektedir. Ö-3 öğretmeni Şekil 18’e göre sınıfında sık kullanılmayan “çocukları mutlu etmeye yönelik” ve “çocukların fazla enerjisini boşaltmaya yönelik” ve “olumlu davranışı pekiştirmeye yönelik” yöntemleri kullandığını belirtmektedir.

Ö-3 öğretmeni disiplin ve sınıf yönetimindeki başarısını ve bu konuda kendine olan inancını şu şekilde ifade etmektedir;

Sınıf yönetimi ile ilgili olarak genelde başarılı olduğumu düşünüyorum. Ama bu konuda mükemmelim diyemem. Şu anda daha yeni öğretmenim, ne olduğunu henüz keşfedemedim ama şu ana kadar yürüttüğüm sistemin de verimli olduğunu düşünüyorum. Çok iyi değil ama memnunum. Başta anlamadım, çözmekte zorlandım ve çok sıkıntı yaşıyordum ama yavaş yavaş yaşayarak öğrendim sanırım. Sınıfın düzenini sağlamaya çalışırken ilk olarak “bu çocukları nasıl mutlu edebilirim” diye düşünüyorum. Çünkü çocukların mutlu oldukları bir ortamda olumsuz davranışlara yönelmeyeceğine inanıyorum.

Ö-3 öğretmenin sınıfında ki gözlemler, Ö-3 öğretmeni ile yapılan mülakatlar, Ö-3 öğretmenin günlük planlarının incelenmesi ve şekil 17 ile şekil 18’in karşılaştırılması sonucunda Ö-3 öğretmenin disiplin ve sınıf yönetiminde kendine inançları ile sergilediği davranışlar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklara ilişkin yorumlar tartışma kısmında verilecektir.

Şekil 18. Ö-3 Öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin inanç ve düşüncelerine ait kodlamaların gösterildiği model

5. TARTIŞMA

Bu çalışma ile okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile bu davranışlara yönelik başa çıkabilme yollarını sınıflandırmak ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlama ve istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme konusundaki inanç ve görüşlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda belirlenen okul öncesi eğitim kurumunda ki 3 okul öncesi öğretmeni sınıflarında gözlenmiş, bu öğretmenler ile 2'şer adet mülakat yapılmış ve öğretmenlerin gözlem yapılan günlerde uyguladıkları günlük planlar incelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın bulguları ile ilgili tartışmalara yer verilecektir. Tartışmalar 3 ana başlık altında ele alınacaktır.

5.1. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Bulguların Tartışılması

Sınıfta görülen ve sınıf düzenini bozan eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesine neden olan her türlü davranış sınıfta istenmeyen davranış olarak tanımlanabilir (Erol, 2006).Evertson, Emer ve Worsham (2000) istenmeyen davranışları davranışın yoğunluğuna ve etkisine göre dört gruba ayırmıştır. Buna göre bu çalışmada istenmeyen davranışlara ilişkin elde edilen bulgular dört başlık altında incelenmiştir.

“Tolere edilebilir davranışlar”, “en küçük sorunlar”, “önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlar” ve “artan ve yayılan sorunlar” başlıkları altında irdelenen istenmeyen davranışların “en küçük sorunlar” kategorisinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. “Görevini yapmama”, “sınıf düzenini bozmak” ve “ayakta gezinmek” gibi davranışların bulunduğu bu kategoride ki sorunların sınıf kurallarının net olarak belirlenip uygulanamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çakır (2010) çalışmasında, görülen benzer davranışların öğrencilerin kuralların farkında olmaması ve var olan kurallara uyacak disipline sahip olmamaları sonucunda ortaya çıktığını belirtmiştir. En küçük sorunlar kategorisindeki davranışların çok büyük davranış sorunları olmadığı ancak yine de sınıf düzenini ve dersi işleyişini bozduğu düşünülmektedir.

“Tolere edilebilir davranışlar” kategorisinin önemli başlıkları bulgular kısmında da verildiği gibi “çekingen davranışlar” ve “hiçbir şey yapmama” sorunlarıdır. Sınıf gözlemleri ve öğretmenler ile yapılan mülakatların analizi sonucunda bu iki davranışın sıkça görüldüğü belirlenmiştir. Fakat Kapucuoğlu Tolunay (2008), çalışmasında sınıfta “hiçbir şey yapmama ve çekingen davranışlar gösterme” sorunu ile nadiren karşılaşıldığını belirtmiş ve bu davranışın çocukların içine kapanık ve sakin bir kişiliği olmasından veya

öğretmenin çocukların kişisel özelliklerini tam olarak kavrayıp doğru yöntemi kullanamamasından kaynaklanabildiğini eklemiştir. Ortaya çıkan bu farklı durumun çalışmaların yapıldığı bölgelerin kültürel açıdan birbirinden farklı olması veya çalışma grubunda ki çocukların yaş ve gelişim özellikleri açısından birbiriyle aynı olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İstenmeyen davranışların bir diğer kategorisi olan “önemli, ancak etkisi sınırlandırılmış sorunlar”, sınıfta oluşan “gürültü”, “inatçılık”, “öğretmeni dinlememek” ve “kötü söz söylemek” gibi olumsuz davranışları içermektedir. Bu kategoride kodlanan sorunların davranışsal problemler olarak görülmesi mümkündür. Ancak öğretmenin desteği ve çabası ile bu davranışların olumsuz etkileri ortadan kaldırılabilir. Bu kategoride görülen önemli sorunlardan biri sınıfta oluşan gürültü ortamıdır. İngiltere ve Türkiye’deki sınıf yönetimi anlayışlarının karşılaştırıldığı bir çalışmada her iki ülkede de sınıflardaki temel problemin “gürültü” olduğu belirtilmiştir (Türnüklü, 2000). Bununla birlikte Keleş (2010) çocukların kemikleşmiş sorun davranışlarının okul ve öğretmen desteği ile ortadan kaldırılabilirliğini söylemektedir. Çocukların eksikliklerinin olduğu noktada gerekli disiplin ve sorumluluk bilincinin öğretmenlerin kullanacağı bazı baş etme yolları ile çocuğa verilebileceği düşünülmektedir. Bu kategoride yer alan ve okul öncesi sınıflarında öğretmenlerin sık karşılaştıkları sorunların başında gelen bir diğer davranış “sınıfta koşuşturma” davranışıdır (Keleş,2010). Bu davranışın öğretmenin otoritesini tam olarak sağlayamaması ve sınıf kurallarını verimli bir şekilde uygulayamaması nedeniyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. Hareketli çocuk gruplarının olduğu ve öğretmenin rahat bir disiplin anlayışına sahip olduğu sınıflarda bu davranışın daha çok görüldüğü araştırmalarda belirtilmiştir.(Kapucuoğlu Tolunay, 2008).

İstenmeyen davranışlardan “artan ve yayılan sorunlar” bulgular kısmında belirtildiği gibi “ arkadaşına zarar verme”, “sınıftan kaçma”, “kuralları yok sayma” ve “saldırganlık” gibi yalnızca çocuğun kendisini ve dersin işleyişini değil diğer çocukları da etkileyen sorunları içermektedir. Bu kategoride ki sorunlar önüne geçilmediği takdirde genişleyip tüm sınıf disiplini olumsuz etkileyebilecektir. Bu alanda yapılan çalışmalar sınıfta sık görülen bu davranışların sınıf yönetimini aksatacağını destekler niteliktedir. Aksoy(1999) çalışmasında “kuralları yok sayma” ve “arkadaşını rahatsız etme” davranışlarının sınıfta sık karşılaşılan davranışlardan olduğunu ve bu davranışların sınıfta disiplini önemli ölçüde bozduğunu belirtmiştir.

5.2. Sınıfta Görülen İstenmeyen Davranışların Yönetimine İlişkin Bulguların Tartışılması

Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları başa çıkma yöntemleri, kullandıkları disiplin uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejileri bulgular kısmında ayrı ayrı ele alınarak sınıfta görülen istenmeyen davranışların yönetimine ilişkin verilerin dökümü yapılmıştır. Bu bölümde ilk olarak ele alınan ve diğerlerine göre daha fazla dikkat çeken başlık istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemleridir. İstenmeyen davranışlar ile başa çıkma yöntemlerinin ön plana çıkmasının nedeni sınıf disiplini uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejilerinin temelini oluşturmasıdır.

Bulgular kısmında öğretmenlerin istenmeyen davranışlar ile başa çıkmak için kullandıkları yöntemler, “sık kullanılan yöntemler” ve “sık kullanılmayan strateji ve yöntemler” olarak iki başlıkta incelenmiştir. Verilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin sık kullanılmayan stratejileri kullanmayı, sık kullanılan yöntemleri kullanmaya göre daha az tercih ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin sınıflarında kendi stratejilerini oluşturmaya yönelik çok fazla çalışmalarının olmamasının, öğretmenlerin üzerindeki evrak işi yoğunluğundan ve vakit sıkıntısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Fakat bazı öğretmenlerin çocukları tanıma ve uygun yöntem ve stratejileri geliştirme konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaması da sık kullanılan, etkililiği kesinleşmiş yöntemleri tercih etmelerinin sebebi olabilir.

Bu çalışmada öğretmenlerin genel olarak kullandığı ve etkili olduğunu düşündüğü sık kullanılan yöntemlerin 21 adet olduğu bulgular kısmında belirtilmiştir. Bu yöntemlerden “uyarmak” ve “kuralları hatırlatmak” davranışlarının araştırmadaki tüm öğretmenlerin en çok tercih ettiği yöntemler arasında olduğu görülmektedir. Kutlu (2006) öğretmenlerin olumsuz olan davranışı sözlü veya sözsüz tepkiler ile beklemeden çocuklara belirtmesi gerektiğini söylemektedir. Çocuklara olumsuz davranıştan hemen sonra uyarıda bulunulması veya kuralların hatırlatılması çocuğun doğru davranışa yönelmesini kolaylaştıracaktır. Uyarma yöntemi öğretmenlerin tepkisinin türüne göre “gözle ve mimiklerle uyarmak”, “yüksek sesle uyarmak” ve “kızmak” olarak 3 ayrı başlık altında incelenmiştir. Öğretmenlerin sınıfta en fazla yüksek sesle uyarma davranışını gösterdiği görülmüştür. Sınıfların kalabalık olması ve öğretmenin etkili olabilme isteği ile bu davranışa yöneldiği düşünülmektedir.

Sınıfta istenmeyen davranışlar ile başa çıkmanın temel adımı olan “sorunu anlamaya çalışma” davranışının bu çalışmada ki öğretmenlerin çok fazla tercih etmediği bir yöntem olduğu görülmüştür. Davranışın temeline inmenin sorun davranışlar ile başa çıkabilmede ne kadar önemli olduğunu Kapucuoğlu Tolunay (2008) yaptığı çalışmada şu şekilde anlatmıştır; “Öğretmenin sınıfta problem oluşturan durumu iyi bilmesi onu ortadan

kaldırabilmesinin ilk adımıdır. Öğretmen problemin nedenini bildiğinde ortadan kaldırmak için uygun yöntemi bulması kolaylaşacaktır.”

Öğretmenlerin sorun davranışların nedenlerini anladıktan sonra kullanabilecekleri etkili yöntemlerden biri de “görmezden gelme” yöntemidir. Fakat Başar (2005) görmezden gelme yönteminin sınıfta oluşan istenmeyen durumun etkisine bakılarak dikkatli kullanılması gereken bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Araştırmada yalnızca bir öğretmenin sıkça “görmezden gelme” yöntemine başvurduğu, diğer öğretmenlerin nadiren bu yöntemi kullandığı belirlenmiştir. “Görmezden gelme” yöntemini sıkça kullanan öğretmenin bazı durumlarda sorunu önemsemediği ve çocukların zarar görebileceği davranışları da görmezden geldiği görülmüştür. Keskin (2002), öğretmenin çocukların ruhsal ve bedensel olarak zarar göreceğini düşündüğü davranışları ve dersin işlenişini mümkün kılmayan davranışları görmezden gelme yolu çok uygun olmayacağını çalışmasında belirtmiştir.

Öğretmenlerin kullandıkları istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yolları ile bağlantılı olarak kendi disiplin uygulamalarını ve sınıf yönetimi stratejilerini oluşturdukları görülmüştür. Araştırmadaki öğretmenlerin sınıfta “sessizliği sağlama” ve “kuralların koyulması ve uygulanması” ile ilgili daha fazla uygulama yaptığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf düzenini kurallar koyarak sağlamaya çalıştığı ve koyulan kurallara uyulmasına çok önem verdiği anlaşılmıştır. Öğretmenlerin sessizliği sağlamaya yönelik uygulamalarının fazla olmasının nedeninin öğretmenlerin düzenli ve iyi bir sınıf anlayışının sessiz sakin bir şekilde yerlerinde oturan çocukların bulunduğu bir sınıf olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.3. Öğretmenlerin Disiplin ve Sınıf Yönetimi Profillerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Tertemiz (2005) her öğretmenin kendine has kişiliği ve öğretme biçimi olduğunu ve bu nedenle sınıf disiplini ve istenmeyen davranışları önleme yöntemlerinin öğretmenden öğretmene farklılık gösterdiğini söylemiştir. Çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili inanç ve düşüncelerinin de birbirinden farklı olduğu ve her öğretmenin kendi kişisel özellikleri ve sınıfının durumuna göre uygulamalarını belirlediği görülmüştür.

Çalışmanın bulguları analiz edilirken öğretmenlerin disiplin ve sınıf yönetimi ile ilgili kendine inançları ile sınıfta yaptıkları uygulamalar arasında uyumsuzluklar olduğu fark edilmiştir. Öğretmenlerin genel olarak kendilerini sınıf yönetimi ile ilgili uygulamalarda yeterli ve başarılı bulmalarına rağmen sınıf içi gözlemlerden elde edilen bulgularda, öğretmenlerin bazı konularda oldukça eksik kaldığı ve sınıfta kullanmadığını söylediği olumsuz tepkileri sıkça kullandığı görülmüştür. Öğretmenlerin yapılan mülakatlarda

kullandığını söylediği bazı disiplin uygulamalarına sınıfta yer vermediği ve bunlardan kaynaklanan açığı da olumsuz tepkiler kullanarak kapatmaya çalıştığı görülmüştür. Ayrıca bir öğretmenin mülakatlarda kendini sınıf yönetiminde orta derecede ve bazı konularda yetersiz olarak nitelerine rağmen elde edilen bulgular incelendiğinde bu öğretmenin diğer öğretmenlere göre daha olumlu bir profil çizdiği görülmüştür.

Sonuç olarak bu çalışmada öğretmenlerin bazı disiplin uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejileri konusunda yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kendileri sınıf yönetiminde oldukça yeterli ve başarılı görmelerine rağmen sınıfta aynı derecede başarı gösteremedikleri görülmüştür. Öğretmenlerin kendilerine inançları ile yaptıkları arasında oluşan bu farkın öğretmenlerin istenmeyen davranışlar, istenmeyen davranışlar ile başa çıkma yolları ve disiplin uygulamaları ile ilgili doğru ve yeterli bilgiye sahip olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Araştırma sonucunda; çalışmanın yürütüldüğü anaokulunda çalışmakta olan okul öncesi öğretmenlerinden seçilen öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışların benzer olduğu ve sınıflarda görülen istenemeyen davranışların literatürde verilen istenmeyen davranışlar ile de örtüştüğü görülmüştür. Sınıflarda görülen istenmeyen davranışların daha çok sınıf düzenini bozan türden davranışlar olduğu, çocukların birbirine zarar verme, sınıftan kaçma ve benzer tehlikeli davranışları çok fazla göstermediği belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile başa çıkabilme adına genel olarak herkes tarafından bilinen yöntemleri kullanmayı daha çok tercih ettiği ortaya çıkarılırken, öğretmenlerin kullandığı sık kullanılmayan başa çıkma yöntemlerinin de etkili olduğu gözlenmiştir. Öğretmenlerin disiplin uygulamalarını aldıkları eğitime ve var olan tecrübelerine göre oluşturdukları belirlenmiştir. Her öğretmenin kendi sınıfına ve kendi becerilerine uygun yöntemler tercih ettiği görülmüştür.

Öğretmenlerin disiplin uygulamaları ve sınıf yönetimi stratejilerini oluşturma ve doğru olarak kullanabilme ile ilgili olarak kendilerini genel olarak başarılı buldukları çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kendi yeterlilikleri ile ilgili inançları büyük oranda olumlu olmasına rağmen öğretmenlerin sınıf içinde gösterdikleri davranışların ve yaptıkları planlamaların aynı oranda olumlu olmadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kendi bilgi ve yeterlilikleri ile ilgili farkındalıklarının doğru olmadığı ve öğretmenlerin bu alanda kendilerini geliştirip, eksikliklerini kapatmaya, güçlü yönlerini pekiştirmeye çalışması gerektiği anlaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre geliştirilen önerilere yer verilecektir. Öneriler, araştırma sonucuna yönelik öneriler ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik öneriler olmak üzere iki başlık altında verilecektir.

6.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- Öğretmenlerin sınıf yönetimi ve sınıfta görülen istenmeyen davranışlar ile ilgili bilgilendirilmesi ve eğitilmesi amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

- Öğretmenlerin kendi strateji ve disiplin uygulamalarını oluşturmaları ve uygulamaları desteklenebilir.

- Okul öncesi eğitim kurumların tüm öğretmenler ile birlikte beyin fırtınası yapılarak, tüm öğretmenlerin görüşüyle ortak bir disiplin planı oluşturulabilir ve oluşturulan planın temel alınarak sınıflarda uygun stratejilerin kullanılması sağlanabilir.

6.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu çalışma yalnızca bir okulda ve küçük bir grup öğretmenle yapılmıştır. Aynı şekilde farklı okuldan öğretmenler ile veya daha fazla sayıda öğretmen ile çalışma tekrar yapılabilir.

- Çalışma aile ve sosyal çevre boyutuyla ele alınarak genişletilebilir.

- Bu çalışma nitel veri analiz yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Hem nicel hem nitel yöntemler kullanılarak daha geniş bir çalışma yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Akar, H., Tor, D., Tantekin-Erden, F., ve Şahin, İ.T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 792–806. [Http://ilkogretim-Online.Org.Tr](http://ilkogretim-online.org.tr) Adresinden 10 Mart 2011 Tarihinde Edinildi.
- Akar, İ. (2006). Öğrenci davranışlarını etkileyen etmenler. (Ed. Z. Kaya), *Sınıf Yönetimi* içinde, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akçadağ, T. (2005). Sorun davranışların yönetimi. (Ed: H. Kıran), *Etkili Sınıf Yönetimi* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, N. (1999). *Classroom management and student discipline in elementary schools of Ankara (Turkey)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Division of Research and Advanced Studies University of Cincinnati, Cincinnati.
- Aktaş Arnas, Y. ve Sadık, F. (2008). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Alkan, Z. N. (2007). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım hataları. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Ataman, A. (2000). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Aydın, F.(2005). Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme konusundaki düşünceleri ve uyguladıkları. 14.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı içinde 1, 775–779. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Balay, R., ve Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 1–24.
- Başal, H. A. (2005). *Okul Öncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri* (Genişletilmiş 2. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, H. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Başar, H. (2003). *Sınıf Yönetimi* (Genişletilmiş 10.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences* (4th Ed.). MA, ABD: Allyn and Bacon.
- Boz, İ. (2003). *Sınıf Yönetme Sanatı*. İstanbul: Zambak Yayınları.

- Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches* (Second edition). California, ABD: Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design*. California, ABD: Sage Publications.
- Cüceloğlu, D. (2001). *Savaşçı* (15. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çakır, N. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin disiplin anlayışları ile iç-dış denetim odakları arasındaki ilişki (Çanakkale İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çelik, V. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (3.Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme* (4.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık,
- Denizel-Güven, E. ve Cevher, F. N. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 1–22.
- Doğan Burç, E. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlilikleri (Hatay İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Dönmez, B. ve Cömert, M.(2009) Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,10(2), 47–55.
- Durukan, H. ; Öztürk, H. İ. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Lisans Yayınları.
- Ekiz, D. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayınları.
- Eleser, G. (2007) İlköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları disiplin problemleri ve bunlarla baş etme yolları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, M. ve Duman, T. (2007). Kritik durumlarda öğretmen davranışları II. [Http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/145/Ergun.Htm](http://Yayim.Meb.Gov.Tr/Dergiler/145/Ergun.Htm).
- Erden, M. (2003). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Erdoğan, İ. (2002). *Sınıf Yönetimi* (5. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Erol, Z. (2006) Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Esen, H. (2006). İlk ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin kullandıkları disiplin türleri (Edirne İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi. Edirne.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T. ve Worsham, M. E. (2003). *Classroom Management for Elementary Teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Fraenkel, J. ve Wallen, N. (2008). *How To Design and Evaluate Research in Education*. (7th Ed.). USA: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Gall, J. P., Gall, M. D. and Borg, W. R. (1999). *Applying educational research: A practical guide*. New York: Longman.
- Gezgin, N. (2009). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gökdoğan, G. (2007). Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmi ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi (Kayseri İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gökhan, S. (2007). İlköğretim okullarında uygulanan disiplin uygulamaları veli beklentileri üzerine nitel bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2004). Öğretmenlerin sınıf ortamında kullandıkları davranış değiştirme stratejileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 247–266.
- Humphreys, T. (2001). (Çev: Berat Çelik). *Disiplin Nedir? Ne Değildir?* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- İlgar, L. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- İspir, D. (2002). Sınıf yönetiminde öğrencilerle sağlıklı iletişim kurabilmenin ve olumlu sınıf ortamı yaratmanın rolleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153–154.
- Kanlıkılıçer, P.(2005). Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği: geçerlik güvenilirlik çalışması, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, Marmara Üniversitesi.
- Kapucuoğlu Tolunay, A. (2008). Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve değiştirilmesine yönelik stratejileri uygulama durumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 57–66.

- Keleş, Z. (2010). İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kent Kükürtçü, S. (2011). 5–6 yaş çocuklarının ailelerinin ve öğretmenlerinin kullandıkları disiplin yöntemlerinin çocuk hakları ile ilişkisinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keskin, M. A. (2002). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları bas etme yolları. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kılbaş, S. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Adana: Nobel Kitapevi.
- Kısa, D. (2009). Okulöncesi öğretmenlerinin altı yaş çocuklarının sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerine ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kızılkaya, E. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin olumlu disiplin yöntemlerini öğrenme ihtiyacı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Korkmaz, A. (2004). *Sınıf Organizasyonu*. Ed: L. Küçükahmet, s.150–164. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, İ. (2003). *İstenmeyen Davranışların Önlenmesi* (3.Baskı).Ed: Zeki Kaya, Sınıf Yönetimi içinde. Ankara : PegemA Yayıncılık.
- Kök, M. (2007). Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen, rehber öğretmen ve yöneticilerin ortaöğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliğindeki ceza gerektiren davranışlar ile cezalara ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köktaş, S. K. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Adana: Nobel Kitabevi
- Kutlu, E. (2006). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecinin değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- McMillan, J. H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the Consumer* (4th Edition). Boston: Person.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F.(2009). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, vol 2'6, 493–518.
- Özer, G. (2009). Öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- Özgün, Ö.(2008). Sınıfta İstenmeyen Davranışlar, Nedenleri, Yönetimi. Yaşare Aktaş Arnas& Fatma Sadık(Ed.) , *Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi* içinde (s.243-276). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2001). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip(Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde (s.149–151). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2002). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip(Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde. Ankara: PEGEM Yayınları.
- Öztürk, Y. (2012). İsveç'te okul öncesi eğitim. *Çoluk Çocuk Dergisi*, Mart, 2012.
- Pala, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:14,s.173–176.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research& Evaluation Methods* (3rd Ed.). California, ABD: Sage Publications.
- Sadık, F. (2002). Sınıf içindeki problem davranışların nedenleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, s.106–114. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sadık, F. (2004). Okul öncesi sınıflarda gözlenen problem davranışlar ve bu davranışlarla baş etmede öğretmenlerin kullandıkları yöntemler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, sy. 13, ss. 89–97.
- Sadık, Fatma (2006); öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin bas etme stratejilerine etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sadık, F. (2008) İstenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde edinildi. ,7(2), 232–251.
- Sarı, E.(2005). *Sınıf Yönetimi* (2. Baskı). Ankara: Übl Yayınları.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarıtaş, M. (2003). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* (3.baskı) içinde. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 1, Bursa
- Sayın, N. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Sipahioğlu, E. (2008). İlköğretim I. kademedede sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerileri (Narlıdere İlçesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taner Derman, M. (2009). Okulöncesi eğitim alan beş-altı yaş grubu çocuklarda sınıf içinde gözlenen saldırgan davranışlar ve öğretmenden kaynaklanan nedenleri. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 1C0068, 4, (3), 892–907.
- Tertemiz, N. (2003). Sınıf Yönetimi ve Disiplini. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (5.Baskıdan Tıpkı Basım) içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tertemiz, N. (2006). Sınıf Yönetimi ve Disiplini. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Tosun, U. (2002). *Onurlu Disiplin*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Türnüklü, A.ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla basa çıkma stratejileri. *ağdaş Eğitim Dergisi*, Cilt 27, Sayı 284, s. 22–27.
- Uysal, H., Akbaba-Altun, S. ve Akgün, E. (2009). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. Bu alışma, Ege Üniversitesi 18. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda bildiri olarak sunulmuştur, Kuşadası, Aydın.
- Ünal, S ve Ada,S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: M. Ü. T. E. F: Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi.
- Yalıncaya, M.(2003). Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve yönetimine ilişkin stratejiler. (Ed: Ö. ÜRE), *Sınıf Yönetimi* içinde, Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Yaman, B. (2010). Pedagojik formasyon eğitimi almamış öğretmenlerin sınıf yönetimi algıları/Aksaray ili örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C 9, Sayı 31, s. 53–72.
- Yavuzer, H.(2003). *ocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.(2006). *ocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Disiplin Sağlamada Kullandıkları Ödül ve Ceza Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.
- Yiğit, B. (2004). Sınıfta Disiplin ve Öğrenci Davranışının Yönetimi. M. Şişman (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (2.Baskı) içinde, Ankara: Öğreti Yayınları.
- Yin, R. K. (2002). *Case Study Research: Design and Methods* (3rd Ed.). California: Sage Publications.
- Yüksel, A. (2005). İlköğretim birinci kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar

Yüksel, G. (2005). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama, L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (5.Baskı) içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

8.EKLER

Ek 1. Araştırma İzni

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.61.09.00.605.99/ 37760

Konu : Araştırma İzni.

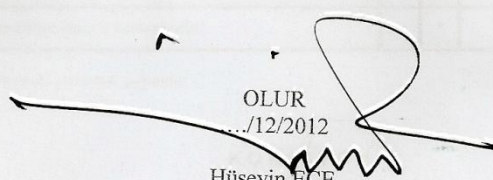
07 ARALIK 2012

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 07/11/2012 tarihli ve B.30.2.KTÜ.0.43.00.00/320/1197 sayılı yazı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Merve GANGAL'ın "Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesine Yönelik Öğretmen Davranışları ve Sınıf Yönetimi" konulu tez çalışması kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarını (2 sayfa 22 soru) Müdürlüğümüze bağlı İlimiz merkez Erdoğan Anaokulunda uygulama isteği Müdürlüğümüze uygun görülmektedir

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Süleyman ÇAKAR
Müdür V.OLUR
.../12/2012

Hüseyin ECE
Vali a.
Vali Yardımcısı

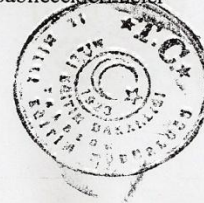
Ek 2. Öğretmenlere Uygulanan Mülakatlar

MÜLAKAT-1

- 1- Kendinizi tanıtır mısınız?
- 2- Kaç yıldır görev yapıyorsunuz?
- 3- Nerede eğitim aldınız?
- 4- Hangi eğitimleri aldınız?(seminer,hizmet içi eğitim...)
- 5- Sınıf disiplinini sağlamak için ne tür stratejiler kullanırsınız?(sınıf yönetimi)
- 6- Sınıf kurallarının uygulanmasında nasıl sağlarsın?
- 7- Sınıf yönetiminde kendinizi ne kadar yeterli hissediyorsunuz?(bu konuda biraz bilgi verir misiniz?)
- 8- Öğretmenlerinin sınıf içinde baş edemediği davranışlar nelerdir ve bunların çözüm yolları önerebilirsiniz?
- 9- Sınıfta disiplini nasıl sağlarsınız? (Disiplin için koyulan kurallara uyulmasını nasıl sağlarsın? Kurallar istenmeyen davranışların önlenmesinde ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?)
- 10- Sınıfta ne tür istenmeyen davranışlarla karşılaşılıyorsunuz?
- 11- Sınıf içinde baş edemediğimiz davranışlar nelerdir ve bunların çözüm yolları ne olabilir?

MÜLAKAT-2

- 1- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasının altında yatan sebepler neler olabilir?
- 2- Sınıfta görülen istenmeyen davranışların ortaya çıkmasındaki temel etmenler nelerdir? (Anne-baba davranışlarının istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına nasıl bir etkisi olabilir? Anne –babaların istenmeyen davranışlarla ilgili tutumları hakkında ne düşünüyorsunuz?)
- 3- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasının engellenmesine yönelik ne tür çalışmalar ya da etkinlikler yapılabilir?
- 4- Öğretmen tutumlarının istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına nasıl bir etkisi olabilir?
- 5- Akademik olarak öğrendiklerini sınıfında etkili bir şekilde uygulayabiliyor musun?
- 6- İstenmeyen davranış ortaya çıktıktan sonra bir öğretmenin yapabilecekleri neler olabilir?

- 7- İstenmeyen davranışlarla baş etmek için hangi yöntem ve stratejileri kullanabilirsiniz? (Bunların ne kadar etkili olduğunu düşünüyorsunuz?)
- 8- Karşılaştığınız farklı durumlarda uygulayabileceğiniz kendi stratejileriniz nelerdir? Sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla başa çıkmada ne kadar yeterlisiniz? Önek vererek açıklar mısınız?
- 9- Sık karşılaşılan problemlere yönelik geliştirdiğiniz yöntemler nelerdir?
- 10- Sınıfınızda görülen istenmeyen davranışlarla başa çıkabilmek için sınıf içi etkinlikleriniz de nasıl planlıyorsunuz?
- 11- Sınıf disiplinini sağlayamadığınız düşünüldüğünde planlamalarınızda nasıl değişiklikler yaparsınız?
- 12- Sınıf disiplini nasıl sağlıyorsunuz? (Disiplin için koyduğunuz kuralları nasıl uyguluyorsunuz? Kurallar istenmeyen davranışlara önlenmesinde ne kadar etkili oldu? Değişiklikler yapıyor musunuz?)
- 13- Sınıfınızda görülen istenmeyen davranışlarla karşılaşıyor musunuz?
- 14- Sınıfınızda baş edemediğiniz davranışlar nelerdir ve bunları çözüm yolları ne olabilir?

MİTAKA VI-2

- 1- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için seçtiğiniz stratejiler nelerdir?
- 2- Sınıfınızda görülen istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için ne tür stratejiler kullanıyorsunuz? (Ayrıca bu stratejilerin etkinliğini değerlendirin. İstenmeyen davranışlarla başa çıkmada ne kadar etkili olduklarını değerlendirin.)
- 3- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için seçtiğiniz stratejiler nelerdir? (Ayrıca bu stratejilerin etkinliğini değerlendirin. İstenmeyen davranışlarla başa çıkmada ne kadar etkili olduklarını değerlendirin.)
- 4- Öğretmen olarak istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için ne tür stratejiler kullanıyorsunuz?
- 5- Alınan T.C. olarak öğretmenleriniz sınıfınızda etkili bir şekilde uygulanıyor mu?
- 6- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek için seçtiğiniz stratejiler nelerdir? (Ayrıca bu stratejilerin etkinliğini değerlendirin. İstenmeyen davranışlarla başa çıkmada ne kadar etkili olduklarını değerlendirin.)

9. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

1988 yılında Trabzon' da doğdu. İlköğretimi Trabzon Mimar Sinan İlköğretim okulunda tamamladı. 2006 yılında Trabzon Kanuni Anadolu Lisesinden mezun oldu. 2010 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünü bitirdi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Yüksek Lisans eğitimine başladı. Aynı yıl okul öncesi öğretmeni olarak Giresun ili Eynesil ilçesine atandı. Araştırmacı öğretmenlik mesleğine Trabzon, Düzköy ilçesinde devam etmekte olup, orta düzeyde İngilizce bilmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

E-mail : mervegangal@gmail.com

Telefon : 0530 551 53 88